

သစ်ဇာတ်ကြီးမို့

၂၀၁၆ခုနှစ်၊ ဧပြီလ

ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးအုန်းဝင်း စဉ်ဆက်မပြတ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ရည်မှန်းချက်ဆိုင်ရာ ၂၀၃၀ အစီအစဉ်အား အကောင်အထည်ဖော်ရေးဆိုင်ရာ အဆင့်မြင့်အစည်းအဝေးနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ ပါရီသဘောတူညီချက်လက်မှတ်ရေးထိုးပွဲ အခမ်းအနားတက်ရောက်

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု နယူးယောက်မြို့ရှိ ကုလသမဂ္ဂရုံးချုပ်၌ (၂၁-၄-၂၀၁၆)ရက်က ကျင်းပသည့် စဉ်ဆက်မပြတ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ရည်မှန်းချက်ဆိုင်ရာ ၂၀၃၀ အစီအစဉ်အား အကောင်အထည်ဖော်ရေးဆိုင်ရာ အဆင့်မြင့်အစည်းအဝေးနှင့် (၂၂-၄-၂၀၁၆)ရက်နေ့တွင် ကျင်းပသည့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ ပါရီသဘောတူညီချက် လက်မှတ်ရေးထိုးပွဲ အခမ်းအနားသို့ သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဦးအုန်းဝင်း ဦးဆောင်သော ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ တက်ရောက်ခဲ့သည်။

သစ်တောကြေးမုံ

ဤစာစောင်ကို ယခင်က “သစ်တောသတင်းလွှာ” အမည်ဖြင့် ထုတ်ဝေလာခဲ့ရာမှ ၂၀၀၄ခုနှစ်တွင် “သစ်တောရေးရာဂျာနယ်” အဖြစ် ပြောင်းလဲထုတ်ဝေလာခဲ့သည်။

ယခင်က (၂)လလျှင် တစ်ကြိမ် ထုတ်ဝေခဲ့ရာမှ ၂၀၀၇ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလမှစ၍ (၁)လ တစ်ကြိမ်ထုတ်အဖြစ် ထုတ်ဝေလာခဲ့သည်။

ထို့နောက် ၂၀၁၁-ခုနှစ် ဇူလိုင်လမှစတင်၍ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် သစ်တောရေးရာဂျာနယ်အဖြစ် ဆက်လက်ထုတ်ဝေလာခဲ့ပါသည်။ ယခုအခါ သစ်တောကြေးမုံဟူသော အမည်ဖြင့် ပြောင်းလဲ၍ လစဉ်ဆက်လက်ထုတ်ဝေသွားမည်ဖြစ်ပါသည်။ ယခင်ထုတ်ဝေခဲ့သော ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် သစ်တောရေးရာဂျာနယ်တွင် ဝန်ကြီးဌာနမှ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် အခမ်းအနားသတင်းများ၊ ဝန်ကြီးနှင့်လုပ်ငန်းဌာနအကြီးအကဲများ၏ သတင်းများ၊ ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ဆောင်းပါးများ၊ အခြားသိကောင်းစရာများ၊ ဝတ္ထု၊ ကာတွန်း၊ ကဗျာများနှင့် ဓာတ်ပုံမှတ်တမ်းများ ပါရှိနိုင်ရေး ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပါသည်။ သစ်တောပြုစုထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်ချက်များ၊ သစ်တောသယံဇာတများ ရေရှည်တည်တံ့ရေးအတွက် ပြည်သူများမှ ဝိုင်းဝန်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး စသည့်အသိ အမြင်များတိုးလာစေရန် စာစောင်အား ပြည်သူများ ဖတ်ရှုလေ့လာနိုင်ရေးကို ရည်ရွယ်၍ ပြင်ပရှိ စာကြည့်တိုက်များနှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိသည့်လုပ်ငန်းဌာနများသို့လည်း ပေးပို့လျက်ရှိပါသည်။

စာတည်းအဖွဲ့သည် ဌာနအကြီးအကဲများ၏ လမ်းညွှန် မှာကြားချက်များကိုခံယူ၍ သစ်တောကြေးမုံအား အချို့ချို့သော ဂျာနယ်များကဲ့သို့ တစ်ကြိမ်ဖတ်ရှုပြီး ချထားလိုက်ရသောအဆင့်မျိုး မဖြစ်စေဘဲ လိုအပ်သည့်အချိန်များ၌ ပညာရပ်ဆိုင်ရာများ၊ ဗဟုသုတအကြောင်းအရာများကို ပြန်လည်ကိုးကားလေ့လာနိုင်မည့် အဆင့်အတန်းမီ စာစောင်တစ်စောင်ဖြစ်ပေါ်လာစေရေး၊ သစ်တောမူဝါဒတွင် ပါဝင်သော ပြည်သူအတွင်း အသိပညာရှင်သန်စေခြင်း (Awareness)၊ ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်လာစေခြင်း(Participation)တို့နှင့် ဌာနတွင်းဝန်ထမ်းများအား ပညာရပ်နှင့် ဗဟုသုတပိုင်းဆိုင်ရာ အသိအမြင် ဖြန့်ဝေနိုင်ရန် ဆက်လက်၍ အလေးထားကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်သွားမည်ဖြစ်ပါသည်။

သို့ဖြစ်ပါ၍ သစ်တောကြေးမုံအား ရေရှည်တည်တံ့ပြီး အဆင့်အတန်းမီ စာစောင်တစ်စောင်အဖြစ် ထုတ်ဝေနိုင်ရေးအတွက် ယခုထက်ပိုမိုသော ကဏ္ဍစုံဖော်ပြနိုင်ရေးကို ကြိုးပမ်းလျက်ရှိပါကြောင်း မေတ္တာဖြင့် စာမူများပေးပို့ကြသော စာမူရှင်များအားလုံးကို အထူးကျေးဇူးတင်ရှိပါကြောင်းနှင့် ထိုစာမူများသည်ပင် စာစောင် လစဉ်ထွက်ရှိနိုင်ရေး၏ “အဓိကမောင်းနှင်အားများ” ဖြစ်ပါကြောင်းတင်ပြလျက် စာမူများ ဆက်လက်ပေးပို့ကြပါရန် မေတ္တာရပ်ခံအပ်ပါသည်။

သစ်တောမူဝါဒ

မြန်မာနိုင်ငံသစ်တောကဏ္ဍကို အမျိုးသားလူမှုစီးပွားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု၊ သဘာဝဝန်းကျင်ထာဝစဉ်တည်ငြိမ်ရေးနှင့် ဂေဟစနစ်များမျှတရေးတို့အတွက် ဦးတည်၍ မူဝါဒများချမှတ်ပြီး စီမံခန့်ခွဲလုပ်ကိုင်လျက်ရှိပါသည်။ ၁၉၉၅ ခုနှစ် မြန်မာ့သစ်တော မူဝါဒသဘောထား ကြေညာချက်တွင် အမျိုးသားရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်များအား ပြည်မိစွာဖော်ဆောင်နိုင်ရန်အတွက် ပဓာနကျသောအချက်များကို အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြထားပါသည်-

- (၁) ကာကွယ်ခြင်း
ရေ၊ မြေ၊ တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်၊ ဇီဝမျိုးစုံနှင့် သဘာဝဝန်းကျင်ကို ကာကွယ်ရမည်။
- (၂) ထာဝစဉ်တည်တံ့စေခြင်း
သစ်တောများမှရရှိနိုင်သည့် တိုက်ရိုက်နှင့်သွယ်ဝိုက်သော အကျိုးများကို စဉ်ဆက်မပြတ် ခံစားနိုင်ကြစေရန်၊ သစ်တောသယံဇာတအရင်းအမြစ်များကို ထာဝစဉ်တည်တံ့နေစေရေးအတွက် ထိန်းသိမ်းရမည်။
- (၃) အခြေခံစားဝတ်နေရေးလိုအပ်ချက်များ ပြည့်ဆည်းပေးခြင်း
ပြည်သူလူထုအတွက် လောင်စာ၊ နေအိမ်၊ အဆောက်အအုံ၊ အစားအစာနှင့် အပန်းဖြေနားနေမှုအစရှိ သည့် အခြေခံစားဝတ်နေရေး လိုအပ်ချက်များ ပြည့်ဆည်းပေးရမည်။
- (၄) စွမ်းဆောင်ရည်တိုးတက်မြှင့်တင်ရေး
သစ်တောသယံဇာတများမှ ရရှိနိုင်သည့် စီးပွားရေးအကျိုးအမြတ်တို့အား လူမှုရေးနှင့် သဘာဝဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာတို့ကို မထိခိုက်စေဘဲ အပြည့်အဝအသုံးပြုရန် စီမံရမည်။
- (၅) ပြည်သူတို့က ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်လာစေခြင်း
သစ်တောများပြုစုထိန်းသိမ်းရေးနှင့် သစ်တောသယံဇာတများ အသုံးပြုရေးလုပ်ငန်းတို့တွင် ပြည်သူတို့က ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်သွားရမည်။
- (၆) ပြည်သူအတွင်း နီးကြားတက်ကြွသည့် အသိရသန်နေစေခြင်း
နိုင်ငံတော်၏ လူမှုစီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ဖော်ဆောင်ရာတွင် သစ်တောများသည် အဓိကအခန်းမှ ပါဝင်နေကြောင်းကို ပြည်သူတို့အတွင်း အသိရသန်စေရန် လှုံ့ဆော်သွားရမည်။

မာတိကာ

- စဉ်ဆက်မပြတ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုရည်မှန်းချက်ဆိုင်ရာ ၂၀၃၀ အစီအစဉ်အား အကောင်အထည်ဖော်ရေးဆိုင်ရာ အဆင့်မြင့်အစည်းအဝေးနှင့် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာပါရီသဘောတူညီချက်လက်မှတ်ရေးထိုးပွဲ အခမ်းအနား
- သစ်တောကြေးမုံ (ခေါင်းကြီး)
- သစ်တောသတင်း၊ သစ်ပန်းဆီးသတင်း
- အမြင်မှန်မှာလား၊ အမှန်မြင်ရမှာလား (ဦးတင်လှ)
- အင်းလေးမှာရွာတဲ့မိုးရယ် - - (ကဗျာ)(စရုဏ-သရက်)
- ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောလုပ်ငန်းများဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဟု ဆိုရာဝယ် - ၆ (Dr. မောင်မောင်သန်း)
- သစ်တောပြုစုပျိုးထောင်ခြင်းအနုပညာ (ဌေးမောင်)
- အာဟာရသိဒ္ဓိမြောက်တယ်ထင် (မိုးထိ- တိုးချဲ့)
- မဟာမြိုင်တောခိုင်းတိရစ္ဆာန်ဘေးမဲ့တောအတွင်း မျောက်လွဲကျော်စာရင်းကောက်ယူခြင်းသင်တန်းနှင့် ကွင်းဆင်းလေ့လာမှုဆောင်ရွက်ခြင်း
- သစ်တောပြုန်းတီးမှုနှင့်ရာသီဥတု
- အင်တာနက်သတင်းဆောင်းပါးများ
- သစ်တောသမားခရီးသွား- ၂ (အောင်ခင်-ငြိမ်း)
- တနင်္သာရီသဘာဝကြိုးဝိုင်းစီမံကိန်းနှင့်သားငှက်ထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့တို့ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်သည့်ကျေးရွာအခြေပြုသဘာဝသယံဇာတစီမံအုပ်ချုပ်ခြင်းဆိုင်ရာ သင်တန်းနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးအသိပညာမြှင့်တင်ခြင်းဆိုင်ရာသင်တန်း ကျင်းပခြင်း
- ခါကာဘိုရာဇီ ဥယျာဉ်ဝယ် အပင်မျိုးစိတ်တွေစုကြမယ်(၁) (ဒေါ်မြင့်မြင့်စန်း၊ လ/ထသုတေသနအရာရှိ)

၀-၅

➢ ကမ္ဘာမြေနေ့

၂

၄-၀၀

၁၁-၁၆

၀၇

၀၈-၂၀

၂၁-၂၂

၂၃-၂၄

၂၈-၂၉

၃၀

၃၁-၃၃

၃၄-၃၈

၃၉-၄၀

၄၂-၄၅

၄၆-၄၈

၄၉-၅၀

၅၁

၅၂

စာတည်းချုပ်နှင့် ထုတ်ဝေသူ

ဦးမြင့်စုံမျိုး

ညွှန်ကြားရေးမှူး၊ တိုးချဲ့ပညာပေးရေးဌာန

ရုံးအမှတ်(၃၉)၊ သစ်တောဦးစီးဌာန၊

သယံဇာတနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန

နေပြည်တော်

ထုတ်ဝေခွင့်အမှတ် - (မြ- ၀၀၄၀၀)

စာတည်း

ဦးစင်မောင်ဦး၊ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူး

စာတည်းအဖွဲ့ဝင်များ

ဦးမျိုးခိုင်

ဦးမိုးဇော်

ဦးအောင်ထွန်း

ဦးဝင်းသန်း

လက်ထောက်ညွှန်ကြားရေးမှူး

လက်ထောက်ညွှန်ကြားရေးမှူး

ဦးစီးအရာရှိ

ဦးစီးအရာရှိ

ပုံနှိပ်သူ

ဦးမြင့်ထွန်း(မြ - ၀၀၆၆၀)

မဇူပုံနှိပ်တိုက်

အမှတ်(၂၄၄/ဘီ)၊ လမ်း(၄၀)၊ (၉)ရပ်ကွက်

ကျောက်တံတားမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး

ဆက်သွယ်ရန် -

၀၆၇-၄၀၅၁၃၃ ၊ (Fax) ၀၆၇-၄၀၅၃၉၄

fdextension39@ gmail.com

သစ်တောကြေးမုံ သတင်းကဏ္ဍ

သယံဇာတနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးအုန်းဝင်းမှ
လုပ်ငန်း/ဦးစီးဌာနများရှိ အရာထမ်းများနှင့် တွေ့ဆုံအမှာစကားပြောကြားခြင်း

သယံဇာတနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးရုံး၊ ရုံးအမှတ် (၂၇)၊ ကျွန်းရွှေဝါခန်းမ၌ အရာထမ်းများနှင့် တွေ့ဆုံအမှာစကားပြောကြားခြင်းအခမ်းအနားကို ၂၀၁၆ခုနှစ်၊ ဧပြီလ(၁)ရက်နေ့ နံနက် (၁၀)နာရီအချိန်တွင် ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့ရာ အခမ်းအနားသို့ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးအုန်းဝင်း တက်ရောက်၍ အမှာစကားပြောကြားခဲ့ပါသည်။

အဆိုပါအခမ်းအနားသို့ လုပ်ငန်း/ဦးစီးဌာနများမှ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်များ၊ ဦးဆောင်ညွှန်ကြားရေးမှူး၊ သစ်တောတက္ကသိုလ် ပါမောက္ခချုပ်၊ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်များ၊ ဒုတိယ ပါမောက္ခချုပ်နှင့် အရာထမ်းများ တက်ရောက်ကြသည်။

ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးမှ အမှာစကားပြောကြားရာတွင် မိမိတို့အစိုးရသစ်အချိန်ကာလအတွင်း လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရာ၌ ယခင်ကာလများက အားနည်းချက်များအပေါ် သင်ခန်းစာယူပြီး ပြုပြင်သွားရန် လိုအပ်သကဲ့သို့ အားသာချက်များကို ဆက်လက်ဆောင်ရွက်သွားရမည်ဖြစ်ကြောင်း၊ ဝန်ထမ်းများအားလုံးအနေဖြင့် လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရာတွင် ရိုးသားမှုရှိရန်၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိရန်၊ ကြိုးစားလိုစိတ်ရှိရန်၊ လူကောင်းလူတော် ဖြစ်ရန်နှင့် လာဘ်ပေး လာဘ်ယူကင်းရှင်းရန် လိုအပ်ပါကြောင်း၊ နိုင်ငံတော်ဘတ်ဂျက်အား ခြိုးခြံချွေတာသုံးစွဲရန် လိုအပ်သဖြင့် အခမ်းအနားများ ကျင်းပပြုလုပ်ခြင်း၊ ပြည်တွင်း/ ပြည်ပခရီးသွားလာခြင်း၊ နိုင်ငံခြားသားဧည့်သည်များ လက်ခံတွေ့ဆုံခြင်း စသည်ကိစ္စရပ်များတွင်လည်း တတ်နိုင်သမျှ ကုန်ကျမှုအနည်းဆုံးဖြင့် စိစစ်သုံးစွဲသွားရန် လိုအပ်ပါကြောင်း၊ ပြည်ပအစည်းအဝေးနှင့်ဆွေးနွေးပွဲများသို့ ကိုယ်စားလှယ် စေလွှတ်ရာတွင် ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်ပြီး လက်တွေ့နယ်ပယ်တွင် ဆောင်ရွက်သူများကို တစိုက်မတ်မတ်စေလွှတ်ရန် ဖြစ်ပါကြောင်း၊ ဝန်ထမ်းများ ရာထူးတိုးမြှင့်ခြင်းနှင့် ရွှေ့ပြောင်းခြင်းများတွင် ယခင်ကျင့်သုံးခဲ့သည့် မူဝါဒ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအတိုင်း ဆက်လက်ဆောင်ရွက်သွားရန်ဖြစ်ပါကြောင်း၊ လုပ်ငန်း/ဌာနများ၌ ဝန်ထမ်းအင်အား လိုအပ်ချက်များရှိပါက ပြည်ဆည်းနိုင်ရေး တင်ပြဆောင်ရွက်ပေးသွားမည်ဖြစ်ကြောင်း မှာကြားပါသည်။ အခမ်းအနားသို့ လုပ်ငန်း/ ဦးစီးဌာနများနှင့် တက္ကသိုလ်မှ အရာထမ်း (၁၆၇)ဦး တက်ရောက်ခဲ့သည်။ နေ့လယ်(၁:၃၀)နာရီအချိန်တွင် သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး ဝန်ကြီးဌာနလက်အောက်ရှိ မြေတိုင်းဦးစီးဌာန၊ စုပေါင်းခန်းမ၌ အရာထမ်းအမှုထမ်းများအား ဆက်လက်တွေ့ဆုံ အမှာစကားပြောကြားခဲ့ကြောင်း သိရှိရပါသည်။

ပျက်စီးမှုမှ အဆက်

စဉ်ဆက်မပြတ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုရည်မှန်းချက် ၂၀၃၀ အစီအစဉ်အား အကောင်အထည်ဖော်ရေးဆိုင်ရာ အဆင့်မြင့်အစည်းအဝေးဖွင့်ပွဲအခမ်းအနားတွင် ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေညီလာခံ ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်သူ Mr. Mogens Lykkesoft မှလည်းကောင်း၊ ကုလသမဂ္ဂဒုတိယထွေထွေ အတွင်းရေးမှူးချုပ် Mr. Jan Eliasson မှလည်းကောင်း အဖွင့်အမှာစကားပြောကြားပြီး အစည်းအဝေး၌ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအနေဖြင့် စဉ်ဆက်မပြတ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုရည်မှန်းချက်ဆိုင်ရာ ၂၀၃၀ အစီအစဉ်အား အဆင့်ဆင့် အားလုံးပါဝင်အကောင်အထည်ဖော်ရန်၊ (၂၁)ကြိမ်မြောက် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုညီလာခံကတိကဝတ်များအားဖြည့်ဆည်းရေးနှင့် ဆင်းရဲမှုလျှော့ချရေးဆိုင်ရာ ဘဏ္ဍာရေးအရင်းအမြစ်မူဘောင်များချမှတ်ရေး၊ သင့်လျော်သည့် သတင်းအချက်အလက်နှင့် အရည်အသွေးမြင့်မားသည့်နည်းပညာအသစ်များ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အကောင် အထည်ဖော်ရာတွင်ပွင့်လင်းမြင်သာမှု၊ တာဝန်ခံမှု၊ အားလုံးပါဝင်မှုတို့အပေါ် အခြေခံသည့် ရေရှည်စဉ်ဆက်မပြတ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင် ရာသီဥတုဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်မှုများအား ပေါင်းစပ်သွားရန်အဓိကကဏ္ဍ(၅)ခုဖြင့် ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။

ဧပြီ(၂၂)ရက်တွင် ကျင်းပပြုလုပ်သည့် ပါရီ သဘောတူညီချက် လက်မှတ်ရေးထိုးပွဲအထိမ်းအမှတ် အဆင့်မြင့်အခမ်းအနားဖွင့်ပွဲတွင် ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ် ဘန်ကီမွန်းနှင့်အတူ ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေညီလာခံသဘာပတိ၊ ပြင်သစ်နိုင်ငံသမ္မတ၊ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ၏ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်၊ ကနေဒါနိုင်ငံ ဝန်ကြီးချုပ်၊ ပီရူးနိုင်ငံသမ္မတ၊ အီတလီနိုင်ငံဝန်ကြီးချုပ်၊ ရုရှားနိုင်ငံဒုတိယ ဝန်ကြီးချုပ်၊ အမေရိကန်နိုင်ငံ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး၊ မော်ရိုကိုနိုင်ငံမင်းသမီးတို့အပါအဝင် နိုင်ငံအကြီးအကဲများနှင့် ဝန်ကြီးအဆင့် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံ ကိုယ်စားလှယ် ခေါင်းဆောင်များက မိန့်ခွန်းများပြောကြားခဲ့သည်။

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ ကိုယ်စားသယံဇာတနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးက မိန့်ခွန်းပြောကြားရာတွင် စဉ်ဆက်မပြတ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းသည် ခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ခုဖြစ်ပြီး နိုင်ငံအသီးသီးမှ လျင်မြန်စွာအရေးယူဆောင်ရွက်ကြရမည်ဖြစ်ကြောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု၏အကျိုးဆက်များ ဖြစ်သည့် ဆိုင်ကလုန်းမုန်တိုင်းများ၊ မိုးခေါင်ခြင်း၊ ရေရှားပါးခြင်း၊ ရေကြီးခြင်းတို့ကြောင့် ပြည်သူများအသက်အိုးအိမ် စည်းစိမ်များဆုံးရှုံးမှုများ ကြုံတွေ့နေရသည့်အတွက် ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းသည် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက်

ကြီးမားသည့် စိန်ခေါ်မှုဖြစ်သည်ဟုအလေးထားပါကြောင်း၊ ယခုလို ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုလျှော့ချရေးအတွက် ပါရီသဘောတူညီချက်တွင် မြန်မာနိုင်ငံမှ ပါဝင်လက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်ခြင်းကို ဂုဏ်ယူပါကြောင်း၊ စဉ်ဆက်မပြတ်ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေး၊ ဆင်းရဲမှုလျှော့ချရေး၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုလျှော့ချရေးအတွက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သွားမည်ဖြစ်ပါကြောင်း၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ်အတွင်းနှင့် နောက်ပိုင်းကာလများအတွက် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုလျှော့ချခြင်း၊ လိုက်လျောညီထွေရှိစေခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများကို ပေါင်းစပ်ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် အမျိုးသား မဟာဗျူဟာနှင့် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်ရေးဆွဲဆောင်ရွက်လျက် ရှိပါကြောင်း၊ မိမိတို့၏ ၂၀၃၀ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု တိုက်ဖျက်ရေး ဆိုင်ရာရည်မှန်းချက်မှာ ရာသီဥတုတည်ငြိမ်ရေး၊ မှန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့လျှော့ချရေးနှင့် စဉ်ဆက်မပြတ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုရှိရေးတို့ပင်ဖြစ်ပါကြောင်း၊ ပါရီသဘောတူညီချက်၏ ၂၀၂၀ ခုနှစ်နောက်ပိုင်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် Kyoto Protocol သည် ဥပဒေအရ အခြေခံအုတ်မြစ်ဖြစ်ပါကြောင်း၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ်စက်တင်ဘာလတွင် မြန်မာနိုင်ငံမှ မိမိနိုင်ငံ၏ အခြေအနေနှင့်သင့်လျော်မည့် အမျိုးသားအဆင့်ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုလျှော့ချရေးဆိုင်ရာ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်မည့် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်(Intended Nationally Determined Contributions-INDC)အား တင်ပြခဲ့ပြီး မြန်မာနိုင်ငံ၏ သစ်တောနှင့်စွမ်းအင်ကဏ္ဍတို့ကို အဓိကထား၍ ကာဗွန်ဓာတ်ငွေ့လျှော့ချရေး ဆောင်ရွက်သွားမည်ဖြစ်ပါကြောင်း၊ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့်လိုက်လျောညီထွေရှိစေရေးသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အဓိကဦးစားပေးပင်ဖြစ်ပါကြောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံကဲ့သို့ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုထိခိုက်လွယ်သည့် နိုင်ငံများအနေဖြင့် ပျောက်ဆုံးမှုနှင့် ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုများ (Lost and Damage) ဆိုင်ရာ အထောက်အပံ့သည် အရေးကြီးပါကြောင်း၊ ဘဏ္ဍာငွေထောက်ပံ့မှုသည် ပါရီသဘောတူညီချက်ဖြစ်သည့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အပူချိန်လျှော့ချမည့်ရည်မှန်းချက်ကို အောင်မြင်အောင်အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအတွက် အရေးပါသည့်ကဏ္ဍဖြစ်သဖြင့် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံများမှ နှစ်စဉ် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၀၀) ဘီလီယံ ထည့်ဝင်ရေးသဘောတူညီချက်ကို အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရေးသည် အရေးကြီးပါကြောင်း၊ LDCF နှင့် Adaptation Fund တို့အတွက် ပြည့်စုံလုံလောက်သည့် ဘဏ္ဍာငွေအရင်းအမြစ် ရရှိရေးမှာ အရေးတကြီးလိုအပ်လျက် ရှိနေပါကြောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံသည် နည်းပညာ၊ ငွေကြေးနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်ဆိုင်ရာတို့တွင် အကန့်အသတ်စိန်

ခေါ်မှုများဖြင့် ကြုံတွေ့နေရသော်လည်း မိမိနိုင်ငံ၏အခြေအနေနှင့် သင့်လျော်မည့် အမျိုးသားအဆင့် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှု လျှော့ချရေးဆိုင်ရာ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်မည့် လုပ်ငန်းအစီအစဉ် (INDC) အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းဆိုင်ရာ လမ်းပြမြေပုံအား သက်ဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်း၊ ဌာနများနှင့်ညှိနှိုင်း၍ ရေးဆွဲလျက်ရှိကြောင်း၊ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု ထိခိုက် လွယ်သည့် နိုင်ငံများအား နည်းပညာ၊ စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်မှု၊ ဘဏ္ဍာငွေများ ကူညီထောက်ပံ့ပေးရန် ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံများအား အလေးအနက်တိုက်တွန်း ပြောကြားလိုကြောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံသည် နိုင်ငံတကာနှင့်အတူလက်တွဲ၍ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု လျှော့ချရေးဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများကို ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများနှင့်အတူ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။

သမိုင်းဝင် ပါရီသဘောတူညီချက်လက်မှတ်ရေးထိုးပွဲအစီအစဉ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် နိုင်ငံပေါင်း (၁၇၁) နိုင်ငံမှ ပါဝင်လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြပြီး ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် အစိုးရကိုယ်စား၊ မြန်မာကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ ခေါင်းဆောင်၊ သယံဇာတနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးအုန်းဝင်း လက်မှတ် ရေးထိုးခဲ့သည်။

အဆိုပါ အစည်းအဝေးနှင့် လက်မှတ်ရေးထိုးပွဲအခမ်းအနားများသို့ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးအုန်းဝင်းနှင့်အတူ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဦးစီးဌာန၊ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် ဦးလှမောင်သိန်းတို့ တက်ရောက်ခဲ့ပြီး ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ ၂၅ ရက် နံနက်ပိုင်းတွင် ရန်ကုန်မြို့သို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိကြောင်းသတင်းရရှိသည်။

အင်းလေးကန်ရေရှည်တည်တံ့ရေးအလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲ ကျင်းပပြုလုပ်ခြင်း

သယံဇာတနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်း ရေး ဝန်ကြီးဌာနနှင့် ကုလသမဂ္ဂဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ် UNDPတို့ ပူးပေါင်း၍ အင်းလေးကန်ရေရှည်တည်တံ့ရေးအလုပ်ရုံ ဆွေးနွေးပွဲကို ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ ၂၈ ရက်က ရှမ်းပြည် နယ်၊ တောင်ကြီးမြို့၊ သစ်တောဦးစီးဌာန၊ ရတနာသစ် ခန်းမ ၌ ကျင်းပရာ ရှမ်းပြည်နယ်ဝန်ကြီးချုပ် ဒေါက်တာ လင်းထွဋ် တက်ရောက်အမှာစကားပြောကြားသည်။

ဝန်ကြီးချုပ်ကအမှာစကားပြောကြားရာတွင် မြန်မာ နိုင်ငံသည် ရေသယံဇာတအခြေခံစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန်အတွက် အလားအလာအလွန်ကောင်းသည့် အနေအထားတွင်ရှိကြောင်း၊ သဘာဝဂေဟစနစ်များသည် ရေသယံဇာတလည်မှုဖြစ်စဉ်တွင် အရေးပါသည့် အခန်းကဏ္ဍ မှပါဝင်လျက်ရှိပြီးရေ၏ အရည်အသွေးနှင့်ပမာဏတို့ကို

အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိစေကြောင်း၊ ရေဝေရေလဲဒေသများ တွင် မြေအသုံးချမှုလုပ်ငန်းများကြောင့် မြစ်၊ ချောင်း၊ အင်းအိုင်နှင့်ရေကန်များ၏ဂေဟစနစ်များကို ထိခိုက်မှုမရှိ စေရန်ဆောင်ရွက်ကြရမည်ဖြစ်ကြောင်း၊

ကန်များအတွင်းရောက်ရှိလာသည့်ရေသည် ၎င်း တို့၏ ရေဝေရေလဲနှင့် ရေဦးရေဖျားဒေသများမှ စီးဆင်းလာ ခြင်းဖြစ်သည့်အတွက် ယင်းဒေသများ၌ ပတ်ဝန်းကျင်အခြေ အနေပြောင်းလဲမှုများကြောင့် ကန်အတွင်းရှိ ရေသယံဇာတ များနှင့် သက်ရှိများကို ကောင်းကျိုးဆိုးကျိုး သက်ရောက် စေနိုင်ကြောင်း၊ရေကန်များရေရှည်တည်တံ့စေရန် ရေကန် အတွင်းသာမက ရေဝေရေလဲဒေသများကိုပါ ထည့်သွင်းပေါင်း စပ်စီမံခန့်ခွဲရမည်ဖြစ်ကြောင်း၊ သို့ဖြစ်၍အင်းလေးကန် ရေ ရှည်တည်တံ့စေရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ရာတွင် ယင်း၏ကြီး

မားကျယ်ပြန့်သည့် ရေဝေရေလဲဒေသကြီးတစ်ခုလုံးကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားစီမံခန့်ခွဲရမည်ဖြစ်ကြောင်း၊

ရေကန်ကြီးများကိုစီမံအုပ်ချုပ်လုပ်ကိုင်ရာတွင် ယင်းတို့၏ထူးခြားသည့် ဝိသေသများကိုပါ ထည့်သွင်း စဉ်းစားရန် လိုအပ်ပြီး ကန်အတွင်းနှင့် ကန်၏ရေဝေရေလဲ ဒေသများအကြားအချင်းချင်း အကြောင်းအကျိုးကိစ္စရပ်များ ယှက်နှယ်ဆက်စပ်လျက်ရှိခြင်းအပေါ် အခြေခံပြီးစီမံခန့်ခွဲ နိုင်မှသာ ပြဿနာများကို မှန်မှန်ကန်ကန်နှင့် အောင်မြင်စွာ ဖြေရှင်းနိုင်မှာဖြစ်ပါကြောင်း၊ အင်းလေးကန်ကို ရေရှည် တည်တံ့အောင် စီမံရာတွင်လည်း ယင်းဝိသေသများကို သက်ဆိုင်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်အဖွဲ့အစည်းများက သိနားလည်အောင် ကြိုးစားကြပြီး ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်သွားမှသာ အောင်မြင်နိုင်မည်ဖြစ်ကြောင်း ပြောကြားသည်။

ဆက်လက်၍ “**ရေကန်နှင့် ၎င်း၏ ရေဝေရေလဲ ဒေသများ ဘက်စုံစီမံအုပ်ချုပ်မှုစနစ်**”(Integrated Lake Basin Management) ဟုခေါ်တွင်ပြီး ILBM ဟုလူ သိများသည့် စနစ်တစ်ရပ် ပေါ်ထွက်လာခဲ့ကြောင်း၊ နိုင်ငံ တကာရှိ ရေကန်ကြီးများ ပျက်စီးယိုယွင်းမှုဖြစ်ပွားရာတွင် အများစုကြုံတွေ့ရသည့်ပြဿနာရပ်များမှာ ရေဝေရေလဲ ဒေသများ၌ရှိသည့် သစ်တောများပြုန်းတီးပျက်စီးလာသည့် အတွက် မြေဆီလွှာတိုက်စားပြီး ကန်အတွင်းနုန်းပို့ချခြင်း၊ ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများရှင်သန်ရပ်တည်ရာ နေရင်းဒေသများ ပျက်စီးခြင်းနှင့်ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများလျော့နည်းလာခြင်း၊ ကန် အတွင်းနှင့်ကန်အပြင်မှ ကျဆင်းလာသည့် အညစ်အကြေး များ၊ အဆိပ်သင့်ပစ္စည်းများကြောင့် ရေအရည်အသွေး ပျက် စီးခြင်းနှင့် ကန်အတွင်း မလိုလားအပ်သောရေပေါင်းပင် များ ပွားများလာခြင်း၊ ရေသယံဇာတများ စီမံခန့်ခွဲရာတွင် အားနည်းခြင်း၊ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုပြဿနာနှင့် ရင်ဆိုင် ရခြင်း၊ ရေသယံဇာတစီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာမူဝါဒ၊ ဥပဒေနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအားနည်းခြင်း၊ ဌာနဆိုင်ရာများ အ တွင်း စီမံခန့်ခွဲမှုအရည်အချင်းအားနည်းခြင်း စသည်တို့ ကြောင့်ဖြစ်ပြီး အင်းလေးကန်နှင့် ရေဝေရေလဲဒေသများ အတွင်းတွင်လည်း အလားတူပြဿနာများကြုံတွေ့ရလျက် ရှိသည်ကို အားလုံး သိရှိပြီးဖြစ်ကြောင်းပြောကြားသည်။

ယခုအလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲတွင် UNDPနှင့် သစ်တော ဦးစီးဌာနတို့ပူးပေါင်းပြီး “ရေကန်နှင့် ၎င်း၏ရေဝေရေလဲ ဒေသများ ဘက်စုံစီမံအုပ်ချုပ်မှုစနစ်” ILBM အယူအဆ အပေါ်တွင် အခြေခံရေးဆွဲထားသည့် “Inlay Lake Con- servation Plan (2015-2019)” အကောင်အထည်ဖော် နိုင်ရေးကို ဆွေးနွေးမည်ဖြစ်ပြီးလူသားနှင့် ဇီဝအစွန်းနယ်မြေ အကြောင်းကိုလည်း အသေးစိတ်ဆွေးနွေးမည်ဖြစ်ကြောင်း၊ UNDP နှင့် UNESCO တို့ကိုလည်း ကျေးဇူးတင်ကြောင်း၊

အထူးသဖြင့် နော်ဝေနိုင်ငံ အစိုးရနှင့်ပြည်သူများကို အင်းလေးကန်ထိန်းသိမ်းရေးအပြင် မြန်မာနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ လုံး၏ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် သဘာဝသယံဇာတများထိန်းသိမ်း ရေးအတွက် စဉ်ဆက်မပြတ်အကူအညီပေးနေမှုအပေါ် အထူးကျေးဇူးတင်ရှိကြောင်း အသိအမှတ်ပြုပြောကြားသည်။

၁၉၈၅ ခုနှစ်ကစတင်ပြီး အင်းလေးကန်ဒေသရှိ ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများကိုထိန်းသိမ်းရန်အတွက် ဘေးမဲ့တော အဖြစ် ဖွဲ့စည်းစီမံအုပ်ချုပ်ခဲ့ပြီး အင်းလေးကန်၏ ထူးခြား သည့် ဂုဏ်အင်္ဂါရပ်များကြောင့်လည်း **အာဆီယံအမွေအနှစ် ဒေသ(ASEAN Heritage Site)**အဖြစ် သတ်မှတ်ခံခဲ့ ရသည့်အပြင် ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇွန်လအတွင်းက ပြင်သစ်နိုင်ငံ၊ ပါရီမြို့တွင် ကျင်းပခဲ့သည့် ယူနက်စကိုလူသားနှင့် ဇီဝအစွန်း အစီအစဉ် ပူးပေါင်းညှိနှိုင်းမှုကောင်စီအစည်းအဝေးတွင် အင်းလေးကန်ဒေသကို “**ဇီဝအစွန်းနယ်မြေ Biosphere Reserve**” အဖြစ် သတ်မှတ်အတည်ပြုကြေညာခဲ့ခြင်း ဖြစ် ကာ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပထမဆုံးသောလူသားနှင့် ဇီဝအစွန်း နယ်မြေဖြစ်ပြီး ကမ္ဘာ့နိုင်ငံပေါင်း(၁၂၀)မှာရှိသည့် ဇီဝ အစွန်းနယ်မြေပေါင်း (၆၅၁)ခု (သို့မဟုတ်) အာရှနိုင်ငံ(၂၄) နိုင်ငံတွင်ရှိသည့် ဇီဝအစွန်းနယ်မြေပေါင်း (၁၄၂) ခုတွင် တစ်ခုအပါအဝင်ဖြစ်သည်။

အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲသို့ သယံဇာတနှင့်သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာနမှ(၄၁)ဦး၊ ရှမ်း ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့မှ(၁၆)ဦး၊ ပြည်နယ်လွှတ်တော် ကိုယ် စားလှယ်(၈)ဦး၊ ဆက်စပ်ဌာနဆိုင်ရာများမှ(၁၉)ဦး၊ တောင်ကြီးတက္ကသိုလ်မှ(၈)ဦး၊ NGOအဖွဲ့အစည်းများမှ (၄၈)ဦး သတင်းမီဒီယာများမှ(၁၀)ဦး စုစုပေါင်း(၁၅၀)ဦး တက်ရောက်ကြပြီး အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲကို ဧပြီလ (၂၉)ရက် အထိ ဆက်လက်ကျင်းပကြောင်းသိရှိရပါသည်။

တရားမဝင်သစ်နှင့် သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများဖမ်းဆီးရမိခြင်းသတင်း

ရှမ်းပြည်နယ်(လားရှိုး)

(၁၀. ၄. ၂၀၁၆)ရက်နေ့တွင် သစ်တောဦးစီးဌာန၊ ရှမ်းပြည်နယ်(လားရှိုး) ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူး၏ စီစဉ်ကြီးကြပ်မှုဖြင့် ကွတ်ခိုင်မြို့နယ်သစ်တောဦးစီးဌာနမှ ဦးစီးအရာရှိဦးဆောင်သော သစ်တောဝန်ထမ်းများ၊ ကွတ်ခိုင်အခြေချစစ်ဗျူဟာနှင့် စရဖမှ တပ်မတော်သားများ ၊ မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့မှတပ်ဖွဲ့ဝင်များ ပါဝင်သော ပူးပေါင်းအဖွဲ့သည် နယ်မြေရှင်းလင်းခြင်းလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရာတွင် ကွတ်ခိုင်မြို့နယ်၊ မန္တလေး-မူဆယ် ပြည်ထောင်စုလမ်းမကြီး မိုင်တိုင်အမှတ် ၂၁၉/၆ အနီးတွင် ယာဉ်အမှတ် ၃၁/၈၈၃၂(၁၂)ဘီး အဖြူရောင်(၁)စီး၊ ယာဉ်အမှတ် ၆၁/၈၀၂၃(၁၂)ဘီး အဖြူရောင် (၁)စီး၊ ယာဉ်အမှတ် ၃၁/၂၅၅၈ (၁၂)ဘီးအစိမ်းရောင်(၁)စီး၊ ယာဉ်အမှတ် ၁၁/၄၀၂၉ (၆)ဘီး အဖြူရောင်(၁)စီး၊ ယာဉ်အမှတ် ၈၅/၉၀၈၆ (၁၂)ဘီး ဖြူပြာရောင်(၁)စီး၊ ယာဉ်အမှတ် ၂၀/၃၃၈၅ (၁၂)ဘီး အပြာရောင်(၁)စီး၊ စုစုပေါင်းမော်တော်ယာဉ် (၆)စီးနှင့်အတူ တရားမဝင်ပိတောက်သစ်လုံး(၁၂၆)လုံး(၄၁. ၂၆၆)တန်၊ ပိတောက်ခါးရွှေ(၁၁၉)တုံး(၂၈. ၆၈၀၄)တန်၊ တမလန်းခါးရွှေ(၅၄)တုံး (၆. ၁၂၃၄)တန်၊ စုစုပေါင်း တရားမဝင်သစ်(၇၆. ၀၆၉၈)တန်နှင့် တရားခံ(၁၀)ဦးအားဖမ်းဆီးရမိခဲ့ပြီး တရားခံများအား ပြည်သူပိုင်ပစ္စည်းကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးဥပဒေပုဒ်မ ၆(၁)ဖြင့် ကွတ်ခိုင်မြို့မ ရဲစခန်းတွင် အမှုဖွင့်အရေးယူထားရှိပါသည်။

နေပြည်တော်ကောင်စီနယ်မြေ

(၇-၄-၂၀၁၆)ရက်နေ့တွင် လယ်ဝေးမြို့နယ် သစ်တောဦးစီးဌာနမှ ဝန်ထမ်းများနှင့် ပလွေးအမြန်လမ်းရဲစခန်းမှ ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်များပါဝင်သော ပူးပေါင်းအဖွဲ့သည် ရန်ကုန်-မန္တလေးအမြန်လမ်းမိုင်တိုင် (၁၉၃/၀)နှင့် (၁၉၃/၁)ကြား၊ သဲဖြူတံတားအောက်တွင်ယာဉ်အမှတ် ၂က/၄၇၄၅(ဟီးနိုး)(၆)ဘီး အပြာရောင်ယာဉ်ပေါ်မှ တရားမဝင်ကျွန်းသစ် (၁၃)လုံး (၃. ၁၁၈၀)တန်၊ ကျွန်းတိုင် (၃)လုံး(၀. ၃၇၂၀)တန်၊ စုစုပေါင်း(၁၆)လုံး (၃. ၄၉၀၀)တန် အား တရားခံ(၂)ဦးနှင့် အတူ ဖမ်းဆီးရမိခဲ့ပြီး တရားခံများ အား သစ်တောဥပဒေပုဒ်မ ၄၃(က)အရ အရေးယူထားရှိပါသည်။

မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီး

(၃-၄-၂၀၁၆)ရက်နေ့တွင် မန္တလေးခရိုင် သစ်တောဦးစီးဌာနမှ ဦးစီးအရာရှိဦးဆောင်သော ဝန်ထမ်းများအဖွဲ့သည် ပုသိမ်ကြီးမြို့နယ်၊ အေးရှား ဝေါလ်-ရဲရွာသွားကားလမ်း၊ ကျောက်ချော-ကျွဲနဖား ရွာကြားလမ်းဆုံတွင် ယာဉ်အမှတ် 2D/4307 (ISUZU) (၆)ဘီးအဖြူရောင်ယာဉ်ပေါ်မှ တရားမဝင် တမလန်း(ဓားရွှေ)ခွဲသား(၁၅)ချောင်း(၀. ၇၉၄)တန်အား တရားခံ (၁)ဦးနှင့်အတူ ဖမ်းဆီးရမိပါသည်။

(၄-၄-၂၀၁၆)ရက်နေ့တွင် ရမည်းသင်းခရိုင် သစ်တောဦးစီး ဌာနမှ လက်ထောက်ညွှန်ကြားရေးမှူး ဦးဆောင်သော သစ်တော ဝန်ထမ်းများနှင့် ရမည်းသင်းမြို့၊ မြို့မရဲစခန်းမှ ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်များ ပါဝင် သော ပူးပေါင်းအဖွဲ့သည် ရမည်းသင်းမြို့၊ ရွှေစည်းခုံ ဘုရားဝင်းအတွင်း ယာဉ်အမှတ် 2K/8561(၁၂)ဘီးယာဉ် ပေါ်မှ တရားမဝင်ပျဉ်းကတိုးခွဲ သား (၃၉၅)ချောင်း၊ (၄. ၄၇၃၈)တန်အား တရားခံ(၃)ဦးနှင့်အတူ ဖမ်းဆီးရမိခဲ့ပါသည်။

ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး

(၁-၄-၂၀၁၆) ရက် နေ့တွင် ရေတာရှည်မြို့နယ် သစ်တောဦးစီးဌာနမှ ဦးစီး အရာရှိ ဦးဆောင်သော သစ်တောဝန်ထမ်းများ အဖွဲ့ သည် ရိုးမကြိုးပြင်ကာကွယ် တော (XX) ဗွီ-၆၄၉၃၉၀ နေရာတွင် ယာဉ်အမှတ်

6G-7490(Faw) (၆)ဘီး အပြာရောင်ယာဉ်ပေါ်မှ တရားမဝင်ပျဉ်းကတိုးသစ် (၁၆)လုံး(၁. ၆၅၆)တန်နှင့် ပျဉ်းကတိုး ခွဲခြမ်း(၈)ခြမ်း (၀. ၃၆၂) တန်အား တရားခံ(၁)ဦးနှင့်အတူ ဖမ်းဆီးရမိခဲ့ပါသည်။

စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး

(၁၂-၄-၂၀၁၆)ရက်နေ့တွင် စစ်ကိုင်းခရိုင် သစ်တောဦးစီး ဌာနမှ လက်ထောက်ညွှန်ကြားရေးမှူးဦးဆောင်သော သစ်တော ဝန်ထမ်းများ၊ မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့ စစ်ကိုင်းမြို့-မြို့မရဲစခန်းမှ ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်များပါဝင်သော ပူးပေါင်းအဖွဲ့သည် စစ်ကိုင်း-ရွှေဘို-မုံရွာ သွားကားလမ်း၊ အိုးဘိုအဝိုင်းပတ်အနီးတွင် ယာဉ်အမှတ် 9D/ 4944(NISSAN)(၁၂)ဘီး ကိုယ်ထည် (ခဲရောင်)၊ ခေါင်း(အဝါ ရောင်) ယာဉ်အား ရပ်တန့်စစ်ဆေးရာ ယာဉ်ပေါ်တွင် စပါးခွံအိတ်

များဖြင့် ဖုံးအုပ်တင်ဆောင်လာသော တရားမဝင် ပိတောက်ဓားရွှေ(၇၉)တုံး (၁၀. ၃၉၀၂)တန်နှင့်အတူ တရားခံ(၃)ဦးအား ဖမ်းဆီးရမိခဲ့ပါသည်။

ရမ်းပြည်နယ် (လားရှိုး)

(၁၂-၄-၂၀၁၆)ရက်နေ့တွင် လားရှိုးခရိုင် သစ်တောဦးစီးဌာန လက်ထောက်ညွှန်ကြားရေးမှူးဦးဆောင်သည့် သစ်တော ဝန်ထမ်းများ၊ စစ်ဖက်ရေးရာလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့နှင့် မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့ လားရှိုးမြို့မှတပ်ဖွဲ့ဝင်များ ပါဝင်သော ပူးပေါင်းအဖွဲ့သည် လားရှိုးမြို့၊ မြို့ရှောင်လမ်း၊ ဟိုပိတ်ဗြဲနားတောင်အနီးတွင် ယာဉ်အမှတ် ၇ဃ/၉၆၁၅(၂၂)ဘီး၊ ရွှေရောင်ယာဉ်ပေါ်မှ ပိတောက်သစ်လုံး(၃၂)လုံး(၉. ၁၉၃၂)တန်၊ ပိတောက်ဓားရွှေ(၄၅)တုံး(၁. ၃၈၁၄)တန်နှင့် တရားခံ (၂)ဦး၊ ဟိုပိတ်ဘိနယ် ကောင်းအိုင်ရွာထိပ်တွင် ယာဉ်အမှတ် ၂၈/၈၁၆၁(၂၂)ဘီး(အဖြူရောင်)ယာဉ်ပေါ်မှ ပိတောက်သစ် (၃)လုံး (၂. ၀၁၈၀)တန်၊ ပိတောက်ဓားရွှေ(၅၅)တုံး(၉. ၁၉၈၆)တန်(ယာဉ်မောင်းထွက်ပြေး)တို့အား ဖမ်းဆီးရမိခဲ့ပါသည်။

အဆိုပါအဖွဲ့မှ (၁၃-၄-၂၀၁၆)ရက်နေ့တွင် ဟိုပိတ်ဘိနယ်၊ နမ့်ဟူးရွာထိပ်တွင် ယာဉ်အမှတ် ၂၁/၁၇၀၆ (ကောင်တာ) (၆)ဘီး (အဖြူရောင်)ယာဉ်ပေါ်မှ ပိတောက်သစ်(၄)လုံး(၁. ၅၃၆၆)တန်၊ ပိတောက်ဓားရွှေ(၁၁)တုံး (၁. ၇၀၇၈)တန်နှင့် တရားခံ(၃)ဦးတို့ အား ဖမ်းဆီးရမိခဲ့ပါသည်။ စုစုပေါင်းဖမ်းဆီးရမိမှုမှာ ပိတောက် သစ်လုံး/ ဓားရွှေ(၁၅၀)တုံး (၂၅. ၀၂၇၆)တန်ဖြစ်ပါသည်။

မကွေးတိုင်းဒေသကြီး

(၂၆-၄-၂၀၁၆)ရက်နေ့တွင် ပခုက္ကူခရိုင် သစ်တောဦးစီးဌာန၊ လက်ထောက်ညွှန်ကြားရေးမှူး ဦးဆောင်သော သစ်တောဝန်ထမ်းများ၊ ပခုက္ကူခရိုင် ရဲတပ်ဖွဲ့မှ ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်များပါဝင်သော ပူးပေါင်းအဖွဲ့သည် ပခုက္ကူမြို့ရှောင်လမ်း၊ ဧရာဂုဏ်ကိုယ်ပိုင် အထက်တန်း ကျောင်းရှေ့တွင် ယာဉ်အမှတ် 9G/3615 (၁၂)ဘီး၊ (အစိမ်းရောင်)ယာဉ်နှင့်အတူ တရားမဝင် ပိတောက်ခွဲသား (၄၁)ချောင်း(၆. ၈၁၃၄)တန်အား ဖမ်းဆီးရမိခဲ့ပြီး တရားခံ များအား ဥပဒေနှင့်အညီ အရေးယူနိုင်ရန်အတွက် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

၂၀၁၂ခုနှစ်၊ မေလထုတ် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် သစ်တောရေးရာဂျာနယ်မှ ဆရာဦးတင်လှ (သစ်တော)၏ ဆောင်းပါးအား ပြန်လည်ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

မောင်သစ်တောလေးတို့ရေ

ကိုယ်တို့ အဖိုးကြီးတစ်စုံ နေပြည်တော်ရှိ သစ်တောဦးစီးဌာနရုံးချုပ်၊ အင်ကြင်းခန်းမမှာ ၂၀၁၂ ခု၊ မတ်လ(၂၈-၃၀)ထိ ကျင်းပဆွေးနွေးခဲ့တဲ့ “အမျိုးသားသစ်တောကဏ္ဍပင်မစီမံကိန်း” (National Forestry Master Plan) အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှုအပေါ် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲကို တက်ရောက်ပါဝင်ပူးပေါင်း သုံးသပ်အကြံပြုဆွေးနွေးခဲ့ကြပါတယ်။ အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲဆိုတော့ အချိန်ကန့်သတ်ချက်တွေရှိတဲ့ကြားကဘဲ ဖြစ်သင့်ဖြစ်ထိုက်တာတွေ၊ ဌာနအတွက်အကျိုးပြုစေမဲ့ကိစ္စရပ်တွေ၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့်သစ်တောရေးရာဝန်ကြီးဌာနအတွက် လိုအပ်လာလျှင် စဉ်းစားဆောင်ရွက်နိုင်အောင် လုပ်ငန်းအတွေ့အကြုံတွေကို အခြေခံပြီး၊ ခေတ်စနစ်နှင့်အညီ ပြောင်းလဲလာနေတဲ့ အချိန်ကာလကို သတိပြု၍ အပြုသဘောအကြံပြုချက်များ သုံးသပ်ချက်စသည်တို့ကိုလည်း အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲကို တက်ရောက်လာကြတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်များက တန်ဖိုးထားဆွေးနွေးနိုင်ခဲ့တာကိုလည်း တွေ့ရပါတယ်။

“အမျိုးသားသစ်တောကဏ္ဍ ပင်မစီမံကိန်း” ကလည်း (၂၀၀၁-၂၀၀၂ ခုနှစ်မှ ၂၀၃၀-၂၀၃၁ ခုနှစ်အထိ) အနှစ်(၃၀)အတွက် ရေးဆွဲထားတာဖြစ်ပြီး ယခုအချိန်အခါမှာဆိုရင် အနှစ်(၃၀)ရဲ့ ပထမ(၁၀)နှစ်တာကာလ ကုန်လွန်ပြီးခဲ့တာကို တွေ့ရပါမယ်။ ဒီပင်မစီမံကိန်းကြီးရဲ့ ပထမ ၁၀ နှစ် (1st Decade)အတွင်း ဆောင်ရွက်နိုင်မှု၊ ဆောင်ရွက်ရန် အခြေအနေမပေးခဲ့မှုတွေအပေါ်၊ ထင်သာမြင်သာနှင့် အပြုသဘောဆောင်ပြီး၊ လုပ်သင့်တဲ့ အချက်အလက်တွေကို ရှာဖွေတင်ပြခဲ့ကြပါတယ်။ ဆိုလိုတာကတော့ (Facts Finding) ဖြစ်ပြီး (Faults Finding)မဟုတ်ကြောင်း ခံယူထားပြီး ဆွေးနွေးကြတာတွေ့ရပါတယ်။ ဝန်ကြီးရုံးစီမံကိန်းနှင့် စာရင်းအင်းဦးစီးဌာန၊ မြန်မာ့သစ်လုပ်ငန်း၊ အပူပိုင်းဒေသစီမံလမ်းစဉ်ပြည်ရေးဦးစီးဌာန၊ သစ်တောတက္ကသိုလ်၊ မြန်မာနိုင်ငံသစ်

တောကျောင်း၊ သစ်တောသုတေသနဌာနစသည်တို့က တာဝန်ရှိသူတွေလည်း တက်ကြွစွာပူးပေါင်းဆွေးနွေးကြတာတွေဟာ အလွန်ဘဲစိတ်ချမ်းသာရပြီး ဝမ်းမြောက်စရာဖြစ်၍ ဤအလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲကို တက်ရောက်ပြီး အဖွင့်အမှာစကားပြောကြားပေးတဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် သစ်တောရေးရာဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးနှင့်တကွ တာဝန်ရှိသူများအားလုံးကိုလည်း ကျေးဇူးတင်ဂုဏ်ယူပါကြောင်း ဖော်ပြလိုပါတယ်။

မောင်သစ်တောလေးတို့ရေ

“အမျိုးသားသစ်တောကဏ္ဍ ပင်မစီမံကိန်း” အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှုအပေါ် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲမှာ ဒီစီမံကိန်းအပေါ် Review ပြန်လည်သုံးသပ်တာကို ယခုပထမအဆင့် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်ပြီး ဒုတိယအဆင့်ကတော့ Revise ပြန်လည်စီစဉ် ပြုပြင်ခြင်းကို ဆောင်ရွက်ရန်ရှိပြီးနောက် Reprogramming ပြန်လည် စီမံအကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရန်တို့ရှိမှာ တွေ့ရပါမယ်။

ဤအလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲကို တက်ရောက် ဆွေးနွေးသူများကလည်း ဝန်ကြီးဌာနအောက်ရှိ လုပ်ငန်း/ဌာန/တက္ကသိုလ်/ကျောင်းစသည်တို့က တာဝန်ရှိသူ အလွှာစုံပါဝင် ဆွေးနွေးသုံးသပ်ကြလို့ စီမံကိန်းအပေါ်အပြစ်ရှာတဲ့ ကိစ္စ (Faults Finding)မဟုတ်ဘဲ အချက်အလက်/ဖြစ်ရပ်(Facts Finding)ကို ရှာဖွေသုံးသပ်ကြလို့ Revise ပြန်လည်စီစဉ် ပြုပြင်ခြင်းအပိုင်းကို ဆောင်ရွက်တဲ့အခါ အထောက်အကူပြုမယ်လို့ ယုံကြည်ကြပါတယ်။

မောင်သစ်တောလေးတို့ရေ

ကိုယ်တို့အဖိုးကြီးတွေ အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲက တစ်နေ့စာတစ်နေ့စာပြီးတိုင်း ရေဆင်းသုတေသနရှိ တည်းခိုဆောင်တွေကို ပြန်နားကြရပါတယ်။ ရေဆင်းမှာ သုံးည

တောင်အိပ်ခဲရလို့ ရေဆင်းသုတေသန တည်းခိုဆောင်တွေ ရွှေ့၍ မြက်ခင်းပြင်စားပွဲဝိုင်းမှာလည်း အကြောင်းအရာမျိုးစုံ ပြောဆိုခဲ့နိုင်ကြပါတယ်။ ဒီတစ်ပတ်တော့ “အမြင်မှန်မှာ လား၊ အမှန်မြင်ရမှာလား” ခေါင်းစဉ်နဲ့ဆက်စပ်ပြီး မောင်ရင် တို့လည်း ပါဝင်ဆွေးနွေးနိုင်အောင် ဒီစာကို ရေးလိုက်ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ကိုယ်တို့ ပြောဖြစ်တာကတော့ အမြင်မှန်ဖို့ထက် အမှန်မြင်အောင် လေ့လာစူးစမ်းကျင့်ဆောင်ဖို့ လိုအပ် တယ်။ အရေးကြီးတယ်လို့ဆွေးနွေးလို့ရပါတယ်။ အမှန်ကို မြင်အောင် မလေ့ကျင့်ရင် ဘယ်လောက်ပဲအမြင်မှန်ရှိပါစေ လိုအပ်တဲ့ရည်မှန်းချက်၊ အဖြေမှန်ရဖို့ မလွယ်ကူကြောင်း ပြောလိုပါတယ်။

ကိုယ်တို့တစ်တွေရဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်အသိုင်းအဝိုင်းမှာ ပြီးတော့ အနီးအနားမှာရှိတဲ့ လူတွေကြားမှာ နေ့စဉ် ပြောဆို သုံးစွဲနေတာလေးတွေအနက် အချို့ကို စဉ်းစားကြည့်ရ အောင် ရေးပြလိုပါတယ်။

၁။ ပုဆိုးနှင့်လုံချည် (ပုဆိုးနှင့်ထဘီ/ထမိန်)

“မြန်မာ့ရိုးရာအသင့်ချုပ်ပြီး ချည်ချောလုံချည်” လို့ ဈေးကွက်မှာ ကြော်ငြာတာတွေတွေ့ရပါလိမ့်မည်။ လုံချည်- ဆိုတာက ဟန္တီဘာသာစာလုံး လုံဂီ ကဆင်းသက် လာကြောင်းနှင့် မိန်းမတို့ခါးဝတ်အထည်၊ လုံကွင်းလို့ မြန်မာ အဘိဓာန်မှာ ဖတ်ရပါတယ်။ ယခုဈေးကွက်ကြော်ငြာမှာ ဖော်ပြထားတာက ယောက်ျားတွေ ဝတ်ဖို့အသင့်ချုပ်ပြီး လုံချည် လို့ ရေးထားတော့ ဖြစ်ရမှာက အသင့်ချုပ်ပြီး ပုဆိုး ဖြစ်ရပါမယ်။ မိန်းမတွေအတွက် လုံချည်ကို ထမိ/ ထမိန်- မိန်းမဝတ်လုံချည်လို့ အဘိဓာန်မှာရှင်းပြထားပါတယ်။ ယခု တော့ ယောက်ျားမိန်းမအတွက် မခွဲခြားပဲ လုံချည်လို့ လွယ် လွယ်ခေါ်ပြီး ရေးသားသုံးစွဲနေတာကတော့ အမှန်မမြင် သေးလို့များဖြစ်နေမလားပါပဲ။ “ပုဆိုး”ဆိုတာ ရှေးစကား အရ ယောက်ျားခါးဝတ်အထည် လို့ခေါ်ပါတယ်။ မြန်မာ့ ထုံးတမ်းစဉ်လာအရ သတို့သား၏ ပုဆိုး ကို သတို့သမီးအိမ်ရှိ တန်းတွင်တင်ခြင်း၊ ယင်းသို့တင်ခြင်းဖြင့် လင်ယောက်ျား အဖြစ်သို့ရောက်ခြင်းကို အဘိဓာန်မှာ တွေ့ရပါတယ်။ မြန်မာ့ ရိုးရာဓလေ့ယဉ်ကျေးမှုဟာ ယခုခေတ်စကား(Transparent) နဲ့ညီတဲ့ ရိုးရှင်းထင်သာမြင်သာတာကို ဖော်ညွှန်းတာတွေ ရပါမယ်။ လုံချည်တန်းတင်တယ်လို့ မရှိကြောင်း သတိပြုမိ ပါလိမ့်မယ်။ ဒါကြောင့် ယောက်ျားတွေဝတ်တဲ့-ခါးဝတ်ထည် ကို ပုဆိုးလို့ သိဖို့နဲ့ မိန်းမတွေဝတ်ဖို့ မိန်းမလုံချည်ကို ထဘီ/ ထမိန်လို့ သိရန်နှင့် လုံချည်ဆိုတာက ယောက်ျားကော မိန်းမ ကောခါးဝတ်လို့ရတဲ့ပစ္စည်းကို လုံချည်လို့ခေါ်ရမယ်လို့ ထင် နေကြသလားမသိတော့ပါ။ အမျိုးသားတွေ အခမ်းအနား ကြီးတွေမှာ ဝတ်ရတဲ့ ခါးဝတ်ပစ္စည်းကို တောင်ရှည်ပုဆိုး လို့ခေါ်ကြပါတယ်။ တောင်ရှည်လုံချည် မခေါ်ကြပါ။ မြန်မာ့

စကားပုံတွေထဲမှာလည်း ဘုရင့်ပုဆိုး ပိုးချည်းပဲလို့ ပြောလေ့ရှိ ပါတယ်။ ‘ဘုရင့်လုံချည် ပိုးချည်းပဲ’ လို့မပြောကြပါ။

ငှက်ပျောအစိမ်းနုရောင်ခေါင်းပေါင်းနှင့် - ငှက်ပျောအစိမ်း နုရောင်- ဖိပုဆိုး(Nga-pyaw Light Green Gaung-baung and Silk Paso.)

၁၉၂၀ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်အစိုးရပုံနှိပ်တိုက်၌ ပုံနှိပ် သော “သစ်တောဌာန ကိုအား ထပ်ဖြည့်သော အထွေထွေ သတ်မှတ်ချက်များ” စာအုပ်(Burma Supplement to the Forest Department Code-B.S.F.D.C)တွင် သစ်တော လက်အောက်အမှုထမ်းများ၏ တူညီဝတ်စုံ(Uniforms) နှင့်ပတ်သက်၍ အောက်ပါ အမိန့်စာအုပ်ကို ကောက်နုတ် တင်ပြလိုက်ပါသည်။ (Appendix III Para (IX))

လစဉ် လစာ-ရှုပီး(၅၀)(Rs.50)ထက် မများသော လစာခံစားရသော သစ်တောလက်အောက်အမှုထမ်း တို့အား ခရိုင်သစ်တောအရေးပိုင်မှ အောက်ပါပစ္စည်းများကို အခမဲ့ ထုတ်ပေးရမည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။

(က) နှစ်စဉ်ထုတ်ပေးရမည့်ပစ္စည်းများ (Annually)

- ၁- ခေါင်းပေါင်း(ငှက်ပျောအစိမ်းနုရောင်) - ၂လုံး
- ၂- ပုဆိုး(Pasos) - ၂ထည်
- ၃- ရှပ်အင်္ကျီ(Shirts)ကာကီရောင် - ၂ထည်
- ၄- ဘောင်းဘီတို(သို့)ရှမ်းဘောင်းဘီ - ၂စုံ
- ၅- ကုတ်အင်္ကျီ(Coat) - ၁ထည်
- ၆- ဦးထုပ်(Hat)ကာကီရောင် - ၁လုံး

(ခ) လိုအပ်သောအခါ ထုတ်ပေးရမည့်ပစ္စည်းများ (When Necessary)

- ၁- ကြယ်သီး၊ တံဆိပ်အောက်ခံအဝတ်၊တံဆိပ်များ-၁စုံ
- ၂- ဓားလွယ်(သို့)ဓား - ၁ ချောင်း
- ၃- ရေဘူး - ၁ လုံး
- ၄- ရင်ခွံသိုးမွေးဆွယ်တာ(Cardigan Jackets)-၁ထည်
- ၅- မိုးကာအင်္ကျီ - ၁ ထည်
- ၆- ခြေပတ်တီး(Putties) - ၁ စုံ
- ၇- ဖိနပ် - ၁ ရန်

မောင်သစ်တောလေးတို့ရေ

အထက်ပါအမိန့်အရ သစ်တောတူညီဝတ်စုံမှာ တောင် ပုဆိုး(Paso)အထူးသဖြင့် မင်းခမ်းမင်းနားမှာ ပိုး ပုဆိုး(Silk Paso)နှင့် တက်ရန်ဖော်ပြထားတာတွေပါ တယ်။ အဲ့ဒီတုန်းက သစ်တောအရာရှိကြီးတွေကတောင် ယောက်ျား ဝန်ထမ်း ဝတ်ဖို့ ပုဆိုးလို့ တရားဝင်သတ်မှတ် ထားတာကို- လုံချည်နဲ့တော့အစားထိုးမခေါ်မိရန် အမှန်ဖြစ်ကြစေလိုပါ သည်။ ဝမ်းနည်းစရာကို ထောက်ပြရရင်တော့ သစ်တော လက်အောက်ဝန်ထမ်းတွေအတွက် ခြေအိတ် (Socks) ထုတ်

မပေးတာတွေ(Bare Foot Foresters) လို့ခေါ်ဆို ဂုဏ်ယူရမယ်လို့ ဆွေးနွေးလိုပါတယ်။ “ခြေအိတ် မပါ-မြန်မာ့ သစ်တောဝန်ထမ်းပါ ဂုဏ်ယူစရာ”လို့ ဖော်ပြလိုပါတယ်။

၂။ အင်ကြင်း၊ လှမွန်အင်ကြင်း၊ အမြောက်ဆန်ပင် (လှမွန်အင်ကြင်း) (*Shorea siamensis* (Kurz) Miq (*Shorea robusta Gaertn*)အမြောက်ဆန်ပင် (*Couroupita guianensis Aubl*)

(က) မြန်မာ့အင်ကြင်း။ ။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အင်ကြင်းပင် သည် အင်၊ ကညင်နှင့် မျိုးရင်းတစ်ခုတည်းဖြစ်သော (Dipterocarpaceae)တွင် ပါဝင်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ တွင် သဘာဝတောများ၊ အင်တိုင်းတောများ၊ အင်တိုင်း ဆန်သောတောမျိုးများတွင် ပေါက်ရောက်မှုရှိပါသည်။ အရွက်ကြွေသည့် အပင်ကြီးမျိုးများဖြစ်ပါသည်။ အင်ကြင်းပန်းပွင့်တို့သည် သေးငယ်၍ သင်းပျံ့သောအနံ့ ရှိကြပါသည်။ ပန်းပွင့်သည် ၁-၂ စင်တီမီတာရှိ၍ အဝါ ရင့်ရောင်ဖြစ်သည်။ အကိုင်းထိပ်များတွင် ပန်းခိုင်များစု ၍ထွက်သည်။ ပန်းခိုင်တစ်ခိုင်တွင် ပန်းပွင့် ၅-၂၀ ပါရှိ သည်။ ပွင့်ဖတ်(၅)ခုဖြစ်သည်။ တစ်ခုနှင့် တစ်ခုဆက်၍ ထပ်နေသည်။ ဝတ်ဆံဖို (၁၅)ခုရှိ၍ နှစ်ထပ်ပါရှိသည်။ အပြင်အထပ်(၁၀)ခုရှိ၍ အတွင်းအထပ်(၅)ခုရှိသည်။ ဝတ်ဆံတံသေးသွယ်၍ ပြောင်ချောသည်။ အသီးတွင် အတောင်ငယ်(၅)ခုပါရှိသည်။ အကြီး(၃)ခု အငယ်(၂) ခုပါရှိသည်။

ပန်းပွင့်ချိန်- ဖေဖော်ဝါရီလ၊ မတ်လ။

အသီးသီးချိန် - ဧပြီလ မှ မေလ။

မြန်မာ့အင်ကြင်း(*Shorea siamensis*)သည် မြန်မာနိုင်ငံ တွင်သဘာဝပေါက်ရောက်မှုရှိပါသည်။ လှမွန်အင်ကြင်း ဟုလည်း မခေါ်ကြပါ။ ရုက္ခဗေဒမျိုးရင်း(Diptero carpaeae)

(ခ) လှမွန်အင်ကြင်း (*Shorea robusta*)(sal)

လှမွန်အင်ကြင်း- ကုလားလို(sal tree)(ဆားလ်)ပင် သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၊ နီပေါနိုင်ငံ၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံတွင် သာ သဘာဝအလျောက်ပေါက်ရောက်သော အပင်မျိုး ဖြစ်၍ မြန်မာနိုင်ငံတွင် သဘာဝအလျောက်ပေါက် ရောက်မှုမရှိပါ။

ရုက္ခဗေဒမျိုးရင်း-(Dipterocarpaceae)။

ပန်းပွင့်- ရွက်ကြားထွက်ပန်းခိုင်ဖြစ်သည်။ ပန်းပွင့် အဝါရောင်ဖြစ်သည်။ ပွင့်ဖတ်တို့သည် သေးသွယ် ရှည် လျားသည်။ ပွင့်ဖတ်(၅)ခုသည် တစ်ခုချင်းရှိသည်။ ဝတ်ဆံဖို-များစွာ ပါရှိသည်။ ဝတ်ဆံတံ နှစ်ခုအဆက် အကြားတွင် အပိုအတက်ငယ်ပါရှိသည်။

အသီး- အသီးငယ်တွင် အတောင်(၅)ခုပါရှိသည်။

တစ်ခုနှင့်တစ်ခု အရွယ်တူညီမှုမရှိပါ။ ပန်းပွင့်ချိန်- ဇန်နဝါရီလမှ မေလ။ အသီးသီးချိန်- မတ်လမှ ဇွန်လ။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အမြောက်ဆန်ပင်အပွင့်ကို လှမွန်အင်ကြင်းပွင့်ဟု အပြင်လောက၌ ခေါ်တွင်သုံးစွဲ ရောင်းဝယ်နေကြကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

(ဂ) အမြောက်ဆန်ပင်(Cannon ball tree)

(မြန်မာ့ပန်း ဓမ္မကျွတ်တွင် လှမွန်ပန်း)

ရုက္ခဗေဒအမည်- *Couroupita guianensis Aubl*

ရုက္ခဗေဒမျိုးရင်း- *Lecythidaceae*

ပေါက်ရောက်ရာဒေသ- ကိုလံဘီယာ၊ ပီရူး၊ ဘရာဇီး နိုင်ငံတို့တွင်သာပေါက်ရောက်ပြီး အရွက်ကြွေသည့် အပင်ကြီးမျိုး ဖြစ်၍ အမြင့် ၁၇ မှ ၂၇မီတာထိရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်ပေါက်ရောက်မှု- မြန်မာနိုင်ငံတွင် သဘာဝအလျောက်ပေါက်ရောက်သောအပင် မဟုတ် ပါ။ မြန်မာနိုင်ငံသို့ အခြားနိုင်ငံများမှ တင်သွင်းစိုက်ပျိုး သော အပင်မျိုး(Exotic species)ဖြစ်ပါသည်။ ရန်ကုန် မြို့တွင် တိရစ္ဆာန်ဥယျာဉ်၊ ကိုးထပ်ကြီးဘုရားဝင်း အတွင်းနှင့် ရန်ကုန်မြို့ အချို့နေရာတို့တွင် စိုက်ပျိုးထား သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ပန်းပွင့် - ပန်းနုရောင်ဖြစ် ပါသည်။ အပွင့်ကြီး၍ အနံ့မွှေးကြိုင်သည်။ ပွင့်ဖတ် (၆)ခုပါရှိသည်။ ပန်းခိုင်- ပန်းခိုင်သည် အခြားအပင် များကဲ့သို့ မဟုတ်ဘဲတမူထူး၍ ပင်စည်ပိုင်း၏ အောက် ခြေပိုင်းမှထွက်သည်။ အပင်အရွယ်အစား ၅ မီတာခန့် ရှိသည့်အခါ ပန်းခိုင်ထွက်နိုင်သည်။ ပန်းခိုင်ကြီး၍ ရှည်သည်။ အသီး- အသီးမှာလုံးပိုင်း၍ အခွံမာသော အသီးဖြစ်သည်။ ရှေးအခါက အမြောက်တွင်ထည့်ပစ် ရသော အမြောက်ဆန်သံလုံးနှင့်တူသောကြောင့် ‘အမြောက် ဆန်ပင်’ဟုလည်းခေါ်ကြသည်။ လှမွန်အင်ကြင်း လုံးဝ မဟုတ်သလို မြန်မာအင်ကြင်းလည်းမဟုတ်ပါ။

အတိုချုပ်ရသော်- မြန်မာအင်ကြင်းသည် (*Shorea siamensis* -Kurz) အိန္ဒိယ၊ နီပေါ၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ ရှိ လှမွန်အင်ကြင်း(Sal)သည် (*Shorea robusta-Gaerin*) ဖြစ်ပါသည်။ အပြင်လောက ဘုရားပန်းဈေး တန်းအခေါ် အမြောက်ဆန်အပင်မှာ (*Couroupita guianensis-Aubl*)ခေါ် (Cannon ball tree)ဖြစ် ကြောင်း အမှန်မြင်ကြစေလိုပါသည်။ လှမွန်အင်ကြင်း လုံးဝမဟုတ်ပါ။ အင်ကြင်းလည်းမဟုတ်ပါ။ မျိုးရင်း (Dipterocarpaceae)အင်၊ ကညင်နှင့် မျိုးရင်း တစ်ခု တည်းလည်းမဟုတ်ဘဲ အမြောက်ဆန်ပင်၏ ရုက္ခဗေဒ မျိုးရင်းမှာ (*Lecythidaceae*)သာဖြစ်ပါသည်။

၃။ ‘သစ်တော’ဆိုတဲ့ ဝေါဟာရ(Defination of Forest)

(က) ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံများရဲ့ သစ်တောဝေါဟာရ
(Defination of Forest for Developing Countries)

သစ်တောပေါက်ရောက်သော မြေဧရိယာ၏ ၂၀% ခန့်ကို သစ်ပင်၏ ခေါင်အုပ်ဧရိယာကဖုံးလွှမ်းနေသော တော (Land with tree crown cover (Stand Density) of more than about 20 percent of the area)လို့ဖတ်ရှုရပါတယ်။

(ခ) ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများရဲ့ သစ်တောဝေါဟာရ
(Defination of Forest for Developing Countries)

ဥပမာ- မြန်မာ၊ လာအို၊ ကမ္ဘောဒီးယားတို့အတွက် သစ်တောဆိုသည်မှာ‘သစ်တောပေါက်ရောက်နေသော မြေဧရိယာ၏ ၁၀%ခန့်ကို သစ်ပင်၏ခေါင်အုပ်ဧရိယာက ဖုံးလွှမ်းနေသောတော(Ecosystem with a minimum of 10 percent crown cover of trees and/or bamboos)လို့ ဖတ်ရှုရပါတယ်။

သို့ပါ၍ ‘သစ်တော’(Forest)လို့ ပြောဆိုကြတိုင်း ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံများက သစ်တောလား၊ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများက သစ်တောလားဆိုတာကို ကွဲကွဲပြားပြား သေချာစွာစိစစ်၍ အမှန်မြင်ကြစေလိုပါသည်။ အမှန်ကို ရှင်းပြပြောပြနိုင်ကြ စေလိုပါတယ်။

၄။(က) အုပ်ချုပ်ခြင်း၊ စီမံခန့်ခွဲခြင်း၊ အုပ်ချုပ်မှု၊ အုပ်ချုပ်ရေးကို (Administration)လို့ မြန်မာစာအဖွဲ့ကထုတ်သော အင်္ဂလိပ်- မြန်မာအဘိဓာန်မှာ ဖတ်ရပါတယ်။ အင်္ဂလိပ် အဘိဓာန်မှာ-

Administration- Organize and Supervise
- The Process on Act of Organizing the way that is done လို့တွေ့ရပါတယ်။ အုပ်ချုပ်ခြင်း၊ စီမံခန့်ခွဲခြင်းကို အများဆုံးတွေ့ရတာကတော့ ပြည်ထဲရေး ဝန်ကြီးဌာန၊ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန၊ (General Administration Department) မှာ သုံးတာတွေ့ရပါမယ်။ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန၊ တိုင်း၊ ခရိုင်၊ မြို့၊ ရွာစသည်တို့ကို ဖွဲ့စည်းရာတွင် လူဦးရေ (ဝါ) လူ့အရင်းအမြစ်(Human Resources-population) ကို အခြေခံပြီး တိုင်း၊ ခရိုင်၊ မြို့၊ ရွာစသည်တို့ကိုဖွဲ့ကြပါတယ်။ဆိုလိုတာက-အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာနက လူ့အရင်းအမြစ်(Human Resources) ကိုအခြေခံပြီး အုပ်ချုပ်ခြင်း၊ စီမံခန့်ခွဲခြင်း(Administration)လို့ သုံးကြပါတယ်။အဲဒီ (Administration) မှာ စည်းရုံးခြင်း (Organize)နှင့် ခန့်ခွဲကြီးကြပ်ခြင်း (Supervise)လုပ်တာကို အဓိကထားတာတွေ့ရပါတယ်။

(ခ) စီမံအုပ်ချုပ်မှုကိုကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းမှုကို (Management)လို့

မြန်မာစာအဖွဲ့ကထုတ်ဝေသော အင်္ဂလိပ်-မြန်မာအဘိဓာန် မှာ ဖတ်ရပါတယ်။ အင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်မှာတော့-

Management - Organize and Control
- The act or skill of dealing with people or situation in a successful way လို့ဖတ်ရပါတယ်။

စီမံအုပ်ချုပ်မှု၊ စီမံခန့်ခွဲမှု၊ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းမှု ဆိုတာ ကိစ္စရပ်တွေကို သစ်တောဦးစီးဌာနက ဆောင်ရွက်တဲ့ အခါမှာ သဘာဝသစ်တောအရင်းအမြစ်များ(Natural Forest Resources)ကို အခြေခံပြီး တွက်ချက်၊ စီမံ၊ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်အုပ်ချုပ်တာကိုတွေ့ရပါမယ်။ Management ဟာ လူသားအရင်းအမြစ်ကို အခြေမခံပဲ(Not based on Human Resources) သဘာဝသစ်တောအရင်းအမြစ်ကိုသာ အခြေခံပြီး(Based only on Natural Forest Resources)စီမံအုပ်ချုပ်၊ ခန့်ခွဲဖြေရှင်းရတာကို သိကြမှာဖြစ်ပါတယ်။ တစ်နည်းအားဖြင့် သဘာဝသယံဇာတတွေကို စီမံအုပ်ချုပ်တာပါပဲ။

Administration မှာလည်း Organize & Supervise ဆိုတဲ့စည်းရုံးခြင်းနှင့် ကြီးကြပ်ခန့်ခွဲခြင်းများကို ဆောင်ရွက်ရတယ်လို့ပြောပါတယ်။

Management မှာလည်း Organize စည်းရုံးခြင်းပါပါတယ်။ ပြီးတော့ Supervise ကြီးကြပ်ခန့်ခွဲခြင်းအစား Control လို့ ညွှန်းပါတယ်။ Control ဆိုတဲ့ စကားအဓိပ္ပါယ်က အင်္ဂလိပ်- မြန်မာ အဘိဓာန်မှာ- အထိန်းအကွပ်၊ ကြီးကြပ်ထိန်းချုပ်မှု၊ ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲမှုလို့ဖော်ပြထားပါတယ်။ ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲ ထိန်းချုပ်မှုဆိုရာမှာ နည်းပညာ၊ အတတ်ပညာ၊ လုပ်ငန်းအတွေ့အကြုံစသည်တွေကို အခြေခံပြီး ဆောင်ရွက်ရလို့ Supervise ဆိုတဲ့ ကြီးကြပ်ခန့်ခွဲတဲ့ စာလုံးထက်အဓိပ္ပါယ်လေးနက်ပြီး တာဝန်ကြီးတာကို တွေ့ရပါတယ်။ တစ်နည်းအားဖြင့် လုပ်ငန်းတစ်ခုရဲ့အကြောင်းကို လေ့လာသင်ကြားထားမှုမရှိရင်၊ အတွေ့အကြုံမရှိရင်၊ ပညာရပ်ပိုင်းကို နားမလည်ရင် လုပ်ဆောင်ရန်ခက်ခဲပါတယ်။ ဒါကြောင့် သစ်တောပညာရပ်ကို အခြေခံသင်ထားတဲ့ သစ်တော/သစ်လုပ်ငန်း/ စီမံစီစဉ်ထမ်းတွေဟာ သဘာဝသစ်တောသယံဇာတတွေကို စီမံခန့်ခွဲအုပ်ချုပ်ခြင်း (Management of Natural Forest Resources)တာဝန်ကို ထမ်းဆောင်ရာတွင် အထူးတာဝန်ရှိပြီး စွမ်းစွမ်းတမံ စီမံခန့်ခွဲနိုင်မှသာ စဉ်ဆက်မပြတ်ထာဝစဉ်ညီ သစ်တောစီမံအုပ်ချုပ်မှု(Sustainable Forest Management)ကို မှန်ကန်အောင် မြင်အောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ကြပါမယ်။ အဲဒီ Management နှင့် Administration တို့ရဲ့ အဓိပ္ပါယ်ကို အမြင်မှန်ဖို့လိုတာထက် အမှန်ကိုမြင်ကြရန် အရေးကြီးပါကြောင်း ဖော်ပြလိုက်ပါတယ်။

၅။ ခေါင်းဆောင်

ရိုးရိုးစင်းစင်းအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုလျှင် ခေါင်းဆောင်ဆိုသူမှာ နောက်လိုက်များရှိသူဖြစ်၏။

ခေါင်းဆောင်က သူ၏ နောက်လိုက်များသည် သူနှင့်အတူ အလုပ်လုပ်ကြသည်ဟုမှတ်ယူ၏။ သူ့အတွက် လုပ်ပေးကြသည်ဟု သဘောမထားပေ။ ချီးမြှင့် မြှောက်စားမှုကို မျှဝေခံစားထိုက်သူများဟု မြင်သည်။ အသင်းအဖွဲ့ စိတ်ဓာတ်ကို သူတူတင်ပေးသည်။

ခေါင်းဆောင်သည် ပြည်သူ့ကိုယုံကြည်သည်။ သူတို့အတွက် အကောင်းဆုံးအလုပ်အကျွေးပြုသည်။

ခေါင်းဆောင်သည် သူ၏ နှလုံးသားကိုရော သူ့ဦးခေါင်းကိုပါ သုံးစွဲ၏။ အချက်အလက်တွေကို သူ့ခေါင်းနှင့် ကြည့်ပြီးနောက် သူ့နှလုံးသားကိုပါ ကြည့်စေ၏။ သူသည် အကြီးအကဲဖြစ်ရုံသာမက မိတ်ဆွေလည်းမည်၏။ ခေါင်းဆောင်သည် ဘယ်တော့မှ 'သွားကြတော့ လေ'ဟု မပြောဘဲ 'သွားကြစို့' ဟူ၍သာပြောပြီး ဦးဆောင်လမ်းပြတာဝန်ယူသည်။ နှင်တံကိုကိုင်၍ နောက်က သူ မလိုက်ဘဲ ရှေ့ဆုံးထွက်၍ ရဲတံခွန်အောင်လံကို ကိုင်မည်။

ခေါင်းဆောင်က သူ့ကိုရှေ့ဆောင်လမ်းပြမှုပြုလျှင်လည်း လက်ခံသည်။ သူ့လျှောက်နေသော လမ်းသာမှန်သည်ဟု တရားသေမယူ၊ သူ့ထက်ကောင်းမည့် အကောင်းဆုံးလမ်းကိုသာ ရှာဖွေနေသူဖြစ်၏။ သူကားရိုးသား ပွင့်လင်းမှုရှိသည်။

ခေါင်းဆောင်နှင့်ပတ်သက်၍ သိသင့်တာ အမှန်မြင်သင့်တာတွေကို သုံးသပ်နိုင်ဖို့ အချက်အချို့ကို ဖော်ပြလိုက်ပါတယ်။

၆။ ပေါ်လစီ (POLICY) ကို 'မူ' 'မူဝါဒ' ဟု အင်္ဂလိပ် - မြန်မာအဘိဓာန်မှာ ဖတ်ရပါတယ်။

အင်္ဂလိပ် အဘိဓာန် - (Oxford Advanced Learner's Dictionary) တွင်

POLICY - Plan of Action

- Statement of aims and ideals, esp are made by a government, political party, business company.

FOREST POLICY

သစ်တောမူဝါဒကိုတော့ အောက်ပါအတိုင်း သစ်တောစာအုပ်တွင် ဖတ်ရှုရပါသည်။

(a) is thus concerned with the manner in which forests and tree resources should be managed to serve the needs of people and meet society's demand for the goods and services that forest can provide as well as with regard for the non-material value that trees and forests represent successfully.

(b) it must be realistically framed and implemented.

(c) it must be a dynamic process based on the participation and acceptance of those it will effect.

(d) modern forest policy must balance the fate of people and the fate of forests.

မောင်သစ်တောလေးတို့ရေ

သစ်တောမူဝါဒရဲ့ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုရှင်းလင်းချက်အချို့ကို မူရင်းအတိုင်း အင်္ဂလိပ်စကားလုံးတွေနဲ့ဘဲရေးပြီး ဖော်ပြလိုက်ပါတယ်။ မောင်ရင်တို့ကိုယ်တိုင် ဖတ်ရှုလေ့လာပြီး မူလဆိုလိုတဲ့ သဘောအဓိပ္ပါယ်ကို ပိုပြီးမြင်သာထင်သာနဲ့ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း 'အမှန်မြင်နိုင်အောင်' ရေးပြခြင်းဖြစ်တာကိုတော့ အထင်တစ်မျိုးမဖြစ်ပါစေနဲ့လို့ ပြောလိုက်ချင်ပါတယ်။

၇။ သစ်တောတွေကပေးသမျှသာ ခုတ်သိမ်းသုံးစွဲပါ

(Harvest from trees)

အဲဒါထက်ပိုပြီး "သစ်တောတွေကို လိုချင်သလို ခုတ်သိမ်းသုံးစွဲမှု" Rather Than (Harvest of trees) မပြုသင့်ပါဆိုတဲ့ အဆိုလေးကိုလည်း ဖတ်ရှုလေ့လာပြီး သစ်တောတွေကို စီမံအုပ်ချုပ်တဲ့အခါ အမြင်မှန်ရပါစေလို့ ဆန္ဒပြုလိုက်ပါတယ်။

၈။ ပြည်သူတွေအတွက်ဆိုပြီး သစ်တောတွေကို စီမံအုပ်ချုပ်ပြုစောင့်ရှောက်တာထက် ယခုအချိန်အခါမှာ- ပြည်သူတွေနဲ့ပူးပေါင်းပြီး ပြည်သူတွေရဲ့အားကိုယူပြီး သစ်တောတွေကို စီမံအုပ်ချုပ်ပြုစောင့်ရှောက်ဖို့- အမှန်မြင်ရန် လိုလာပါပြီ

(Instead of managing forests for the People, we must now manage the forests with the people.)

မောင်သစ်တောလေးတို့ရေ

၉။ မနေ့က သစ်တောတွေပျောက်သွားပြီ (အကြောင်းကြောင်းကြောင့်မရှိတော့ဘူး) (Yesterday Forests were gone)

- ဒီနေ့ သစ်တောတွေ (သစ်တောသယံဇာတတွေ)ဟာ အနာဂတ် ဖွံ့ဖြိုးဖို့သုံးကြရပါဦးမယ် (Today's Forests are for Tomorrow- Development)

- မနက်ဖြန်သစ်တော(အနာဂတ်သစ်တော)တွေရဲ့ ဆိုးကျိုး၊ ကောင်းကျိုး(ဝါ)လူသားတွေအတွက် စားဝတ်နေရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ သင့်တင့်တဲ့ပတ်ဝန်းကျင်၊ ဥတုရာသီတည်တဲ့ရေးစသည်တို့အတွက် သစ်တောတွေကို ဖြစ်ထွန်းအကျိုးသက်ရောက်မှုရှိအောင် တာဝန်ခံလုပ်ရမဲ့သူက မင်းတို့ဖြစ်နေပြီ အဲဒီတာဝန်တွေကို 'မင်းတို့' လက်ထဲအပ်ခဲ့လိုက်ပါပြီဆိုတာကိုလည်း အမှန်မြင်ကြပါလို့ ထပ်ပြောလိုပါတယ်။ ဆိုလိုတာကတော့ (Tomorrow Forests are in your hands)ဖြစ်ပါတယ်။

၁၀။ ရာသီဥတုရယ်၊ သစ်တောတွေရယ်၊ သစ်တောသမားတွေဟာ အစဉ်သဖြင့် အမြဲပြောင်းနေကြပါတယ်လို့ ဆိုပါတယ်။

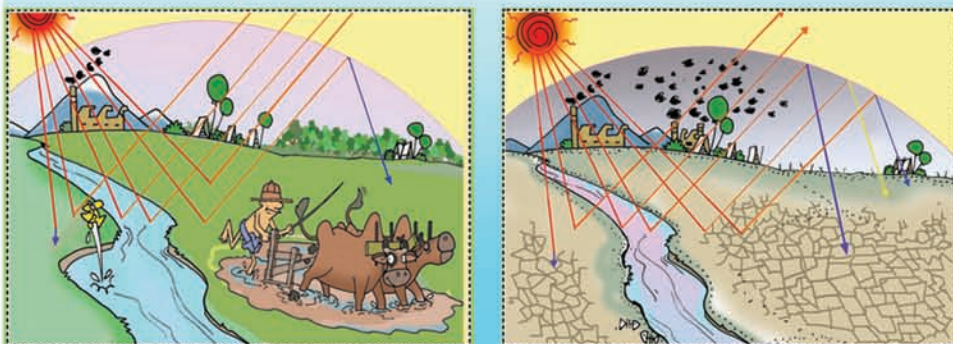
(The Climate, Forests and Foresters are Constantly in a State of Change)

ယခုအချိန်အခါမှာ ပြောင်းလဲမှုတွေဖြစ်ပေါ် ဖြစ်ထွန်းနေတာကိုတွေ့မြင်ကြားသိရပါတယ်။ အဲဒီပြောင်းလဲမှု ခေတ်ရေစီးကြောင်းမှာ လိုက်လျောညီထွေလိုက်ပါစီးဆင်းမှု မရှိဘဲ၊ ရေမျှောကမ်းတင်(ဝါ) ကမ်းတင်ထင်းတုံးလိုဟာဖြစ်ပြီး တင်ကျန်နေပါက ပြောင်းလဲမှုမရှိပါက ရေမျှောကမ်းတင် ထင်းတုံးလိုခွဲစိတ်ဖြတ်တောက်သုံးစွဲမှု ခံသွားရမှာကို အမှန်မြင်မယ်လို့ယုံကြည်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ရာသီဥတုရယ်၊ သစ်တောတွေရယ်၊ သစ်တောသမားတွေဟာ အစဉ်သဖြင့် ပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်အခြေအနေမှာ ရှိနေကြပါတယ်လို့ အဆို စကားကို ဆွေးနွေးရင်း ဒီတစ်ပတ်တော့ နားလိုက်ကြပါဦးစို့။ မောင်သစ်တောလေးတို့ 'အမှန်မြင်'ပြီး လိုအင်ဆန္ဒများ ပြည့်ဝကြပါစေ။

ဖန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့ သဘောတရား

ဖန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့များ များပြားလာခြင်းကြောင့် ကမ္ဘာကြီးပူနွေးလာပြီးရာသီဥတုများ ပြောင်းလဲနေပါသည်။

ရာသီဥတုဟောက်ပြန်၍ လူမှုစီးပွားရေး ထိခိုက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်နေပါသည်။

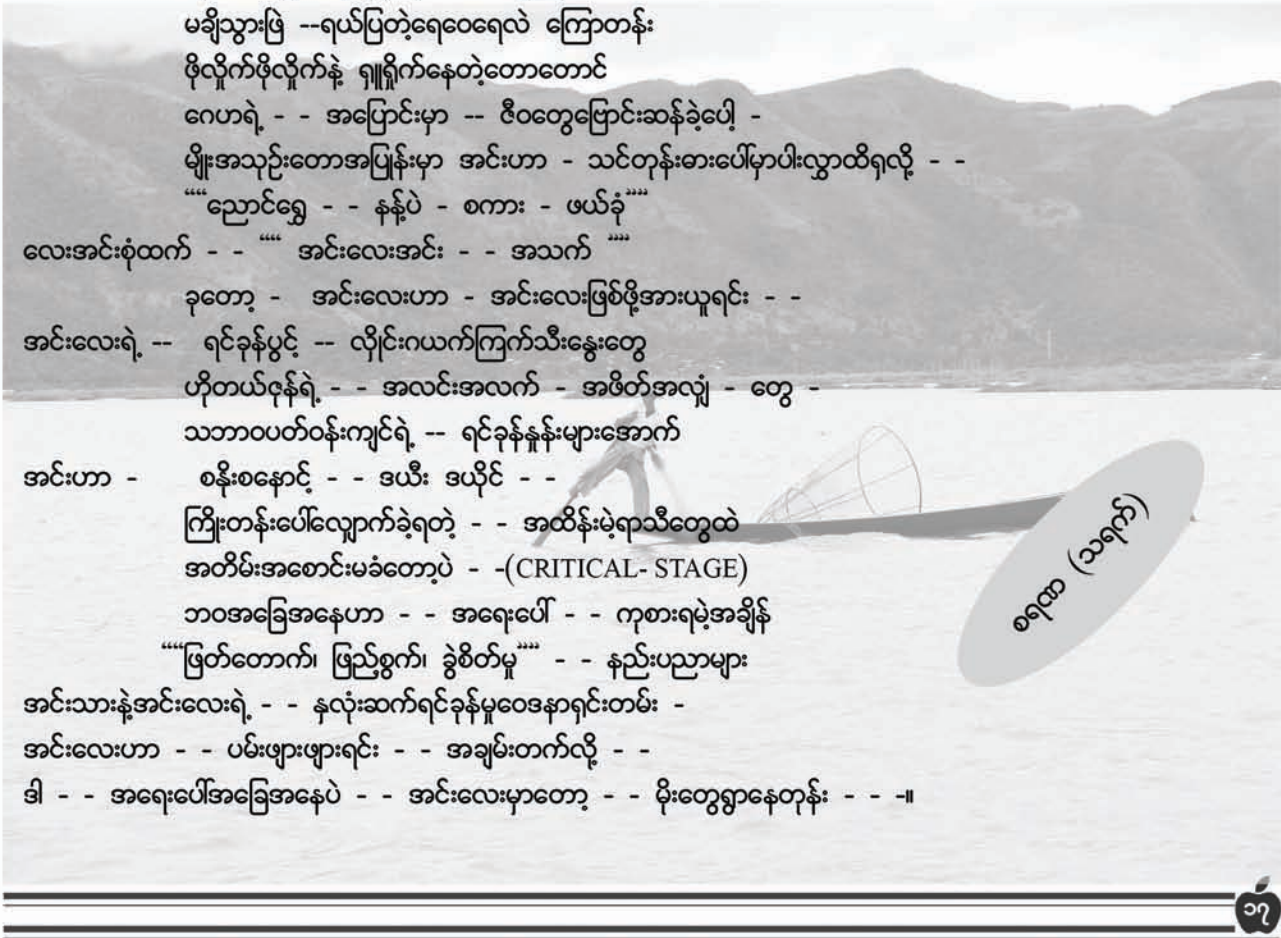
Empowered lives.
Resilient nations.

အင်းလေးဟာ-- နှစ်သုံးဆယ်ရဲ့ နန်းအလွှာတွေနဲ့---တွန့်လို့
 အင်းလေးဟာ-- ပြုန်းတီးနေတဲ့ သစ်တောကုန်းတွေကို ကျောပိုးလို့
 အင်းလေးဟာ-- ဓာတုဆေးဝါး ဓာတ်မြေဩဇာတွေနဲ့ ချိုမြိန်ရင်း သဘာဝရေတွေအဆိပ်သင့်လို့ - -
 အင်းလေးဟာ-- ရေအရည်အသွေး တောအရည်အချင်းဂေဟအက်ကွဲမှုကြား
 ဗီဇနဲ့ မျိုးစိတ်တွေ ဆိတ်သုဉ်းလို့
 အင်းလေးဟာ-- ရေပြင်ဧရိယာ လေးဆယ်စတုရန်းမိုင် ဇာပဝါပါးပါးအောက်မှာ
 ကမ်းခြောက်နှုတ်ခမ်းသတ်ဧရိယာ- နှစ်ဆယ်ခြောက်စတုရန်းမိုင်နဲ့ မလုံတလုံဖြစ်လို့ -
 အင်းလေးဟာ-- သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ရဲ့ တဘုန်းဘုန်းရိုက်ချက်နဲ့ ရိုက်ကွက်မှာ
 နှစ်စဉ် မိုးရေချိန်လက်မ နှစ်ဆယ်ခန့်လျော့လို့ --
 ခုတော့- - အင်းရဲ့ လှိုင်းကြက်ခွပ်သံဟာ မလွန့်မလူး မခွပ်တခွပ်-နဲ့ နွဲ့ လို့ -
 အင်းလေးဟာ-- အင်းသားတွေနဲ့တော့ ခမ်းနားကြီးကျယ်နေတုန်း
 အင်းလေးရဲ့-- ညှိုးငယ်ရိပ်မျက်နှာထဲ - - အံ့ခဲနေတဲ့ဗေဒါပျံများစွာ -
 အလန်းချိန်တဲ့ - လှိုင်းတွေနဲ့ အနမ်းမဲ့လေညှင်းတွေ
 ဟိုးဘက်တောင်ခြေနဲ့ ဒီဘက်တောင်ခြေရဲ့ ရင်ခွင်ထဲ
 အင်းလေးဟာ-- ပြောင်းလဲခြင်းအလွမ်းပွင့်တွေခြွေချလို့ - -
 မျက်စိတစ်ဆုံး--အလွမ်း--ရှုခင်း --အလွမ်းမိုးစက်တွေကြား
 အင်းလေးမှာ - ရွာတဲမိုးတွေ - ညှိုးယူ --ကြွေပြန်နေလေရဲ့ --
 ဝါးလုံးထိုးကျတဲ့ - - ချောင်းရေများ --
 တိုက်စားသွားတဲ့ ဖုန်းဆိုတောတွေကြား - -
 မချိသွားဖြဲ --ရယ်ပြတဲ့ရေဝေရေလဲ ကြောတန်း
 ဖိုလှိုက်ဖိုလှိုက်နဲ့ ရှူရှိုက်နေတဲ့တောတောင်
 ဂေဟရဲ့ - - အပြောင်းမှာ -- ဇီဝတွေပြောင်းဆန်ခဲ့ပေါ့ -
 မျိုးအသုဉ်းတောအပြုန်းမှာ အင်းဟာ - သင်တုန်းဓားပေါ်မှာပါးလွှာထိရလို့ - -
 “ညောင်ရွှေ - - နန့်ပဲ - စကား - ဖယ်ခုံ”
 လေးအင်းစုံထက် - - “ အင်းလေးအင်း - - အသက် ”
 ခုတော့ - အင်းလေးဟာ - အင်းလေးဖြစ်ဖို့အားယူရင်း - -
 အင်းလေးရဲ့ -- ရင်ခုန်ပွင့် -- လှိုင်းဂယက်ကြက်သီးနွေးတွေ
 ဟိုတယ်ငုန်ရဲ့ - - အလင်းအလက် - အဖိတ်အလှုံ - တွေ -
 သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ရဲ့ -- ရင်ခုန်နှုန်းများအောက်
 အင်းဟာ - စနိုးစနောင့် - - ဒယီး ဒယိုင် - -
 ကြိုးတန်းပေါ်လျှောက်ခဲ့ရတဲ့ - - အထိန်းမဲ့ရာသီတွေထဲ
 အတိမ်းအစောင်းမခံတော့ပဲ - -(CRITICAL- STAGE)
 ဘဝအခြေအနေဟာ - - အရေးပေါ် - - ကုစားရမဲ့အချိန်
 “ဖြတ်တောက်၊ ဖြည့်စွက်၊ ခွဲစိတ်မှု” - - နည်းပညာများ
 အင်းသားနဲ့အင်းလေးရဲ့ - - နှလုံးဆက်ရင်ခုန်မှုဝေဒနာရှင်းတမ်း -
 အင်းလေးဟာ - - ပမ်းဖျားဖျားရင်း - - အချမ်းတက်လို့ - -
 ဒါ - - အရေးပေါ်အခြေအနေပဲ - - အင်းလေးမှာတော့ - - မိုးတွေရွာနေတုန်း - - -။

အင်းလေးမှာရွာတဲ့မိုးရယ်...

စရဏ (သရက်)

ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တောလုပ်ငန်းများဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဟုဆိုရမည်- ၆

ထိရောက်သည့်ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်မှု

ဒေါက်တာမောင်မောင်သန်း

ယခင်အပတ်များက ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောလုပ်ငန်းများ (Community Forestry-CF) အောင်မြင်ဖို့အတွက် အရည်အသွေးရှိတဲ့မြေနှင့် သစ်တော တွေကိုလုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးဖို့၊ မူဝါဒနှင့် ဥပဒေရေးရာကူညီပံ့ပိုး ပေးမှုများလိုအပ်ခြင်း၊ ရှင်းလင်းတိကျခိုင်မာတဲ့မြေယာလုပ် ပိုင်ခွင့်များရရှိမှုနှင့် ကောင်းမွန်သည့်စီမံအုပ်ချုပ်မှုတို့ လိုအပ် တယ်ဆိုတဲ့ အရေးကြီးတဲ့အချက်များကို ရေးသားတင်ပြခဲ့ပါ တယ်။ ယခုအပတ်မှာတော့ အောင်မြင်ရေးအတွက် နောက် ထပ်သောချက်တစ်ခုဖြစ်တဲ့ ထိရောက်သည့်ပူးပေါင်းပါဝင် ဆောင်ရွက်မှု(Effective Participation)ကို ဆက်လက် တင်ပြသွားမှာဖြစ်ပါတယ်။

ပူးပေါင်းပါဝင်မှုလို့ပြောကြတဲ့အခါ ဦးစွာပထမ ပူးပေါင်းပါဝင်မှု၏ အဓိကတန်ဖိုးများကို သိရှိရန်လိုအပ်ပါ တယ်။ အခြေခံအားဖြင့် ပူးပေါင်းပါဝင်မှု၏ အဓိကတန်ဖိုး (၄)ခုရှိပါတယ်။ ၎င်းတို့ကတော့ အပြန်အလှန်နားလည်မှု (Mutual Understanding)၊ အားလုံးပါဝင်သည့် ဖြေရှင်း ဆောင်ရွက်ချက်(Inclusive Solutions)၊ အပြည့် အဝ ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း(Full Participation)နဲ့ တာဝန်ဝတ္တရားများအား ခွဲဝေထမ်းဆောင်ခြင်း(Shared Responsibility)တို့ဖြစ်ကြပါတယ်။ ဒီတန်ဖိုးတွေကို ထည့် သွင်းစဉ်းစားခြင်းမရှိဘူးဆိုရင် ပူးပေါင်းပါဝင် ဆောင်ရွက် မှုဆိုတာ ပီပီပြင်ပြင်ဖြစ်လာမှာမဟုတ်ပါဘူး။

လုပ်ငန်းတစ်ခုကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင် ရွက်တဲ့နေရာမှာ ပါဝင်နေကြတဲ့ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ ဟာ ရေရှည်တည်တံ့မယ့် သဘောတူညီချက်တွေရဖို့အတွက် ဆိုရင် တစ်ဦးရဲ့ ရည်မှန်းချက်နဲ့လိုအပ်ချက်များကို အခြား

တစ်ဦးက သိရှိနားလည်ဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ ဘာကြောင့် ဒီ ရည်မှန်းချက်တွေနဲ့ လိုအပ်ချက်တွေရှိနေတာလည်းဆိုတာ ကို သိရှိလက်ခံဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ ဒီလိုနားလည်လက်ခံမှသာ လျှင် ပါဝင်နေတဲ့လူတွေရဲ့ သဘောထားအမြင်တွေကို ထင်ဟပ်တဲ့ တီထွင်ကြံဆတတ်တဲ့စွမ်းရည်တွေကို လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်တဲ့အခါမှာ ထည့်သွင်းအကောင်အထည်ဖော်လာ ကြမှာဖြစ်ပါတယ်။

အားလုံးပါဝင်သည့် ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ချက်သည် ပညာအမြော်အမြင်နဲ့ပြည့်စုံသည့် ဆောင်ရွက်ချက်ဖြစ်ပါ တယ်။ လိုအပ်ချက်များနှင့် သဘောထားအမြင်များကို ပေါင်းစည်းဆောင်ရွက်ရာကနေ အမြော်အမြင်နဲ့ပြည့်စုံတဲ့ ဆောင်ရွက်ချက်တွေဖြစ်လာပါတယ်။ အားလုံးပါဝင်တဲ့ ဖြေ ရှင်းဆောင်ရွက်ချက်များဟာ ဩဇာအာဏာရှိသူများသာမက အပစ်ပယ်ခံရမှုများနှင့် ဆင်းရဲချို့တဲ့နေသူများရဲ့ အမြင်သ ဘောထားများကိုပါ ထင်ဟပ်စေတဲ့အတွက် ပိုမိုထိရောက် ပြည့်စုံပြီး မျှော်မှန်းချက်များကို ရရှိစေနိုင်ပါတယ်။ အားလုံး ရဲ့ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုများကိုလည်း ရစေနိုင်ပါ တယ်။

ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းအားဖြင့် ဆောင် ရွက်နေရသည့်လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်များတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သူ များသည် ပြည့်ပြည့်ဝဝနဲ့ တက်တက်ကြွကြွပါဝင်ဆောင် ရွက်ရန် လိုအပ်ပါတယ်။ မိမိတို့ဖြစ်ချင်သည့် ဆန္ဒသဘော ထားများအားလည်း ပွင့်ပွင့်လင်းလင်းပြောကြရန်လိုအပ် ပါတယ်။ အဲဒီလိုဆောင်ရွက်ခြင်းအားဖြင့် မိမိတို့လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်မှုများကို ပိုမိုအားကောင်းစေပါတယ်။ ခက်ခဲ သည့်ကိစ္စရပ်များအားဖြေရှင်းရန် ခွန်အားများပိုမိုရလာစေ

ပါတယ်။ မိမိရဲ့သဘောထားအမြင်များနဲ့ လိုအပ်ချက်များကို အခြားသူများသိရှိရန် ဘယ်လိုမျှဝေမည်ဆိုတာကိုပါ လေ့လာခွင့်များရပါတယ်။ လုပ်ငန်းတစ်ခုထဲမှာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်နေကြသူများရဲ့ မတူကွဲပြားခြားနားမှုများနှင့် နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းအမျိုးမျိုးတို့ကိုလည်း သိရှိလာနိုင်ပါတယ်။

ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်တဲ့နေရာမှာ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသည့် သဘောတူညီမှုများရရှိရန် ပါဝင်ပတ်သက်နေကြသူများဟာ ခိုင်မာသည့် သန္နိဋ္ဌာန်ရှိရန်လိုအပ်ပါသည်။ ပါဝင်ပတ်သက်ဆောင်ရွက်နေသူများဟာ မိမိတို့ဆောင်ရွက်မည့်လုပ်ငန်းစဉ်များကို ကောင်းစွာနားလည်ပြီး မိမိတို့ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းရှိတယ်လို့ ခံယူဖို့လိုအပ်ပါတယ်။ အပြီးသတ်ဆုံးချက်များမချမှတ်မီမှာ အကြံဉာဏ်များပေးကြ၊ သင့်တော်သည့်အကြံဉာဏ်များကိုလက်ခံကြ စသည့်ဖြစ်စဉ်များကိုလည်း ဆောင်ရွက်နိုင်ကြပါတယ်။ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရာတွင် လူတိုင်းပါဝင်နိုင်သဖြင့် လူတစ်စုထဲက ချမှတ်လိုက်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်အပေါ် လူအများက တာဝန်ခံရသည့် အစဉ်အလာမဟုတ်တော့ချေ။ လူတိုင်းလူတိုင်း ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သည့်ဖြစ်စဉ်တွင် ပါဝင်နိုင်ပြီး ဆုံးဖြတ်ချက်ကြောင့်ဖြစ်လာသည့် ကောင်းကျိုးဆိုးကျိုးများအတွက် ပါ တာဝန်ယူရမည့်သူများဖြစ်လာကြပါတယ်။ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း၊ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ပြန်လည်သုံးသပ်စစ်ဆေးခြင်းစတဲ့ အဆင့်တွေမှာ တဦးချင်းဆောင်ရွက်ရမယ့်တာဝန်များကို ခွဲဝေယူရမှာဖြစ်ပါတယ်။ တာဝန်ခွဲဝေဆောင်ရွက်လိုက်တဲ့အတွက် လုပ်ငန်းများဟာကွက်မရှိပဲ ဆောင်ရွက်လာနိုင်ပြီး တိုးတက်မှုများကိုလည်း ပြတ်ပြတ်သားသားအကဲဖြတ်နိုင်မှာဖြစ်ပါတယ်။

ပူးပေါင်းပါဝင်မှု၏ အဓိကတန်ဖိုးများကို နားလည်ရမယ့်အပြင် ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်မှု အဆင့်ဆင့်ကိုလည်း နားလည်ဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုလို့ဆိုရင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ကြတဲ့ နယ်ပယ်အဆင့်ဆင့်ကိုပါ ချင့်တွက်ရန်လိုအပ်ပါတယ်။ မိမိမျှော်မှန်းသည့် ပူးပေါင်းပါဝင်မှုအဆင့်သည် အောက်ပါအကြောင်းတရားများပေါ်တွင် အခြေခံပါတယ်။

- လုပ်ငန်း၏ ရည်ရွယ်ချက်
 - ဆောင်ရွက်မည့်ကာလအတိုင်းအတာ
 - မိမိအဖွဲ့အစည်းတွင်းမှာရှိတဲ့ အထောက်အကူပေးနိုင်တဲ့အကြောင်းတရားများ
 - နိုင်ငံရေးအခြေအနေ(အမျိုးသားအဆင့်မူဝါဒများနှင့် ဥပဒေရေးရာထောက်ကူပေးမှု)
 - လူသားအရင်းအမြစ်နှင့် ငွေကြေးအရင်းအမြစ်ရရှိနိုင်မှု။
- နောက်ပြီးပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုနဲ့ ပတ်သက်

လို့ အဆင့်(၆)ဆင့်ရှိပါတယ်။ ၎င်းတို့ကတော့
(၁) အမိန့်ညွှန်ကြားချက်များကြောင့် ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း
(Passive Participation)

ပြင်ပက ဩဇာတိက္ခမကြီးတဲ့ ပါဝင်ပတ်သက်နေသူများ က (ဥပမာ- ဗဟိုနှင့်ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရများ) ဆုံးဖြတ်ချက်ကိုချမှတ်ကာ ဆောင်ရွက်တဲ့ဖြစ်စဉ်ဖြစ်ပါတယ်။ ဒေသခံပြည်သူများဟာ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်နိုင်တဲ့သူများမဟုတ်ပဲ ဩဇာအာဏာရှိသူများကသာ ဘာလုပ်ပါ။ ဘာလုပ်ရမည် စသည်ဖြင့် အမိန့်ပေးညွှန်ကြားကြပါတယ်။ ဒေသခံပြည်သူများက အမိန့်အာဏာများကြောင့် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရသည့် သဘောမျိုးဖြစ်ပါတယ်။ တစ်နည်းအားဖြင့် မဖြစ်မနေဆောင်ရွက်ရမှာမို့လို့ သို့မဟုတ် ကြောက်ရလို့ ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်ပါတယ်။

(၂) သတင်းအချက်အလက်ပေးခြင်းအားဖြင့် ပူးပေါင်းပါဝင် ဆောင်ရွက်ခြင်း
(Participation by Information Giving)

ဒီအဆင့်မှာတော့ ဒေသခံပြည်သူများဟာ ပြင်ပအဖွဲ့အစည်းများနှင့် စီမံကိန်းလာရောက်ဆောင်ရွက်တဲ့ ဝန်ထမ်းများရဲ့ သိချင်တဲ့အချက်အလက်များနဲ့ပတ်သက်တဲ့ မေးမြန်းချက်များကို ဖြေကြားလျက်ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်တဲ့ သဘောမျိုးဖြစ်ပါတယ်။ ပြင်ပအဖွဲ့အစည်းများကလည်း ၎င်းတို့ရဲ့တွေ့ရှိချက်များကို ဒေသခံပြည်သူများအား ပြန်လည်တင်ပြရှင်းလင်းခြင်းလည်း မလုပ်ကြပါဘူး။ ဒေသခံပြည်သူများအနေနဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်ချတဲ့ဖြစ်စဉ်များမှာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ဖို့ အခွင့်အလမ်းလည်းမရကြပါဘူး။ သူတို့ဒေသရဲ့အကြောင်းကို သတင်းအချက်အလက်ပေးယုံ မည်ကာမတွဲ ပူးပေါင်းပါဝင် ဆောင်ရွက်ကြရတဲ့ သဘောပါပဲ။

(၃) အကြံဉာဏ်ပေးခြင်းအားဖြင့်ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း
(Participation by Consultation)

ဒေသခံပြည်သူများ၏အခန်းကဏ္ဍမှာ ပြင်ပမှပါဝင်ပတ်သက်သူများ၏ အကြံဉာဏ်တောင်းခံမှုများအားပေးခြင်းဖြင့် ဒေသခံပြည်သူတို့၏ အစဉ်အလာအသိပညာနဲ့ စိတ်ဝင်စားမှုများအား ထည့်သွင်းစဉ်းစားသည့် အဆင့်ထိတော့ တွေ့မြင်နိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဒေသခံပြည်သူများသည် ၎င်းတို့၏ကိစ္စများကို ၎င်းတို့ဘာသာဖြေရှင်းခွင့်မရချေ။ ပြင်ပမှပါဝင်ပတ်သက်သူများအနေနဲ့ ဒေသခံပြည်သူများ၏ အမြင်သဘောထားများကို ရယူဆောင်ရွက်ရမည်ဟု တာဝန် တိတိပပ သတ်မှတ်ထားခြင်းလည်းမရှိချေ။

(၄) ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း
(Functional Participation)

ဤအဆင့်တွင် ဒေသခံများ၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုအနေအထားမှာ ကြိုတင်ဆောင်ရွက်သည့် အစီအစဉ်/ စီမံ

ကိန်း၏ ရည်မှန်းချက်များရရှိစေရန်အတွက် ဒေသခံပြည်သူများသည် အဖွဲ့ဖွဲ့စည်းခြင်း၊ ပြင်ပမှ ဆက်စပ်ပါဝင်နေသူများက စီမံကိန်းရေးဆွဲရာတွင် ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်ခြင်း၊ အစီအစဉ်ပြုလုပ်သည့်အဆင့်တွင် ပါဝင်ခွင့်မရသော်လည်း နောက်ပိုင်းလုပ်ငန်းစဉ်များ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရာတွင် ပါဝင်ခွင့်ရခြင်းတို့ဖြစ်ပါတယ်။ ပထမပိုင်းတွင် ဒေသခံပြည်သူများ၏ အဖွဲ့အစည်းများသည် ပြင်ပမှပါဝင်ပတ်သက်သူများကို မှီခိုနေရသော်လည်း နောက်ပိုင်းတွင် ကိုယ့်အားကိုးကိုးသည့် အဖွဲ့အစည်းများဖြစ်လာနိုင်သည့် အခြေအနေရှိလာပါတယ်။

(၅) အပြန်အလှန်ဆွေးနွေးအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း (Interactive Participation)

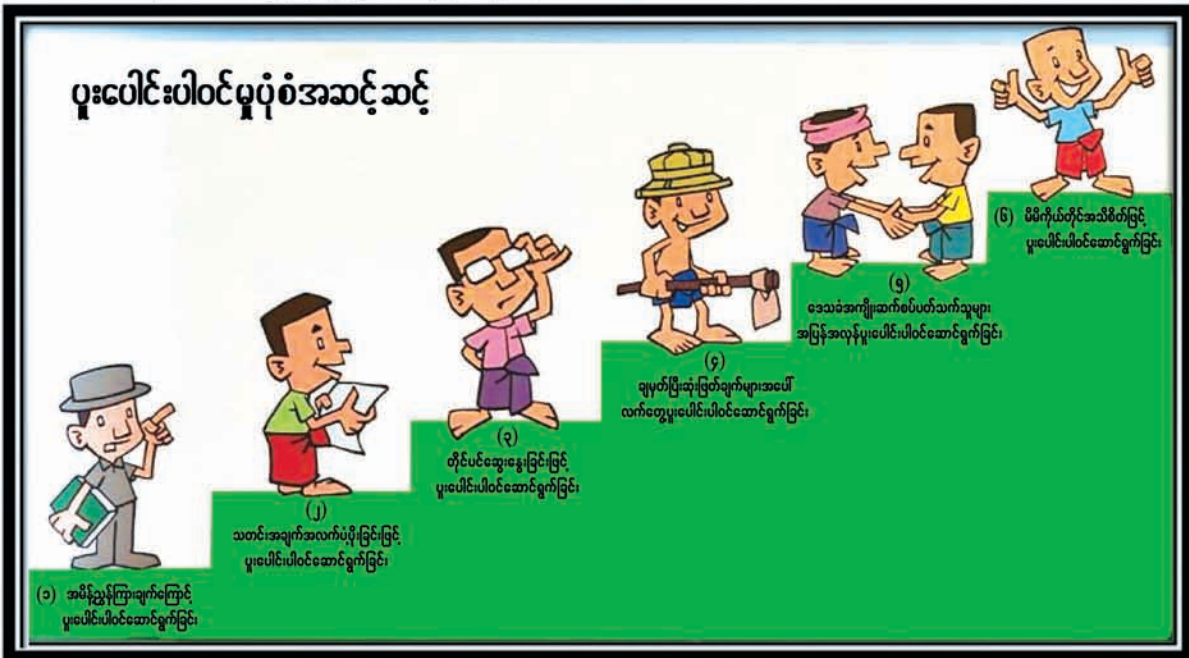
ဒေသခံပြည်သူများသည် ပြင်ပမှ ဆက်စပ်ပါဝင်ပတ်သက်သူများနှင့်အတူ စီမံကိန်းလုပ်ငန်းများအား အတူတကွ စိစစ်လေ့လာသုံးသပ်ကြပြီး အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်တဲ့အဆင့်ထိ ဦးတည်ကြပါတယ်။ စီမံကိန်းများဆောင်ရွက်ဖို့ လက်ရှိအဖွဲ့အစည်းများ အင်အားတောင့်တင်းလာဖို့ သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းသစ်များဖွဲ့စည်းဖို့ ဆောင်ရွက်ကြပါတယ်။ ဒေသခံပြည်သူများဟာ မိမိတို့ဒေသကောင်းကျိုးအတွက် မိမိတို့ဘာသာဆုံးဖြတ်လုပ်ကိုင်တဲ့အဆင့်ဖြစ်လာပါတယ်။ ဒေသဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက် လုပ်ဆောင်ရာမှာလည်းကောင်း၊ ဒေသရဲ့ရိုးရာအစဉ်အလာကောင်းများကို ထိန်းသိမ်းရာမှာ ၎င်းဒေသခံများဟာ ပိုမိုပြီး အကျိုးခံစားခွင့်များရလာကြပါတယ်။

(၆) မိမိတို့ဘာသာစည်းရုံးဦးဆောင်ခြင်းအားဖြင့် ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း (Self Mobilization)

ဒီအဆင့်မှာ ဒေသခံပြည်သူများဟာ ပြင်ပမှဩဇာ

လွှမ်းမိုးမှုမပါပဲ မိမိတို့ရည်မှန်းချက်များကို ပေါက်မြောက်အောင် သို့မဟုတ် စနစ်တစ်ခုကိုပြောင်းလဲနိုင်အောင် ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျဦးဆောင်ပြီး အတူတကွပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်ကြခြင်းပဲဖြစ်ပါတယ်။ ပြင်ပအဖွဲ့အစည်းများဟာ ပံ့ပိုးကူညီပေးသူများ သို့မဟုတ် အပြောင်းအလဲဖြစ်ရန် အစပျိုးကူညီသူများ အနေအထားမှာသာ ရှိမှာဖြစ်ပါတယ်။ ဒေသခံပြည်သူများဟာ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သူ၊ အကောင်အထည်ဖော်သူနဲ့ ဆန်းစစ်သုံးသပ်သူများဖြစ်လာပါတယ်။ ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုရဲ့ အန္တိမအဆင့်ဖြစ်ပါတယ်။

အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့် ပူးပေါင်းပါဝင်မှု၏ အဓိကတန်ဖိုးများနဲ့ ပူးပေါင်းပါဝင်ပုံအဆင့်ဆင့်တို့ကို သေချာစွာနားလည်မှသာ ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တောလုပ်ငန်းများမှာ ဒေသခံပြည်သူများရဲ့ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုကို ထိထိရောက်ရောက်ရရှိရေး ဆောင်ရွက်နိုင်မှာဖြစ်ပါတယ်။ ဒေသခံပြည်သူများ၏ ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုသည် အစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တောလုပ်ငန်း စတင်တည်ထောင်သည့် ကာလမှ ပြီးဆုံးသည့်ကာလအထိ လိုအပ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့်မို့ အစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တောလုပ်ငန်းစဉ်များမှာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်နေကြတဲ့ သစ်တောဌာနဝန်ထမ်းများ၊ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အခြားပါဝင်ပတ်သက်နေသူများဟာ ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုဆိုသည့်စကားရပ်ကို ထဲထဲဝင်ဝင်သိရှိနားလည်ပြီး ဆောင်ရွက်မှသာလျှင် လူထုရဲ့အနှစ်သာရရှိတဲ့ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုကို ရရှိနိုင်မှာဖြစ်ကြောင်း တင်ပြလိုက်ပါတယ်။

သစ်တောပြုစုပျိုးထောင်ခြင်းအနုပညာ- ၅

ဌေးမောင်

သစ်တောစီမံအုပ်ချုပ်ခြင်းတွင် စီမံခန့်ခွဲမှု၊ ဥပဒေဆိုင်ရာ၊ စီးပွားရေးရာ၊ လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာများ၊ သဘာဝတောများ၊ သစ်တောစိုက်ခင်းများထိန်းသိမ်းခြင်းနှင့် အသုံးချနည်းပညာရပ်ဆိုင်ရာများ အစရှိသည်အကြောင်းအရာများအားလုံး အကျုံးဝင်ပါသည်။ အလားတူပင် သစ်တောစီမံအုပ်ချုပ်ခြင်းတွင် သစ်တောများ၏ ဂေဟစနစ်ကောင်းမွန်စေရန်၊ ကောင်းမွန်သောဂေဟစနစ်၏ လုပ်ဆောင်မှုများနှင့် ဂေဟစနစ်ကောင်းမွန်စေမည့် အရင်းအမြစ်များအား ထိခိုက်ပျက်စီးစေမှုကာကွယ်ရန်၊ သစ်နှင့်သစ်မဟုတ်သော သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများအား စဉ်ဆက်မပြတ် ထုတ်လုပ်နိုင်စေခြင်းနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများအား ထိခိုက်ပျက်စီးမှုကာကွယ်ရန်အတွက် သစ်တောပညာရှင်များ၏ သစ်တောပြုစုပျိုးထောင် စီမံအုပ်ချုပ်လုပ်ကိုင်မှုများပါဝင်ပါသည်။ သစ်တောပြုစုပျိုးထောင်ခြင်းသည် “ မျိုးဦးအပင်ငယ်လေးများတိုးပွားစေခြင်း၊ ကြီးထွားဖွံ့ဖြိုးလာစေခြင်း၊ မျိုးဆက်ပွားများစေခြင်း၊ အရည်အသွေးတိုးတက်ကောင်းမွန်စေပြီး ထုတ်လုပ်ရောင်းချနိုင်စေခြင်းများကို ဦးတည်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ” သစ်တောပညာရပ်၏ အခရာကျသောအခြေခံလုပ်ငန်းစဉ်ဖြစ်ပေရာ သစ်တောစီမံအုပ်ချုပ်ခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက် အနှစ်သာရပြည့်ဝစေရန် ဇီဝဗေဒနှင့်နည်းပညာဆိုင်ရာရှုထောင့်များမှ သစ်တောများအား ပြုစုပျိုးထောင်ပေးရမည့် အထူးလုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။ မှန်ကန်သင့်လျော်သည့် သစ်တောပြုစုပျိုးထောင်မှုနည်းလမ်းမရှိပါက ထာဝစဉ်တည်တံ့စေမည့် သစ်တောစီမံအုပ်ချုပ်မှုလည်းရှိနိုင်မည်မဟုတ်ပါ (FAO ၁၉၉၅)။

(က-၄) သစ်နှင့်သစ်တောထွက်ပစ္စည်းထုတ်လုပ်ခြင်းအပြင် ဂေဟစနစ်၊ သစ်မျိုးစုံမျိုးကွဲများနှင့် မျိုးရိုးဗီဇအရင်းအမြစ်များအားထည့်သွင်းစဉ်းစား၍ ခေတ်နှင့်လျော်ညီသော ထာဝစဉ်တည်တံ့စေမည့် သစ်တောစီမံအုပ်ချုပ်မှုကို အခြေခံသော သစ်တောပြုစုပျိုးထောင်ခြင်း သစ်တောစီမံအုပ်ချုပ်ရာတွင် ကြုံတွေ့ရလေ့ ရှိ

သည့် ပြဿနာတစ်ရပ်မှာ သစ်တောများမှသစ်ထုတ်ယူမှု၊ ပမာဏများလေလေ၊ သစ်တောများတွင်ထိခိုက်ပျက်စီးမှုများလေလေဟူသည့်အချက်ပင်ဖြစ်ပါသည်။ အထူးအရေးကြီးသည့်အချက်မှာ သစ်မထုတ်မီအရည် အသွေးမြင့်အပင်များ ပေါများစွာ ပေါက်ရောက်နေသောတောတွင် ထိခိုက်ပျက်စီးမှုပိုမိုများနိုင်ပြီး သစ်တော၏ဂေဟစနစ်ကိုပါ ပျက်စီးစေနိုင်ပါသည်။ သစ်တောအဆင့်အတန်းကျဆင်းခြင်းနှင့် သစ်တောပြုန်းတီးမှုများဖြစ်ပေါ်ပါက ရာသီအလိုက်ရွာသွန်းသော မိုးရေချိန်ရရှိသည့်တောများ၊ မြေဆီလွှာညှပ်ဖျားပြီး ပူပြင်းခြောက်သွေ့သဖြင့် တောမီးလောင်ကျွမ်းလေ့ရှိသောတောများတွင် သစ်တောများနှင့်ဂေဟစနစ် ပြန်လည်ကောင်းမွန်လာရန် အလွန်ခက်ခဲသည်နည်းတူ၊ ပြန်လည်ကောင်းမွန်လာနိုင်ခြင်းမရှိအောင် ပျက်စီးမှုများလည်း ကြုံတွေ့နိုင်ပါသည်။

ဤသို့ဆိုလျှင် သစ်ထုတ်လုပ်ခြင်းကြောင့် “သစ်မျိုးစုံမျိုးကွဲများ” အပေါ်တွင် မည်သည့်အကျိုးသက်ရောက်မှုများဖြစ်စေနိုင်ပါသနည်း-။ အပူပိုင်းမိုးသစ်တောများအတွင်း အမျိုးအစားစုံလင်စွာပေါက်ရောက်လျက်ရှိသော သဘာဝပေါက်ပင်များသည် သစ်ထုတ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ထိခိုက်ပျက်စီးမှုဒဏ်အား ခံနိုင်ရည်ရှိပါသလား-။

Plonczak (1989)၏ လေ့လာတွေ့ရှိချက်များအရ ဗင်နီဇွဲလားနိုင်ငံတွင် တစ်ဟက်တာလျှင်လုံးပတ် ၅၀ စင်တီမီတာနှင့် အထက်ရှိသောသစ်ပင် ၁၈ပင်သာထုတ်ယူသည့် အလတ်စား အဆင့်သစ်ထုတ်ခြင်းကြောင့် လုံးပတ် ၁၀ စင်တီမီတာအထက်ရှိသော သဘာဝပေါက်ပင်များ၏ သစ်မျိုးအရေအတွက် လျော့နည်းသွားကြောင်းတွေ့ရှိရပါသည်။ သို့ရာတွင် သစ်ထုတ်ပြီးနောက်နည်းငယ်အတွင်း၌ တစ်ဟက်တာအတွင်း တွေ့ရှိရသည့် သစ်မျိုးအရေအတွက်သည် သစ်မထုတ်ခင်ကမူလတောရှိ သစ်မျိုးအရေအတွက်ထက် သိသိသာသာတိုးတက်လာသည်ကိုတွေ့ရှိရပါသည်။ အဘယ်ကြောင့် ဤသို့ဖြစ်ရပါသနည်း-။ ဖြစ်နိုင်ချေတစ်ခုမှာ- သစ်ထုတ်ခြင်းကြောင့် အလင်းပွင့်လာသောနေရာများရှိ အပင်ငယ်များ

သည်အလွန်လျင်မြန်သောနှုန်းဖြင့် ကြီးထွားလာပြီး လုံးပတ် ၁၀ စင်တီမီတာအထက်သို့ ကျော်လွန်ရောက်ရှိသွားသော ကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ ထုတ်ယူလိုက်သည့် သစ်ပင်ကြီး တစ်ပင်၏နေရာတွင် သစ်မျိုးများစွာနေရာယူကြီးထွားလာသောကြောင့် သစ်ထုတ်ပြီးနောက် သဘာဝပေါက်ပင်များ၏ သစ်မျိုးအရေအတွက်နှင့် အပင်ရေတိုးလာခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အခြားဖြစ်နိုင်ခြေတစ်ခုမှာ- ရှေးဦးအလင်းကြိုက်ပင်မျိုးများ (Pioneer) ဝင်ရောက်လာခြင်းကြောင့်လည်း အပင်အရေအတွက်တိုးလာခြင်းဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် အချိန်ကာလ ကြာမြင့်လာသည်နှင့်အမျှ သစ်မျိုးအရေအတွက်သည် တဖြည်းဖြည်းလျော့နည်းလာပြီး သစ်မထုတ်မီကရှိခဲ့သော သစ်မျိုးအရေအတွက်ထက်ပိုမိုလျော့နည်းသွားနိုင်ပါသည်။ ဥပမာ- ရှေးဦးအလင်းကြိုက်ပင်မျိုးများဝင်ရောက်နိုင်သည့်ကာလမှာ အလင်းပွင့်ပြီးနောက် ၁ နှစ်မှ ၃ နှစ်အထိဖြစ်ပြီး၊ ၎င်းတို့၏ သက်တမ်း (Life Span) မှာ ၁၀ နှစ်အောက် ဖြစ်ပါသည်။ ဒုတိယအကြိမ် ပြန်လည်ရှင်သန်ပေါက်ရောက်လာသော တောများ (Secondary Forest) ၏ အဆင့်ဆင့်ကြီးထွားဖွံ့ဖြိုးခြင်းဖြစ်စဉ်တွင် ကွင်းပြင်အတွင်း၌ ရှေးဦး အလင်းကြိုက်ပင်မျိုးများ ဝင်ရောက်ခြင်းမှစတင်၍၊ ကနဦးအလင်းကြိုက်ပင်မျိုးများ (Early Secondary)၊ နှောင်းပိုင်း အလင်းကြိုက်ပင်မျိုးများ (Late Secondary) တစ်ဆင့်ပြီး တစ်ဆင့်ပေါက်ရောက်ရှင်သန်ကြပြီး၊ အနှောင့်အယှက်အဖျက်အဆီးမရှိပါက နောက်ဆုံးအဆင့်ဖြစ်သော အရိပ်ကြိုက်ပင်မျိုးများအများဆုံးပါဝင်သည့်တော (Climax) အဖြစ်ရောက်ရှိသွားမည်ဖြစ်ပါသည်။ ကနဦးအလင်းကြိုက်ပင်မျိုးများ၏ သက်တမ်းမှာ- ၁၀ နှစ်မှ ၂၅ နှစ် အထိသာဖြစ်ပေရာ၊ သစ်ထုတ်ပြီးအချိန်တိုအတွင်း သစ်မျိုးအရေအတွက်တိုးလာခြင်းမှာ ဝမ်းမြောက်ဖွယ်ရာတောမဟုတ်ပါချေ။ သစ်တောပညာရပ်သည် အချိန်ယူလေ့လာရန်လိုအပ်သည့် သဘောသဘာဝရှိသဖြင့် သစ်တောဂေဟစနစ်တွင် သစ်မျိုးစုံမျိုးကွဲများ လျော့နည်းပျောက်ကွယ်သွားခြင်း (Extinction) (သို့မဟုတ်) တိုးပွားများပြားလာခြင်းတို့အား အချိန်တိုအတွင်းကောက်ချက်ဆွဲဖော်ပြရာတွင် သတိပြုသင့်ပါသည်။ လေ့လာတွေ့ရှိမှုများအရ သစ်နှင့်သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများစွာထုတ်ယူလေ့ရှိသော ပြင်းထန်သည့် သစ်တောစီမံအုပ်ချုပ်မှုသည် သစ်မျိုးစုံမျိုးကွဲများလျော့နည်းစေခြင်းကို ဦးတည်စေနိုင်ကြောင်း သိရှိရပါသည်။ Schroeder (၁၉၉၂) ၏တွေ့ရှိချက်အရ- စီဂျီကျွန်းတွင် သစ်မျိုးအရေအတွက်သည် သစ်ထုတ်ပြီးနောက်ပိုင်း နှစ်ပေါင်း (၁၄)နှစ်ကျော်လွန်သည်အထိ သစ်မထုတ်မီကတွေ့ရှိရသော အရေအတွက်ထက်များစွာ လျော့နည်းလျက်ရှိကြောင်းတွေ့ရှိရပါသည်။ သစ်ထုတ်ခြင်းကြောင့်သစ်မျိုးစုံမျိုးကွဲများလျော့နည်းသွား

စေခြင်းနှင့် သစ်မျိုးအချို့ ပျောက်ကွယ်သွားခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်လျှင် မည်ကဲ့သို့သောအခြေအနေများတွင် ပိုမိုဆိုးရွားသောအကျိုးဆက်များ ပေါ်ပေါက်လာနိုင်စေပါသနည်း။ Weideld (2001) ၏အဆိုအရ ရှားပါးသစ်မျိုးစိတ်များ (Rare species) အများဆုံးပေါက်ရောက် ပါဝင်သောသစ်တောဂေဟစနစ်များတွင် သစ်ထုတ်ခြင်းကြောင့် သစ်မျိုးပျောက်ကွယ်ခြင်းနှင့် သစ်မျိုးစုံမျိုးကွဲလျော့နည်းစေခြင်းအစရှိသည့် အကျိုးသက်ရောက်မှုများပိုမိုဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ပါသည်။ အဆိုပါရှားပါး သစ်မျိုးများသည် ဒေသအလိုက်သာရှင်သန်ပေါက်ရောက်နိုင်သည့်သစ်မျိုး (Endemic species) ဖြစ်နိုင်သည့်အလားအလာရှိနေခဲ့ပါက ဧရိယာကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်တွင် သစ်နှင့်သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများစွာ ထုတ်ယူလေ့ရှိသော ပြင်းထန်သည့် သစ်တောစီမံအုပ်ချုပ်မှုသည် အချို့သောသစ်မျိုးများကို ဂေဟစနစ်မှအပြီးတိုင်ပျောက်ကွယ်သွားစေနိုင်ပါသည်။

ပို၍အရေးကြီးသည့်အချက်မှာ ယခုအချိန်အထိ သစ်တောသစ်ပင်ဆိုင်ရာ သိပ္ပံပညာရပ်နယ်ပယ်လေ့လာမှုများမှ သစ်ပင်များ၏ မျိုးပွားခြင်းကွင်းဆက်အကြောင်းများစွာ သိရှိခြင်းမရှိသေးခြင်း (သို့မဟုတ်) လုံးဝမသိရှိသေးသည့် သစ်မျိုးများရှိနေသေးသည့်အတွက် သစ်ပင်မျိုးစိတ်တစ်မျိုး ပျောက်ကွယ်သွားခြင်းကြောင့် ဂေဟစနစ်တစ်ခုလုံးအပေါ်တွင် ဖြစ်ပေါ်ကျရောက်လာနိုင်သော အကျိုးသက်ရောက်မှုများအား ကြိုတင်ခန့်မှန်းနိုင်ခြင်းမရှိသေးသည့် အချက်ဖြစ်ပါသည်။

ကျမ်းကိုး-

- FAO, 1995. Silviculture. FAO - Food and Agriculture Organization of the United Nations. An international journal of forestry and forest industries - Vol. 46 - 1995/2. Unasylva - No. 181
- Plonczak, M., 1989. Struktur und Entwicklungsdynamik eines Naturwaldes unter Konzessionsbewirtschaftung in den westlichen Llanos Venezuelas. Göttinger Beitrage zur Land- und Forstwirtschaft in den Tropen und Subtropen 43.
- Schröder J-M (1992) Structure and increment conditions in the evergreen moist forest of the Fiji Islands. Suva: Fiji Forestry Department, 112 p.
- Weideld, H.J., 2001. Tropical silviculture. Provisional lecture notes for M.Sc course. Faculty of Forest Sciences and Forest Ecology, Georg-August University, Göttingen, Germany.

ဘာဟာရ သိဒ္ဓိမြောက်တယ် ထင်

မိုးထိ (တိုးချဲ့)

အားလုံး အားလုံးမှတ်မိကြဦးမယ်လို့ ထင်ပါတယ်။ ၂၀၀၈ခုနှစ် မေလ(၂)ရက်နေ့မှာ ကျွန်တော်တို့ နေထိုင်ရာ ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသမှာ နာဂစ်မုန်တိုင်း ဝင်ရောက်မေ့နှောက်သွားလို့ အသက်ပျောက်သွားရတဲ့လူတွေ အများကြီးရှိသလို ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုကလဲ တန်ဖိုးမနည်းလှပါဘူး။ ကျွန်တော်က ဘိုကလေးမြို့နယ် စက်ဆန်းကျေးရွာမှာ နေထိုင်ပါတယ်။ မိန်းမလှကျွန်းရဲ့ အရှေ့ဘက်ကမ်းပေါ့။ ပျဉ်ဒရယ်ကြီးဝိုင်းထဲက ရွာတစ်ရွာပေါ့။ ဟိုအရင်က ဒီရေတောရှိခဲ့ပေမဲ့ အခုတော့ လယ်တွေတိုးချဲ့ပြီး စပါးစိုက်လာကြတာ မြစ်ကမ်းတစ်လျှောက် ခပ်ပါးပါးသာကျန်ပါတော့တယ်။ ကျွန်တော့်ရွာတွင်မဟုတ်ပါဘူး၊ ရွာနီးချုပ်စပ် အောင်ချမ်းသာ၊ သုခဝတီ၊ စိန်ရတီ၊ ရွှေပြည်လေး၊ ကုန်းတန်းပေါက်တို့မှာလည်း ဒီရေတောအခြေအနေကလည်း ဒီအတိုင်းပါပဲ။

ကျွန်တော့်ရဲ့ အဓိကအလုပ်က တံငါသည်ပါ။ ကျွန်တော့်အမျိုးတွေအများစုကတော့ လယ်သမားနဲ့ ကုန်သည်တွေပါ။ သူတို့ကတော့ ကြိမ်ချောင်းကြီးကျေးရွာမှာနေပါတယ်။ မိန်းမလှကျွန်းအနောက်ဘက်ခြမ်းမှာပေါ့။ ဒါပေမဲ့ဗျာ အမျိုးတော်တော်များများ နာဂစ်ကသတ်ပစ်လိုက်ပြီဗျာ။ မုန်တိုင်းနဲ့ အတူပါလာတဲ့ ရေလှိုင်းတွေအောက်မှာ သူတို့ အသက်ပျောက်သွားကြပြီ။ စပါးသိုလှောင်သိမ်းဆည်းတဲ့ “စိ” (စပါးကျီ) ထဲမှာ မုန်တိုင်းဒဏ်ကို ရင်ဆိုင်ရင်း ရေမြုပ်အသက်ဆုံးပါးသွားပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ အရပ်ဒေသမှာ အများစုက နေအိမ်ကို သင်ပေါင်းသား၊ ဓနိတို့နဲ့မြစ်ပြင်ကိုမေးတင်ပြီး ဖြစ်သလို ဆောက်ကြပေမဲ့ “စိ”ကိုတော့ အခိုင်အခန့် ဆောက်တတ်ပါတယ်။ တစ်နှစ်ပတ်လုံးစိုက်လို့ရတဲ့ ချွေးနံစာတွေသိမ်းတဲ့“စိ”ထဲက စပါးပုံပေါ်မှာထိုင်ပြီး ဆွေမျိုးတစ်စု လေဒဏ်ကို ခံနိုင်ခဲ့ပေမယ့် လှိုင်းအုပ်ဖို့ အမျိုးတစ်စုတစ်ဝေးတည်း စုပြုံငုတ်တုတ်ထိုင်ပေးသလိုဖြစ်ပြီး အားလုံး ဆွေပျောက်မျိုးပျောက်ပါ ။ ကျွန်တော့်ရွာသူရွာသားအချို့လည်းလေ့အကြီးပေါ်မှာ လုံခြုံလှပြီထင်ပြီးခိုနားနေကြတာ လှိုင်းနဲ့အတူ လိမ့်သွားတာပါ-အချို့ကလည်း တစ်ခါမှမဖြစ်ဘူးမကြုံဘူးလို့ သို့လော သို့လောနဲ့ ဟိုကြည့်ဒီကြည့်နဲ့ မျောပါသွားကြတာပဲ။ ကျွန်တော့်မိသားစုလည်း ဘာထူးမှာလည်း တောင်ကြည့်မြောက်ကြည့်ရေလှိုင်းနဲ့ မျောသွားတာ၊ မိန်းမကတော့လက်လှမ်းမမီတော့ဘူး။ ကျွန်တော့် ဘဝထဲကပါ အပြီးထွက်သွားတာ။ ကျွန်တော့်နဲ့သမီးကမျောရင်းနဲ့ အပင်တစ်ပင်မှာသွားငြိတယ်-ငြိတဲ့အပင်ကငုတ်တက်ကနေ ကိုင်းတက်ထွက်နေတဲ့အပင်ပေါ့။ အဲ့ဒီကိုင်းတက်တွေနဲ့ သားအဖနှစ်ယောက်ငြိပြီး တင်ကျန်ခဲ့တာလေ- ကံကောင်းချင်တော့ လုံးပတ်ကထွားထွား ငုတ်တက်အမြင့်က (၃)ပေ-ကျော်လောက်ဆိုတော့ အကိုင်းအခက်တွေဆွဲ ငုတ်တက်ပေါ်ရပ်လိုက်တာ တစ်ကိုယ်လုံးနစ်မြုပ်တဲ့အဆင့်မရောက်သေးဘူး။ ပျော်လိုက်တာ။

သမီးက ကုပ်ပိုးပေါ်က ငိုလို့ပေါ့။ ဒါပေမဲ့ မကြာပါဘူး။ ရေကတဖြည်းဖြည်း မြင့်သထက်မြင့်လာလိုက်တာ။ အခြေအနေက မဟန်တော့ဘူး။ ဩော် ကုသိုလ်ကံများသေဖို့ ကံမပါလို့ထင်တယ်။ ဘေးနားမလှမ်းမကမ်းမှာ အပင်ကြီးတစ်ပင်ရှိနေရဲ့ အဲဒီအပင်ဆီကို တစ်ချက်နှစ်ချက် လောက် ကူးခတ်ပြီး ရွှေ့လိုက်တယ်။ မုန်တိုင်းကာလတစ်လျှောက်လုံး အပင်ကို ဖက်တွယ်ပြီး ရေတိုးလိုက် အပေါ်ရွှေ့လိုက်နဲ့ အသက်ဘေးက လွတ်မြောက်သွားတယ်ဗျာ။ ဘယ်လိုကုသိုလ်မှန်းမသိဘူး။ အဲဒီကစပြီး ကျွန်တော်ဇာတ်လိုက်ဖြစ်တော့တာဘဲ။ နောက်ပိုင်းကျမှပြောပြပါမယ်။ စိတ်ရှည်ရှည်နဲ့နားထောင်ပေးပါ။

နာဂစ်မုန်တိုင်းအငြိမ်း။ ငရဲခန်းကိုတော့ မပြောတော့ပါဘူး။ ရင်ထဲမချီလွန်းလို့ပါ။ ထားလိုက်ပါတော့။ မုန်တိုင်းကာလ လွန်မြောက်လာတော့ အကူအညီတွေလည်း ထိုက်သင့်သလောက်ရောက်လာကြပါတယ်။ ဌာနအသီးသီး၊ အဖွဲ့အစည်းအသီးသီးဆီကပေါ့။ အဲဒီလိုနဲ့တဖြည်းဖြည်း ရက်စွဲအချို့ကုန်လွန်သွားတယ်။ မိုးလွန်မှထွန်ချတယ် ပြောပြော၊ သူခိုးပြေးမှထိုးကွင်းထတယ်ပြောပြော ကျွန်တော်တို့ရပ်ရွာမှာ နာဂစ်ပြီးကတည်းက အဖွဲ့အစည်းအသီးသီးက ပေးလိုက်တဲ့ သင်တန်းတွေမနည်းလှပါဘူး။ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်နဲ့ပတ်သက်တဲ့ သင်တန်း၊ ကျန်းမာရေး၊ မိုးလေဝသ၊ ငါးမွေး ပုစွန်မွေး၊ ငါးသယ်ဇာတထိန်းသိမ်းရေး၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ သစ်တော၊ ဝင်ငွေတိုး၊ စာရင်းကိုင်တို့နဲ့ ပတ်သက်တဲ့ သင်တန်းတွေ တစ်လနှစ်ကြိမ်လောက်တက်နေရတယ်။ တက်နေတဲ့ သင်တန်းများတော့ နာမည်တွေတောင် ခပ်မေ့မေ့ဘဲ။ မုန်တိုင်းဘေးအန္တရာယ်ကျရင် အသင့်ဆောက်ထားပြီးတဲ့ ဆိုင်ကလုန်းရှယ်တာတွေဆီကို ပြေးနည်းဇာတ်တိုက်ရတာ ရီလဲရီရတယ်။ မောလည်းမောရတယ်။ သင်္ဘောကြီးပျက်တာ ဆန်ဆေးတောင်နဲ့ဆယ်တယ်လို့ အပြစ်မပြောကြပါနဲ့။ အရှုံးတွေထဲက အမြတ်လို့သတ်မှတ်ပေးကြပါ။ ဘာပဲပြောပြော နေတတ်ရင်ကျေနပ်စရာတွေပါ။

တက်ခဲ့ဖူးတဲ့သင်တန်းတွေထဲက သစ်တောအဖွဲ့အစည်းက ဆရာတစ်ယောက်ကို ကျွန်တော်အကြိုက်ဆုံးပဲ။ သူ့သင်တန်းကာလက များသောအားဖြင့်(၂) ရက်ပဲကြာပါတယ်။ သစ်တောဆရာဆိုတော့ ဒီရေတောအကြောင်းနဲ့ အကျိုးကျေးဇူး သဘာဝဘေးအန္တရာယ်နဲ့ဆက်စပ် ပတ်သက်ပုံကို သင်ကြားပါတယ်။ သင်တန်းကာလမှာ ပြီးငွေစရာမရှိအောင် သင်ပေးနိုင်တဲ့ဆရာပါ။ နေ့လယ်ခင်း အိပ်ငိုက်ချိန်တောင် မပျင်းရ၊ မငြီးငွေ့ရအောင် ဆွဲဆောင်မှုအပြည့်အဝရှိတဲ့ ဆရာပါ။ ရီလည်းရီရပါတယ်။ ပညာတွေလည်း အများကြီး ရပါတယ်။

ဆရာက မိန်းမလှကျွန်းလို့ ဘာလို့ခေါ်တာလဲ မေးပါတယ်။ သူပြောမှသိပါတယ်။ ဟိုးယခင်က ကျွန်းပတ်ပတ်လည်မှာ ပြူးခြေထောက်အပင်ကြီးတွေ ဘယ်လောက်ကြီး

ကြီးမားမား များများစားစား ပေါက်ခဲ့သလဲဆိုရင် အဲဒီအပင်ပင်စည်ကနေထွက်ပြီး မြေကြီးထောက်နေတဲ့ လေရှူမြစ်တွေတောင် ပေါင်လုံးလောက်ရှိတယ်တဲ့။ ကျွန်းပတ်ပတ်လည်မှာ အဲဒီ အပင်တွေ အစီအရိတ်နီးပြီးပေါက်နေတော့ ပေါင်လုံးလှတဲ့မိန်းမလှလေးတွေ တန်းစီပြီး မတ်တပ်ရပ်ပြနေသလို ရှိလို့ “မိန်းမလှကျွန်း”လို့ ခေါ်တာတဲ့။ ထူးဆန်းပါပေ့ ဆရာတွတ်ရယ်။ အခုအနေအထားမှာတော့ အဲဒီအပင်ကြီးတွေ မရှိတော့ပါဘူး။ တွေ့ရတဲ့အပင်အများစုကလဲ ခပ်နိမ့်နိမ့်နဲ့ ချုံပုတ်တွေဆိုတော့ မိန်းမလှလေးတွေတန်းစီပြီးရပ်နေတာနဲ့ မတူတော့ဘူး။ ယောက်ျားနဲ့ရန်ဖြစ်ပြီး စိတ်ညစ်ညစ်နဲ့ ခေါင်းရှုပ်နေတဲ့ မိန်းမငုတ်တုတ်လာပြီး ထိုင်နေတာနဲ့တူတော့တယ်။

ဆရာက ပထမဦးဆုံး ဒီရေတောအပင်တွေရဲ့ ထူးခြားတဲ့လက္ခဏာတွေပြောပြပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ အရပ်ဒေသ ဒီရေတောအပင်အောက်မှာ ထိုးထိုးထောင်ထောင်နဲ့ တော်တော်အလုပ်ရှုပ်တဲ့ လေရှူမြစ်တွေ အကြောင်းပြောပြပါတယ်။ ဒီရေတောအပင်တွေဟာ နေ့တိုင်းအချိန်ပိုင်းအလိုက် ဒီရေဖုံးလွှမ်းခံရတာရယ်။ ပေါက်ရောက်ရှင်သန်တဲ့ ရွှံ့မြေစေးစေးမှာ အမြစ်တွေ အောက်ဆီရင်ရရှိမှုနည်းတဲ့ အချက်တွေကြောင့် လေထဲက အောက်ဆီရင်ယူပြီး အမြစ်ရှင်သန်အောင် တစ်နည်းပြောရရင် လေခိုးရှူရအောင် အပင်ရဲ့ ပင်စည်ပိုင်း၊ အမြစ်ပိုင်းတွေထဲက ပုံစံအမျိုးမျိုးနဲ့တိုး ထွက်ရတဲ့အကြောင်း၊ အဲဒီလေရှူမြစ်တွေက အလင်းရောင်နဲ့ အစာချက်ပေးတဲ့အကြောင်း၊ ရခိုင်ပြည်နယ်က မြိုင်ကြီး(ဆောင်းဖို)ပင်တွေဆိုရင် လေရှူမြစ်ကမျိုးပွားတဲ့အကြောင်း၊ တစ်ခါတလေသူတို့ဆိုရင် လေရှူမြစ်ကိုကြည့်ပြီး သစ်ပင်နာမည်အမျိုးအစားကို ခွဲခြားရကြောင်းပြောပါတယ် ကျွန်တော်တို့က အပင်အောက်သွားရင်ခလုတ်တိုက်လွန်းလို့ “ငရဲငုတ်”လို့ ခေါ်တဲ့အရာတွေ ဆရာပြောမှအရေးကြီးမှန်း သိရတယ်။ ပြူးခြေထောက်လို ပင်စည်ကထွက်လာပြီး မြေကြီးထဲစိုက်ဝင်သွားပြီး အပင်ကို ဝါးလုံးလိုထောက်ထားတဲ့လေရှူမြစ်ကို “ထောက်မြစ်”လမု၊ လဘ၊ ကန့်ပလာ၊ သမဲ့ အုပ်စု၊ ကနစို၊ ပန့်သကာ၊ စကားလွန်းအပင်တွေလို မြေကြီးထဲကနေ ထောင်ထောင်နဲ့ အဖျားချွန်နေတဲ့ လေရှူမြစ်တွေကို “ကန်တော့ချွန်လေရှူမြစ်” ပြူးအုပ်စုဝင် ပြူးအုပ်ဆောင်း၊ ပြူးဥတစ်လုံးလို သစ်မျိုးအောက်မှာတော့ လူရဲ့ ဒူးခေါင်းထောင်ထားသလို လေရှူမြစ်တွေ၊ ပင်လယ်အုန်း၊ ကနစိုအပင်မှာတော့ အပင်ခြေရင်းမှာ ပျဉ်ပြားပုံလေရှူမြစ်ကို တွေ့ရကြောင်း၊ ပင်စည်ခြေရင်းကနေ ကြိုးတွေလိုထွက်လာပြီး မြေကြီးထဲကို ထောက်ဝင်နေတဲ့ အမြစ်ကို “ထောက်ကူ” မြစ်ခေါ်ကြောင်း၊ မဒမနှင့်ပြူးဘိုင်းတောင့် သစ်မျိုးမှာတွေ့ရကြောင်း၊ အခြားပုံစံမထူးခြားတဲ့ လေရှူမြစ်များလည်း ရှိကြောင်း သူပြောမှ သတိထားမိတယ်ဗျို့ -

အသီးတောင့်၊ သစ်စေ့နဲ့ပတ်သက်လို့တော့ ဆရာနဲ့

ထောက်မြစ်

ကတော့ချန်ပုံ လေရှုမြစ်

ဇူးခေါင်းပုံ လေရှုမြစ်

ပျဉ်ဖြားပုံလေရှုမြစ်

ကျွန်တော် နားလည်မှုလွဲတာလေးတွေ သင်တန်းမှာ ပြီးချမ်းရေးရသွားတယ်။ ကန်တော့ပါရဲ့။ ကျွန်တော်တို့က ပြူးခြေထောက်၊ ပြူးအုပ်ဆောင်း၊ မဒမ အပင်တွေကို အပင်ပေါ်မှာ ဗိုက်ကြီးတယ်လို့ပြောကြတယ်ဗျ။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ အပင်ပေါ်က အသီးတောင့်ကြွေကျ၊ အောက်က လတာပြင်ကပျော့ပျော့ဆိုတော့ အသီးတောင့် ထောင်ထောင်ကလေး၊ ပြီးတော့ မကြာဘူး အရွက်ထွက်လာရောဗျ။ ရေတက်ချိန်ဆိုရင်တော့ မျောပါသွားပြီလတာနဲ့ထိတွေ့နိုင်တဲ့ အနေအထားဆိုအပင်ပေါက်၊ ဒါကြောင့်မို့ပြောတာအပင် ပေါက်စကလေးတွေမွေးဖို့ ရယ်ဒီပါဆို။ ဆရာတို့ပညာတတ်တွေကတော့ ဒါကိုကြီးကြီးကျယ်ကျယ် “ ပင်ထက်မျိုးပေါက် အုပ်စု ” လို့ခေါ်သတဲ့ဗျ။ မိခင်အပင်ပေါ်မှာ အပင်လောင်းပါတစ်ပါတည်း ဖွံ့ဖြိုးလာတဲ့အသီးတောင့်လို့ဆိုတာဘဲ။ ဘယ်လိုပြောပြော အမိပွယ်အတူတူပဲလို့ ကျွန်တော်ကပြောတော့ ဆရာက ပြုံးပြီးကြီးနဲ့ဟုတ်ပါပြီ၊ ဗိုက်ကြီးသည် ယောက်ျားရယ်ဆိုပြီး စတော့ သင်တန်းတစ်ခုလုံးရီလိုက်ကြတာအုန်းအုန်းကျွက်ကျွက်ဘဲ။

နောက်ပြီး ဆရာကို ကျွန်တော်ကပြောပြတယ်။ ဒီရေတောအစေ့တွေက လက်နဲ့မတည့်ဘူး။ လက်ထဲမှာ ကြာကြာထားရင် အပင်မပေါက်တော့ဘူးလို့ပြောတာ ဆရာ မျက်လုံးပြူးသွားတယ်ဗျ။ စဉ်းစားပြီး တဖြည်းဖြည်း သဘောပေါက်တယ်ထင်ပါရဲ့။ ပြုံးပြီးကြီးနဲ့ရှင်းပြပါလေရော- ဒီရေတောအချို့သစ်စေ့တွေဟာ အပင်ထက်မှာ တစ်ပိုင်းတစ်စမျိုးပေါက်ကြောင်း၊ သစ်စေ့အတွင်းမှာ အပင်လောင်း ဖွံ့ဖြိုးလာပြီး အသီးရင့်ကြွေကျတာနဲ့ အခွံကွာသွားပြီး ချက်ချင်းဆိုသလို အပင်လောင်း ထွက်လာကြောင်း၊ လက်နဲ့မတည့်တာမဟုတ်ကြောင်း၊ လက်ထဲတင်မဟုတ်ဘဲ ကြာကြာသိမ်းထားလို့မရကြောင်း ရှင်းပြမှ သဘောပေါက်ပြီး ဆရာနဲ့ ကျွန်တော်အကြား အိုကေသွားတာဗျ။ အညာသားဖြစ်တဲ့ ဆရာက အညာသစ်စေ့တွေဝယ်တဲ့အခါ ရေစိမ်ပြီး စမ်းသပ်ဝယ်ရတယ်။ ရေပေါ် ပေါ်နေရင် အပင်မပေါက်လို့ မဝယ်နဲ့တဲ့၊ သဘာဝမတူလို့ ဒီရေတောသစ်စေ့ကို ဒီလို ဝယ်မရကြောင်း၊ ရေနဲ့မျိုးဆက်တာ ရေပေါ်အပေါ်မခံဘူးဆိုရင် ခက်ရချည်ရဲ့ဆိုပြီး သူလည်းရေမကူးတတ်၍ ရေပေါ်မပေါ်ကြောင်း ဒါကြောင့် မြစ်ဝကျွန်းပေါ်သူတွေက မကြိုက်ကြောင်း ဟာသပြောလိုက်သေးတယ်။ ခက်ပါတယ်။ ဒီဆရာ ဒီအရွယ်ထိ ရေမကူးတတ်ဘူး၊ ဒီနေရာမှာတော့ ဘယ်လိုမှ အသုံးမတည့်ဘူး။

နောက်ပြီး ကျွန်တော်တို့ကို ပင်လယ်ဆားငန်ရေသောက်သလားလို့မေးတယ်။ ရွာရွာဖွေဖွေ ဒီလောက်ငန်ကျိနေတာ သောက်စရာလား။ ဒါနဲ့ ဆရာကဆက်ပြီး ဒီရေတောသစ်မျိုးတွေက လူတွေမသောက်ချင်တဲ့ ဆားငန်ရေဒဏ်ကို ခံနိုင်ရည်ရှိအောင် ကျင့်ကြံအားထုတ်ရကြောင်း၊ သမဲ့၊ ရေခယားအပင်တွေက ဆားပွင့်တွေကို အရွက်မှတစ်ဆင့် စွန့်ထုတ်ကြောင်း ပြောတော့ ဟုတ်ပေသားဘဲ။ အဲဒီ အရွက်တွေကို လျှာနဲ့လျက်ကြည့်ရင် ဒါကြောင့်ငန်တာကိုး။ အချို့အပင်တွေက အပင်တွင်းက ဆားတွေကို အရွက်မှာစုလိုက်ပြီး အရွက်ခြွေချစွန့်ပစ်လိုက်ကြောင်း သိရတော့၊ ဒါကြောင့် သရောပင်က အမြဲလိုလို အဝါရောင်၊ အနီရောင်အရွက်တွေတွေနေရပြီး၊ မကြာခဏ အရွက်ကြွေတာကိုးလို့၊ ပြူးတောင့်အတိုအုပ်စုက ပင်စည်က အသီးတောင့်တွေသီးတဲ့ ပြူးခြေထောက်(အဖို)(အမ)၊ မဒမ၊ ပြူးဘိုင်းတောင့်တို့ကတော့ အမြစ်ကနေပြီး ဆားတွေကို စွန့်ထုတ်ပြီး ရှင်သန်ရပ်တည်ရကြောင်းသိရတော့ တော်တော်ထူးဆန်းတဲ့ ဒီရေတောအပင်

တွေ့ဘဲလို့ တွေးမိပါတယ်။ မဆီမဆိုင် ဒါမှ တို့ဒီရေတောတွေကို ဂုဏ်ယူရမလို့ အပင်တွေကိုသနားရမလို့ ခံစားလာရတယ်။

နောက်ပြီး ဒီရေတောရဲ့ တိုက်ရိုက် သွယ်ဝိုက်အကျိုးကျေးဇူးတွေ ရှင်းပြတော့ အခြားအပင်တွေ ထက် ကျွန်တော် ရှာဖွေဖမ်းဆီး စားသောက်နေတဲ့ ရေသတ္တဝါဆက်စပ်မှု၊ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ကာကွယ်တားဆီးမှုမှာ ဒီရေတောက ပိုပြီးသာနေသလို ခံစားရပါတယ်။

ငါး၊ ပုစွန်၊ ကဏန်းလို ရေသတ္တဝါတွေ သားပေါက်ရှင်သန် ကျက်စားတဲ့အခါ လုံခြုံစိတ်ချပြီး အစာအာဟာရပေါများတဲ့ ဒီရေတောအပင်ရှိတဲ့နေရာကို ရွေးချယ်နေထိုင် ရှင်သန်ကြတာမဆန်းပါဘူး။ သတ္တဝါတွေပဲ ကိုယ့်ရှင်သန်မှု ကိုယ်ရွေးချယ်ကြရတာပဲ။ ကျန်တာမကြည့်ပါနဲ့၊ ကျွန်တော်တို့ ဆင်းရဲသားတွေတောင် ကလေးမွေးရင် အိမ်ရဲ့အကောင်းဆုံးနေရာကို မီးနေခန်းအဖြစ်ပြင်ဆင်တာဘဲ။ ရေသတ္တဝါတွေလဲဘယ်နေရာဘယ်ရောက်ရောက် မိခင်စိတ်နဲ့ပဲ သူတို့ သားသမီးတွေလုံခြုံစိတ်ချတဲ့နေရာမှာ လာမွေးရမှာဆိုတော့ ဒီရေတောခြေရင်းမှာပဲမွေးရမှာပေါ့။ ပင်လယ်ကမ်းစပ်၊ မြစ်ကမ်းစပ်မေးတင်ထားတဲ့ ကျွန်တော်တို့ရွာမှာ လေဒဏ်ကို ကာကွယ်ပေးတာလဲဒီရေတောဘဲ။ မြစ်ကမ်းပါးပြိုထိန်းပေးနိုင်တာလဲ ဒီရေတောဘဲ။ ဂျပန်တွေလေ့လာမှုအရ ထူထပ်တဲ့ ဒီရေတော မီတာ၁၀၀အကျယ်ရှိရင် လျှိုင်းအမြင့် ၅၀%၊ လျှိုင်းသက်ရောက်မှု ၉၀%လျော့နည်းသက်သာပါတယ်တဲ့။ ဒီရေတောမရှိတော့ အပူငွေ့ပြီး မုန်တိုင်းကို လက်ယပ်ခေါ်သလိုဖြစ်ပြီး ဖြစ်လဲဖြစ်လာရော လေဒဏ်ရော မုန်တိုင်းဒီရေဒဏ်ရော ဟင်းလင်းအပွင့်နဲ့ လုပ်ချင်သလိုလုပ်ဆိုပြီး ခါးစည်းခံရသလိုဖြစ်နေတာပေါ့။ ဒါတွေကို နဂိုကဘာလို့ မတွေးမိတာလဲ-တွေး

မိသူကလည်း မထူးဇာတ်ခင်းတာလား။ ဒီလိုမျိုးအသိပေးတာ ကျေးဇူးပါဆရာရယ်။

ဒီရေတောပျက်စီးရတဲ့အကြောင်းတရားတွေ၊ တစ်ဆက်တည်း တွဲပါလာမယ့်ဆိုးကျိုးတွေ ပြောပြလိုက်တာ ကြက်သီးထလောက်အောင် ကြောက်ဖို့ကောင်းပါတယ်။ လက်တွေ့ချက်ချင်း ထင်း၊ တိုင်၊ မျောရှားသွားပြီး တောကို ခုတ်ပြီး စိုက်ခဲ့တဲ့ လယ်ကွက်တွေ အစတော့အထွက်ကောင်းပါတယ်။ အခုတော့ ဆားငန်ရေတိုး မြေဆီလွှာအချဉ်ဓာတ်ပေါက်ပြီး အထွက်နှုန်းကျလာပြီ။ သဘာဝအတိုင်း ရေသတ္တဝါတွေကို အစာကျွေးထားနေတဲ့ လုံခြုံစိတ်ချရတဲ့ တောမရှိတော့ ငါးဖမ်းရတာ သိပ်မထိတော့ဘူး၊ ကဏန်းလည်းရှား၊ ပုစွန်လည်းရှားသွားပြီး၊ ကမ်းပါးပြိုပြီး အိမ်တွေရွှေ့ရတာလည်းများပြီ။ လူသတ်နာဂစ်မုန်တိုင်းလည်းကြုံရပြီ။ ဒါမှ အမှတ်မရှိရင် ဘယ်တော့အမှတ်ရှိမှာလဲ၊ နာနာပြောပါ ဆရာရယ်။

ဒီသင်ခန်းစာရောက်ရင် အစပိုင်းမှာပြောခဲ့သလို ကျွန်တော်က ဇာတ်လိုက်ဖြစ်ပြီး နာဂစ်မှာ သစ်ပင်ကြောင့် အသက်ရှင်ခဲ့ရတဲ့အကြောင်း၊ သစ်ပင်ဟာ ကျွန်တော့် အသက်သခင်၊ တစ်ပင်နှစ်ပင်တောင် အကျိုးပြုနေမှတော့ တောအုပ်တောတန်းဖြစ်ရင် ဘယ်လိုကောင်းမယ့်အကြောင်း လက်တွေ့နဲ့ပေါင်းစပ်ပြောရတာပေါ့။ အဲဒီကစပြီး နောက်သင်တန်းတိုင်း ဆရာနောက်လိုက်တစ်ပိုင်းတစ်စ ဇာတ်ဆောင်ဖြစ်တော့တာပါပဲဗျာ။

အောင်မယ်-ဆရာက ဒီရေအတက်အကျ တွက်တာ တော့ အပိုင်သားဗျ၊ လဆုတ်ရက်တွေအနေအထားနဲ့ ဒီရေတက်ချိန်၊ ကျချိန်တွက်ပြတာ ကျွန်တော်တို့ ဒေသမှာနေတဲ့သူတွေအတိုင်း အတိအကျပဲဗျ။

အဲဒီ ဒီရေအတက်အကျ၊ ဒီရေလွှမ်းတဲ့အချိန်ကာလ လိုက်ပြီး မြေအနိမ့်အမြင့်(၅)ပိုင်း ပိုင်းပြီး ပေါက်ရောက်တဲ့ ဇယားကိုရှင်းပြပါတယ်။ ဒီဇယားကို ဆရာဆီက ကျွန်တော် ကူးယူပြီး အခုထိ သိမ်းထားဆဲပါ။ ဪ-မြေအနိမ့်အမြင့်တစ်တောင်၊ နှစ်တောင်လောက် ကွာခြားတာနဲ့ ပေါက်တဲ့သစ်မျိုးကွာချက်ဗျာ။

မြေမျက်နှာ သွင်ပြင်	ပင်လယ်ရေမျက်နှာ အထက် ဒီရေရောက်သော အမြင့် (မီတာ)	နေရာသီတစ်လ လျှင် ဒီရေ ရောက်သော အကြိမ်	Watson စံသတ်မှတ်ချက်အရ တစ်လလျှင် ဒီရေရောက်သောအကြိမ်	ပေါက်ရောက်သော ဒီရေတော သစ်မျိုးများ
အလွန်နိမ့်	၀.၀ - ၀.၇	အနည်းဆုံး (၂၀) ရက်	၅၆-၆၂	သမဲကြက်တက်၊ သမဲဖြူ၊ မြူငိုင်းတောင့်၊ ကန့်ပလာ၊ (ရေခယား)
နိမ့်	၀.၇ - ၂.၀	အနည်းဆုံး (၁၀-၁၉) ရက်	၄၅-၅၉	ခန့်ဖြူခြေထောက်၊ လတာ၊ လမဲ၊ (မဒမ)မြူအုပ်ဆောင်း၊ မြူရွှေဝါ၊ မဲကြီး၊ (ရေခယား)
မနိမ့်မမြင့်	၂.၀ - ၂.၃	အနည်းဆုံး (၃-၉) ရက်	၂၀-၄၅	(မဒမ)(မြူအုပ်စု)(ကနဦး)၊ (ပန့်သကာ)(ပင်လယ်အုန်း)၊ (ကျန)၊ ဆားပင်
လတ်	၂.၃ - ၂.၆	အနည်းဆုံး (၂) ရက်	၂-၂၀	(ကနဦး)(ကျန)(ပင်လယ်အုန်း)၊ သရော(ပန့်သကာ)(သင်ပေါင်း)
မြင့်	၂.၆ - ၂.၇	နေရာသီတွင် အနည်းဆုံး (၄) ကြိမ်	၀-၂	(သင်ပေါင်း)မြင်းက၊သမန်းလျှော်၊ တောကြောင် ပန်း၊ မြက်ခါး
အလွန်မြင့်	၂.၇ - ၃.၃	-	-	ရေချိုသစ်မျိုး

နဲ့လယ် ထမင်းစားပြီးချိန် ကျွန်တော်တို့အားလုံး ဒီရေတောသစ်မျိုးတစ်မျိုးစီရေးထားတဲ့သစ်မျိုး မဲလိပ်နှိုက်ခိုင်းပြီး သင်ပုန်းပေါ်မှာရေးဆွဲထားတဲ့ မြေအနိမ့်အမြင့်ပြပုံပေါ်မှာ ကိုယ်မဲကျရာ သစ်မျိုးပေါက်တဲ့ မြေနေရာမှာ ကပ်ရတယ်။ တစ်ဦးချင်း မမှန်မချင်းပေါ့။ အိပ်ချင်လည်းပြေ၊ မြေအနေအထားနဲ့ ဒီရေရောက်မှုအနေအထားပေါ် မူတည်ပြီး စိုက်မဲ့သစ်မျိုးလည်း ရွေးတတ်တာပေါ့-တော်ပါပေမယ့်ဆရာရယ်။

သင်တန်းနောက်ပိုင်းတော့ အလွမ်းဇာတ်ကလေး ပါလာတယ်။ ဆရာရဲ့ စိတ်ကူးအိပ်မက်တွေပေါ့။ သူပြောပါတယ်။ ပြူးခြေထောက်ဆိုတဲ့အတိုင်း ပြူးပင်တွေမှာ ခြေထောက် တကယ်ရှိရင်ကောင်းမှာတဲ့- ဒါမှ သစ်ပင်ခုတ်တဲ့သူရှိရင်ပြေးနိုင်မှာတဲ့- ဟုတ်ပဲ သနားစရာလေး။ နောက်စိတ်ကူးတစ်ခုက ဆရာတို့တစ်တွေ သစ်တောတွေ ထိန်းသိမ်းရင်း ခုတ်သူတွေများလို့ တဖြည်းဖြည်းတောက ကျဲကျဲသွားတော့ အများကြီးမဟုတ်ပါဘူးတဲ့။ (၅)နှစ်လောက် လူတွေကို အိပ်ငွေချထားချင်တယ်တဲ့-မဖြစ်နိုင်မှန်းသိပါတယ်။ လုပ်ရင်းလုပ်ရင်းမောလာလို့ တွေးမိတွေးရာပြောမိတာပါလို့ ဆွေးဆွေးမြေ့မြေ့ကလေးပြောရှာတယ်။ ဆရာက ကျွန်တော်တို့ကိုယ်စား တွေးပြီးမောနေတာတော့ သနားလိုက်တာဗျာ။ ဟုတ်တယ်ဗျ-အရင်က ဘိုကလေးအပိုင် အခုဖျာပုံအပိုင် ရွာတစ်ရွာက သဘာဝဒီရေတောကိုထိန်းလိုက်တာ (၂)နှစ် (၃)နှစ်လောက်မှာ အပင်တွေအလိုလိုပေါက်၊ ရှိပြီးအပင်တွေ ရှင်သန်ကြီးထွားလာလိုက်တာ အခုအဲ့ဒီအခင်းက သစ်ပင်ခုတ်ရောင်းစရာမလိုပဲ အပင်ပျိုးဖို့ ပြူးတောင့်ရောင်းစားတာနဲ့တင် အိုကေနေတယ်။ စိုက်တာမှ ပင်ပန်းသေးရှိတဲ့ တောပျက် ခဏထိန်းထားရင်ကိုရပြီ။

သင်တန်းဒုတိယရက်မှာ မိန်းမလှကျွန်း၊ ပြန်းမွှေးကျွန်းဆိုတဲ့လှေလားလေးထွက်ရပါတယ်။ မိန်းမလှကျွန်းမှာ ထိန်းသိမ်းရေးစခန်း၊ မိကျောင်းမွှေးစခန်း၊ သဘာဝဒီရေတော လေ့လာရပြီး ပြန်းမွှေးကျွန်းမှာ ပျိုးဥယျာဉ်၊ နှစ်အလိုက် သစ်မျိုးအလိုက် စိုက်ခင်းတွေ၊ သဘာဝတောတွေကို လေ့လာရပါတယ်။ ဒီရေတောထဲမှာပဲ နေ့လယ်စာတစ်စုတစ်ဝေး တည်းစားရတာပျော်စရာကြီး။ ထမင်းစားပြီးတော့(၁၀)နှစ်သား သမဲ့စိုက်ခင်းသွားကြည့်ပြီး စိုက်ခင်း(၁)ဧကလုံးက ထွက်လာမဲ့ ခွဲသားတန်နဲ့လယ်တစ်ဧက(၁၀)နှစ်စာက ရတဲ့ အကျိုးအမြတ်တွက်ခိုင်းတာ၊ အောင်မယ်-စိုက်ခင်းကပိုပြီး အကျိုးအမြတ်ရသဗျ။ အဲ့ဒါ ဘာဖြစ်လို့ စိုက်ခင်းမစိုက်ပဲ လယ်စိုက်သလဲလို့ဆရာကမေးလာလို့ ကျွန်တော်တို့ထဲက တစ်ယောက်က မဝံ့မရဲနဲ့ (၁၀)နှစ်ထိ တောင့်မခံနိုင်လို့ ပြန်ဖြေလိုက်တော့ ဆရာက လယ်အများကြီးထဲက အချို့ တစ်ဝက်ကို စိုက်ပါ-ဒါမှ အကြောင်းအမျိုးမျိုး သီးနှံပျက်စီးရင် အခြားအစားထိုးဝင်ငွေရမှာ ဒါ့အပြင် ရှိရင်းစွဲတောကို ထိန်းပါ စီးပွားရေးအရရော သဘာဝဘေးဒဏ်ကာကွယ်တာရော အကျိုးရှိပါတယ်လို့ ပြောရင်း သင်တန်းကိုအဆုံးသတ် လေ့ရှိပါတယ်။

ဒီနေ့ကတော့ ဆရာနဲ့အတူ ဘယ်နှစ်ကြိမ်မြောက်မှန်းမသိတဲ့ သင်တန်းနောက်ဆုံးရက်ပေါ့။ ခါတိုင်းသင်တန်းတွေမှာ ဒီလောက်မပင်ပန်းပါဘူး။ ဒီသင်တန်းမှာနေခင်းက စားတဲ့ သင်ပေါင်းပိုးအစွမ်းလား၊ ငါးသလောက်အစွမ်းလား မသိဘူး။ ဆရာကို နှုတ်ဆက်ပြီး အိမ်မှာ ရောက်ရောက်ချင်း

အိပ်ပျော်လိုက်တာ တန်းကနဲ့ပဲ။ နာဂစ်တုန်းက မသေပဲ ကျန်ခဲ့တဲ့ အခု(၁၂)နှစ် သမီးတောင် အိပ်ခါနီးအနမ်း မပေးလိုက်နိုင်ဘူး။ အိပ်ကောင်းကောင်းနဲ့အိပ်လိုက်တာ မနက်မိုးစင်စင်လင်းသွားပါရော-အိပ်ယာနိုးပြီး ဘေးဝဲယာကြည့်လိုက်တော့ စောစောနိုးတတ်တဲ့ သမီးတောင်ခွေခွေလေးအိပ်လို့ ဘေးအိမ်နီးချင်းတွေ အားလုံးလဲဒီအချိန်ထိတောင်အိပ်လို့-ဘာဖြစ်တာလဲလို့ အလန့်တကြားဖြစ်နေတုန်း-ကျွန်တော့်နာမည်တကြော်ကြော်ခေါ်ပြီး ဆရာ အမောတကောရောက်လာပြီး “ကျွန်တော်တို့ စီမံကိန်းစပြီဗျ” လူတွေ(၅)နှစ်အိပ်ငွေချလိုက်ပြီ၊ ခင်ဗျားနဲ့ ကျွန်တော်ကလွဲလို့ဆိုပြီးပြောတယ်။ ဒီရေတောအပင်တွေ ကျွန်တော့်စိတ်ကူးအတိုင်းပြန်ဖြစ်တော့မယ်ဆိုပြီး ပြောပါတယ်။ ခင်ဗျားနဲ့ ကျွန်တော် (၅)နှစ် စောင့်ကြည့်တာပေါ့ဆိုပြီး ဘေးပတ်ဝန်းကျင်လျှောက်ကြည့်ကြတာ တလောကလုံးကို တိတ်ဆိတ်လို့- - - - -

တစ်ရက် နှစ်လောက်နေတော့ ပျင်းစရာကြီး၊ အခြားဒေသ အခြားဒီရေတောဘက်လည်းသွားကြတာပေါ့။ ခွေခွေကလေး အိပ်နေတဲ့သမီးကို ကြည့်တော့ “လာပါဗျာ အန္တရာယ်ပေးမဲ့လူသားတွေအိပ်ကုန်ပြီ၊ ပူစရာမရှိပါဘူးဆိုပြီး လျှောက်သွားကြတာ၊ ပျင်းခြောက်ခြောက်ကြီးပါ- ကိုယ့်ဝမ်းစာကိုယ်ရှာစားရတာ နဂိုကထက်ပိုပင်ပန်းတယ်။ ဟော-ပြောရင်းဆိုရင်း ငါးနှစ်ပြည့်သွားပြီ- တောတွေလည်း ပိုထူထပ်လာတယ်-လယ်ပျက်တွေထဲမှာတောင် တောတွေ ပေါက်လို့၊ နဂိုက တွေ့ရခဲ့တဲ့ ကျန၊ ပင်လယ်အုန်း၊ လမုတသတ်၊ လဘ၊ မြင်းကပင်တွေတောင် အများကြီးပြန်တွေ့ရပြီ၊ ငါး၊ ပုစွန်တွေလည်းပေါ်ချက်၊ လှေလှော်ရင်းတောင် အလိုလို ခုန်တက်ပြီး လှေဝမ်းထဲရောက်လာပြီ- ကျွန်တော်လည်း ဆရာကိုခေါ်ပြီး သမီးဆီတန်းပြေးတာ သမီးက ခွေခွေကလေးပဲဗျ၊ လှုပ်နှိုးတယ်-မလှုပ်ဘူး၊ ဆွဲနှိုးတယ်-မလှုပ်ဘူး၊ ဘာဖြစ်တာလဲ၊ အတင်းလှုပ်တယ် ဘယ်လိုမှမနိုးဘူး။ ဘာမှားသလဲ။ဟောဗျ- သမီးကလေးအသက်မရှိတော့ဘူးဗျ။ ဆရာကို ကျွန်တော်ဆွဲရမ်းပြီး (၅)နှစ်အတွင်း ကျွန်တော် သမီးသေပြီ၊ ဆရာသစ်ပင်တွေကောင်းလာတယ်၊ သေမှာပေါ့ ဆရာ- ဆရာဒီရေတောက (၅)နှစ်အတွင်း အစာကျွေးဖို့ မလိုဘူးလေ။ ကျွန်တော့်သမီးက အိပ်နေပေမယ့် (၅)နှစ်အတွက် အစာအာဟာရလိုနေတယ်။ ဒါကိုဆရာပညာတတ်ဖြစ်ပြီး မသိဘူးလားဆိုပြီး ဆရာကို ဓားနဲ့ခုတ်လိုက်တာ။ အမလေး---အိပ်မက်ပါလားဆိုပြီး လန့်နိုး အသက်ရှူမောသွားတယ်။ ကျွန်တော့်သမီးလည်းနိုးလာပြီး ကျွန်တော့်ကို ရေခပ်တိုက်လိုက်မှ အသက်ပုံမှန်ရှူနိုင်တယ်။ ဪ ဆရာတို့များ နှမြောတတ်လိုက်တာ-စိတ်ကူးစီမံကိန်းများ ဆွဲတာတောင် ကျွန်တော်တို့အစာအိမ်ကိစ္စကို မေ့ထားတယ်ဗျာ--

သစ်တောဦးစီးဌာနနှင့် Indo Myanmar Conservation (IMC) အဖွဲ့တို့ ပူးပေါင်း၍ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး၊ ကလေးဝမြို့နယ်၊ သက်ကယ်ကျင်းကျေးရွာနှင့် အဆိုပြု မဟာမြိုင်တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်ဘေးမဲ့တောအတွင်း မျောက်လွဲကျော်စာရင်းကောက်ယူခြင်းသင်တန်းနှင့် ကွင်းဆင်း လေ့လာမှုဆောင်ရွက်ခြင်း

သစ်တောဦးစီးဌာနနှင့် Indo Myanmar Conservation (IMC)တို့သည် ၂၀၁၃ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၇ ခုနှစ် အထိ(၄)နှစ် သက်တမ်းရှိ နားလည်မှုစာချွန်လွှာ (MoU) ရေးထိုး၍ ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲ ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် သဘာဝနယ်မြေ များ စီမံအုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်လျက်ရှိရာ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး၊ ကလေးဝမြို့နယ်၊ သက်ကယ်ကျင်းကျေးရွာနှင့် အဆိုပြုမဟာမြိုင်တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်ဘေးမဲ့တောအတွင်း၌ မျောက်လွဲကျော်စာရင်းကောက်ယူခြင်းသင်တန်းနှင့် လက်တွေ့ကွင်းဆင်း လေ့လာမှုကို ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ (၂၅) ရက်နေ့မှ မတ်လ (၃)ရက်နေ့အထိ(၈)ရက်ကြာဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။

အဆိုပါသင်တန်းသို့ သဘာဝဝန်းကျင်နှင့် သားငှက်တိရစ္ဆာန်ထိန်းသိမ်းရေးဌာန၊ ညွှန်ကြားရေးမှူးရုံးမှ (၁) ဦး၊ ဥယျာဉ်/ ဘေးမဲ့တောမှ ဝန်ထမ်း (၉)ဦးနှင့် Friend of Wildlife (FoW) မှ ဝန်ထမ်း(၅) ဦး စုစုပေါင်း (၁၅) ဦး တက်ရောက်ခဲ့ကြပြီး အဆိုပြုမဟာမြိုင်တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်ဘေးမဲ့တော၌ မျောက်လွဲကျော်မျိုးစိတ်များ ရေရှည်တည်တံ့စေရေး ဆက်လက်ထိန်းသိမ်း ကာကွယ်နိုင်ရန်၊ ပျံ့နှံ့ကျက်စားမှု၊ ပေါများမှုနှင့် ၎င်းတို့၏ မှီခိုတောများအား စနစ်တကျ လေ့လာဆန်းစစ်မှတ်တမ်းတင်နိုင်ရန်နှင့် ဝန်ထမ်းများ သုတေသနလုပ်ငန်းများတွင် ကျွမ်းကျင်လာစေရန်၊ စွမ်းဆောင်ရည် မြင့်မားလာစေရန် ရည်ရွယ်ချက်များဖြင့် သင်တန်းပို့ချဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

သင်တန်းတွင် အောက်ဖော်ပြပါအတိုင်း စာတွေ့လက်တွေ့ ရှင်းလင်းသင်ကြားပို့ချပေးခဲ့ပါသည်-

- (၁) (၂၅-၂-၂၀၁၆) ရက်နေ့တွင် မျောက်လွဲကျော်မျိုးစိတ်များ၏ ပျံ့နှံ့ကျက်စားမှု အခြေအနေနှင့် မျောက်လွဲကျော်မျိုးစိတ်များနှင့် ၎င်းတို့၏ ကျက်စားဒေသ အပြန်အလှန် မှီခိုမှု ဂေဟဗေဒ အခြေခံအချက်အလက်များအား ရှင်းလင်းသင်ကြားခြင်း၊
- (၂) (၂၆-၂-၂၀၁၆) ရက်နေ့တွင် မျောက်လွဲကျော်မျိုးစိတ်များ စာရင်းကောက်ယူမည့် နည်းစနစ်အား သင်ကြားခြင်း၊ စာရင်းကောက်ယူရာတွင် အဆိုပြုမဟာမြိုင်ဘေးမဲ့တောအတွင်း ၄x၄ ကီလိုမီတာရှိ ဂရစ်ကွက်များ ချပြီး၊ ဂရစ်ကွက် တစ်ကွက်တွင် (point) အမှတ် ၃ ခု သတ်မှတ်၍ အသံနားထောင် မှတ်သားသည့် နည်းစနစ်ဖြင့် စာရင်းကောက်ယူခြင်း၊
- (၃) (၂၇-၂-၂၀၁၆) ရက်နေ့တွင် GPS နှင့် Compass အသုံးပြုပုံအား လက်တွေ့သင်ကြားပြသခြင်း၊ သက်ကယ်ကျင်းကျေးရွာအနီး လယ်ကွင်းများတွင် GPS နှင့် Compass အသုံးပြုပုံအား လက်တွေ့ကွင်းဆင်း လေ့ကျင့်ခြင်း၊ နေ့လယ်ပိုင်းတွင် မျောက်လွဲကျော် အသံနားထောင်ခြင်းအား လက်တွေ့ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် Data (အချက်အလက်)ရေးသွင်းခြင်းအား သင်ကြားပြသခြင်း၊
- (၄) (၂၈-၂-၂၀၁၆) မှ(၁-၃-၂၀၁၆) ရက်နေ့အထိ အဆိုပြုမဟာမြိုင်တောရိုင်းတိရစ္ဆာန် ဘေးမဲ့တောအတွင်း မျောက်လွဲကျော် မျိုးစိတ်စာရင်းကောက် ယူခြင်းအား လက်တွေ့ကွင်းဆင်းဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ညနေပိုင်းတွင် Data အချက်အလက်များ ရေးသွင်းခြင်း၊

သင်တန်းတွင် မျောက်လွဲကျော်မျိုးစိတ်များကို သိပ္ပံနည်းကျ ကောက်ယူသည့် နည်းစနစ်အား လက်တွေ့ကွင်းဆင်းဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ခြင်း၊မျောက်လွဲကျော်မျိုးစိတ် စာရင်းကောက်ယူသည့်နည်းစနစ်အား ဥယျာဉ်/ဘေးမဲ့တောများတွင် ပြန်လည်အသုံးပြုနိုင်မည်ဖြစ်ခြင်း၊ အဆိုပြုမဟာမြိုင်တောရိုင်းတိရစ္ဆာန် ဘေးမဲ့တော အတွင်း မျောက်လွဲကျော် မျိုးစိတ်အပါ

မျောက်လွဲကျော်အသံနားထောင်ခြင်းအား လက်တွေ့ကွင်းဆင်းဆောင်ရွက်နေပုံ

Compas နှင့် GPS အား လက်တွေ့သင်ကြားပြသနေပုံ

Compas နှင့် GPS အား လက်တွေ့ကွင်းဆင်းလေ့လာနေပုံ

အဝင် ငှက်မျိုးစိတ်များအား လေ့လာမှတ်တမ်းတင်နိုင်ခဲ့ခြင်းစသည့် အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိခဲ့ကြပါသည်။

ထို့အပြင် မျောက်လွဲကျော်မျိုးစိတ်များအား သိပ္ပံနည်းကျကွင်းဆင်းလေ့လာ သုတေသနပြုဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ၎င်းမျိုးစိတ်များ၏ အလေ့အထများ၊ အကောင်ရေ တိုးပွားလာမှု/လျော့နည်းလာမှုအခြေအနေများကို စဉ်ဆက်မပြတ် လေ့လာဆန်းစစ်နိုင်မည်ဖြစ်ပြီး မျောက်လွဲကျော်မျိုးစိတ်များ ရေရှည်တည်တံ့စေရေး ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းကာကွယ်နိုင်ရန်နှင့် မျောက်လွဲကျော်မျိုးစိတ်အပါအဝင် အခြားဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများအား စနစ်တကျလေ့လာမှတ်တမ်းတင်နိုင်မည်ဖြစ်သော်လည်း ကွင်းဆင်းလေ့လာဆောင်ရွက်သည့် ကာလအတွင်း ပတ်ဝန်းကျင်ကျေးရွာများမှ သစ်တောသယံဇာတများ ထုတ်ယူသုံးစွဲနေမှုအား တွေ့ရှိခဲ့ရသဖြင့် မျောက်လွဲကျော်မျိုးစိတ်အပါအဝင် အခြားမျိုးစိတ်များ ရေရှည်တွင် ခြိမ်းခြောက်မှုအန္တရာယ်များ ကြုံတွေ့လာနိုင်ကြောင်း၊ ၎င်းမျောက်မျိုးစိတ်များမှီခိုရာ သဘာဝတောများ ပျက်စီးဆုံးရှုံးနိုင်သည့် အခြေအနေအား အချိန်မီထိန်းသိမ်းသွားနိုင်ရေးအတွက် ဒေသခံပြည်သူများ၊ သက်ဆိုင်ရာဌာနအဖွဲ့အစည်းများနှင့်ပူးပေါင်း၍ ထိန်းသိမ်းသွားရန် လိုအပ်မည်ဖြစ်ကြောင်း၊ အဆိုပြုမဟာမြိုင်တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်ဘေးမဲ့တောအတွင်းရှိ ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများ ရေရှည်တည်တံ့စေရေးနှင့် ခြိမ်းခြောက်မှုအန္တရာယ်များ လျော့နည်းစေရေးအတွက် မျိုးစိတ်များအားစနစ်တကျ သုတေသနပြု လေ့လာဆန်းစစ်၍ ထိန်းသိမ်းဆောင်ရွက်သွားရန် လိုအပ်မည်ဖြစ်ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိသုံးသပ်ရပါသည်။

ကမ္ဘာပေါ်တွင် မျောက်လွဲကျော်မျိုးစိတ်(၁၆)မျိုးရှိပြီး မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် အရှေ့တောင်အာရှတွင် နိုင်ငံ(၉)နိုင်ငံ၌သာ ကျက်စားသော မျောက်မျိုးစိတ်များဖြစ်ပြီး မျောက်လွဲကျော်မျိုးစိတ်(၃)မျိုးကို တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး၊ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးမှ ထမံသီနှင့်ဟူးကောင်းချိုင့်ဝှမ်းဘေးမဲ့တောများရှိ သစ်တောများတွင်တွေ့ရှိရကာ အဆိုပြုမဟာမြိုင်တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်ဘေးမဲ့တောသည် မျောက်လွဲကျော်မျိုးစိတ်များ အများဆုံးနေထိုင်ကျက်စားရာ ဂေဟစနစ်တစ်ခုဖြစ်ကြောင်းမှတ်တမ်းတင်လေ့လာသိရှိရပါသည်။

သို့ဖြစ်ပါ၍ ယခုဖွင့်လှစ်ခဲ့သည့်သင်တန်းမှ မျောက်လွဲကျော်မျိုးစိတ်များအား သိပ္ပံနည်းကျစာရင်းကောက်ယူသည့်နည်းစနစ်ကို အသုံးပြု၍ ၎င်းတို့ကျက်စားရာ ဒေသများတွင် လက်တွေ့သုတေသနဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် စဉ်ဆက်မပြတ်လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်းအားဖြင့် မျိုးသုဉ်းရန် အန္တရာယ်ရှိသော မျိုးစိတ်များစာရင်းတွင် ပါဝင်နေပြီဖြစ်သည့် မျောက်လွဲကျော်မျိုးစိတ်များ၏ အရေအတွက်၊ ပေါများမှု/ ရှားပါးမှုအခြေအနေတို့ကို သိရှိနိုင်ကာ အချိန်မီထိန်းသိမ်းသွားနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

- တောင် တောရယ်စိုမြေဒီးမှုန်ဝေရစ်သိုင်း ညိုမြိုင်းတဲ့ လကသီဝေသီခေါင်ပြီလား ကမ္ဘာကြီးတစ်ခု ပူလောင်မှုနဲ့ ဂေဟကုန်ဆုံးပြီလား
- အတွေးများစုံ သောကဒါမ္မနုကို သဘာဝဘေးဒဏ် တို့တွေကြုံကြုံခံရင်း အန်တုလို့နေ အယ်လ်ဒီညိုကလေးသေး
- လောဘ၊ မောဟမဂ် တော တောင်တွေမျက်နေ ဘယ်မှာဒေးချမ်းမှာလဲ ကြည်လင်သန့်တဲ့ စမ်းရေချမ်းကို သောက်ဖို့ခိုင်ဖို့ တို့တွေပြုဖို့လေ ----။
- တောတွေတောင်တွေ တို့တွေထိန်းလို့စိုက်ဖို့လေ ။

တင်သောင်း(တောအုပ်)
စီမံကိန်းနှင့် စာရင်းအင်းဌာန

သစ်တောပြုန်းတီးမှုနှင့် ရာသီဥတု

၁၉၈၀ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာလေထုရှိ ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ်(CO₂) ၂၉၀PPM သာရှိခဲ့သော်လည်း ၂၀၈၀ခုနှစ်တွင် ၃၂၀PPM ရှိခဲ့ပြီး ၂၀၀၀ပြည့်နှစ်တွင် ၃၆၀PPM အထိမြင့်တက်လာခဲ့သည်။ ၁၉၆၀ခုနှစ်မှ ၂၀၀၀ပြည့်နှစ်အတွင်း အပူချိန် ၀.၅ °C အထိ မြင့်တက်လာသည်။ ဆက်လက်၍ ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ် (CO₂)ဓာတ်ငွေ့ ထုတ်လွှတ်မှု လျော့ချနိုင်ခြင်းမရှိလျှင် လာမည့်ရာစုနှစ်များအတွင်း အပူချိန် ၂ °Cမှ ၃ °Cအထိ မြင့်တက်လာနိုင်မည်ဖြစ်ရာ ကမ္ဘာမြေကြီးအတွက် ကြီးမားသောပြဿနာတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံသစ်တောပြုန်းတီးမှု(Deforestation)တွင် ဘရာဇီး၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံများပြီးလျှင် ကမ္ဘာ့အဆင့်စတုတ္ထနေရာတွင်ရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏(Green House Gas)ထုတ်လွှတ်မှု ၅၈%သည် မြေယာအသုံးပြုခြင်းနှင့် သစ်တောပြုန်းတီးမှုတို့ကြောင့်ဖြစ်သည်။ (Deforestation) မြင့်မားလာသလို ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ်(CO₂)ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုမြင့်မားသည် တရုတ်၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံများနှင့် နီးကပ်စွာတည်ရှိနေသောကြောင့် ရာသီဥတုပောက်ပြန်မှုဒဏ်ကို လွန်ခဲ့သောနှစ်များအတွင်း ပိုမို၍ ခံစားခဲ့ကြရသည်။ ၂၀၀၉ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ဂျာမနီရာသီဥတုစောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့တစ်ခုမှ ထုတ်ပြန်သော အစီရင်ခံစာအရ ၁၉၉၁ ခုနှစ်မှ ၂၀၀၈ခုနှစ်(၁၈)နှစ်တာကာလအတွင်း ရာသီဥတုပောက်ပြန်မှု အဆိုးရွားဆုံးနိုင်ငံများတွင် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ ဟွန်ဒူးရပ်နိုင်ငံများနှင့်အတူ မြန်မာနိုင်ငံပါဝင်လာခဲ့သည်။

မြန်မာ့သစ်တောခုတ်ထွင်မှုများ ပိုမိုများပြားလာခဲ့သည်။ ဒီရေတောများကို ခုတ်ထွင်နေကြသည်။ ထိုအပြင် ကျွန်းသစ်စိုက်ခင်း၊ ရာဘာစိုက်ခင်း၊ ဆီအုန်းစိုက်ခင်း အစရှိသော စိုက်ခင်းများပြုလုပ်ရန်အတွက် သဘာဝသစ်တောများကို ခုတ်ထွင်ခြင်းသည်လည်း သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ထိခိုက်ပျက်စီးစေသည်။ သစ်ပင်သစ်တောခုတ်ထွင်မှုများပြားခြင်းကြောင့် သစ်တောပြုန်းတီးလာသောအခါ ဂေဟစနစ်(Ecosystem)ယိုယွင်းလာကာ ရာသီဥတုများပောက်ပြန်လာခြင်းဖြစ်သည်။

Edited by U Khin Mg Nyo By AKK (M.S)

Credit # Save Tree, Tree Save

အင်တာနက်မှ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ သတင်းဆောင်းပါးများ

ဘရာဇီးနိုင်ငံ Cerrado တွင် သစ်တောပြုန်းတီးမှုအများအပြားဖြစ်ပွားနေခြင်း

ခဲ့သောကြောင့် နှစ်ဆတိုးတက်လာခဲ့ကြောင်း သုတေသီများက တွေ့ရှိခဲ့ကြပါသည်။ အဆိုပါ စိုက်ပျိုးရေးချဲ့ထွင်မှု၏ လေးပုံသုံးပုံခန့်သည် Cerrado ၏ သဘာဝပေါက်ပင်များ နေရာတွင် အစားထိုးခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

သုတေသီများသည် မြေဆီလွှာနှင့် အပင်များမှ ရေများ လေထုထဲသို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိသည့် ခန့်မှန်းပမာဏကို model ပြုလုပ်ရန်အတွက် ပြုတ်တုမှ

Vermont တက္ကသိုလ်မှ လေ့လာမှုအသစ်တစ်ခု၏ တွေ့ရှိချက်အရ ဘရာဇီးနိုင်ငံ Cerrado တွင် စိုက်ပျိုးရေး ချဲ့ထွင်ခြင်းကြောင့် မိုးသစ်တောများနှင့်မြက်ခင်းပြင်များ လျင်မြန်စွာဆုံးရှုံးလျက်ရှိကြောင်း၊ ၂၀၁၆ခုနှစ်၊ ဧပြီလ (၁)ရက်နေ့ အင်တာနက်သတင်းအရသိရပါသည်။ လေ့လာမှုအရ ယခင်ကအမေဇုန်တွင် သစ်တောပြုန်းတီးမှုသည် အနီးဝန်းကျင်ရှိ Cerrado ဘက်သို့ လျင်မြန်စွာပျံ့နှံ့သွားကြောင်းသိရပါသည်။ အကြောင်းရင်းမှာ Cerrado တွင် ယခင်က သဘာဝပေါက်ပင်များနေရာများတွင် သီးနှံစိုက်ပျိုးမြေများ လျင်မြန်စွာအစားထိုးဝင်ရောက်လျက်ရှိသောကြောင့်ဖြစ်ကြောင်း သိရပါသည်။

ယခုလေ့လာမှုတွင် ပြီးခဲ့သော ဆယ်စုနှစ်အတွင်း Cerrado ၌ သစ်တောပြုန်းတီးမှုနှင့်စိုက်ပျိုးရေး ချဲ့ထွင်ခြင်းတို့ ပြင်းထန်ခဲ့ကြောင်း သက်သေပြထားပါသည်။ Cerrado သည် အပူပိုင်းဒေသသစ်တောပြုန်းတီးမှု အများဆုံး အဓိကနေရာသစ်တစ်ခုဖြစ်လာကြောင်း သုတေသီ Gillian Galford ကပြောကြားခဲ့ပါသည်။

Vermont တက္ကသိုလ်၊ Brown တက္ကသိုလ်နှင့် Woods Hole Research Center တို့မှ သုတေသီများသည် ပြုတ်တုမှရရှိသော ဆယ်နှစ်စာအချက်အလက်များကိုသုံးကာ မကြာသေးမီကာလက စိုက်ပျိုးရေးချဲ့ထွင်ခြင်း အများအပြား ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော Cerrado ရှိ Matopiba ဒေသ၏ မြေအသုံးချမှုပြောင်းလဲခြင်းများကို လေ့လာခဲ့ကြပါသည်။

လေ့လာမှုပြုလုပ်ခဲ့သည့် ဟက်တာ ၄၅သန်း ဧရိယာအတွင်း၌စိုက်ပျိုးမြေသည် ၂၀၀၃ခုနှစ်တွင် ဟက်တာ ၁. ၃ သန်းခန့်ရှိခဲ့ရာမှ ၂၀၁၃ခုနှစ်တွင် ဟက်တာ ၂. ၅သန်း ဖြစ်

ရရှိသည့် အချက်အလက်များကို အသုံးပြုခဲ့ကြပါသည်။ ကြီးထွားရာသီတွင် စိုက်ပျိုးမြေသည် သဘာဝပေါက်ပင်နှင့် တူညီသော ရေပမာဏကို လေထုထဲသို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိစေပါသည်။ သို့သော် ခြောက်သွေ့ရာသီတွင် စိုက်ပျိုးရေးမြေသည် သဘာဝပေါက်ပင်ထက် ရေ ၆၀%လျော့နည်းပြီး လေထုသို့ပြန်လည်ရောက်ရှိစေပါသည်။

ဘရာဇီးအစိုးရက စိုက်ပျိုးရေးကို ဆက်လက်တိုးမြှင့်ခဲ့သည့်အတွက် မိုးရေချိန်လျော့ကျစေခြင်း၊ အဓိကမိုးရွာသွန်းသည့်ကာလများကို နှောင့်နှေးစေခြင်းများ ဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။

စိုက်ပျိုးရေးချဲ့ထွင်လာသည်နှင့်အမျှ သဘာဝပေါက်ပင်နှင့် စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုကို ထောက်ပံ့နေသည့် မိုးရွာသွန်းမှုကိုလည်း သက်ရောက်မှုရှိပါသည်။ အဆိုပါသက်ရောက်မှုသည် Cerrado တွင်သာမက အမေဇုန်တွင်လည်း ဖြစ်ပွားလျက် ရှိပါသည်။ အဆိုပါဒေသတွင် မိုးရေဖြင့် စိုက်ပျိုးခြင်းအများဆုံး လုပ်ကိုင်ကြသဖြင့် အချိန်ကိုက်မိုးရွာသွန်းမှုရှိရန် အရေးကြီးပါသည်။ မိုးရွာချိန်နှောင့်နှေးကြန့်ကြာနေပါက စိုက်ပျိုးနိုင်သည့် သီးနှံအပေါ်တွင်လည်း သွယ်ဝိုက်သက်ရောက်မည်ဖြစ်ပါသည်။

ယခုလေ့လာမှုတွင် အဆိုးထဲမှအကောင်းတစ်ခုမှာ သီးနှံနှစ်မျိုးစိုက်ပျိုးခြင်း၏ အကျိုးကျေးဇူးကို တွေ့ရှိခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ စိုက်ပျိုးရာသီတစ်ခုတည်းတွင် တစ်နေရာတည်း၌ သီးနှံနှစ်မျိုးစိုက်ပျိုးခြင်း(Double cropping)သည် လေထုထဲသို့ ရေပြန်လည် ရောက်ရှိလည်ပတ်မှု လျော့ကျခြင်းကို သက်သာစေကြောင်း လေ့လာမှုတွင်တွေ့ရှိခဲ့ကြပါသည်။

လေ့လာမှုအရ သီးနှံနှစ်မျိုးတစ်ပြိုင်တည်းစိုက်ပါက

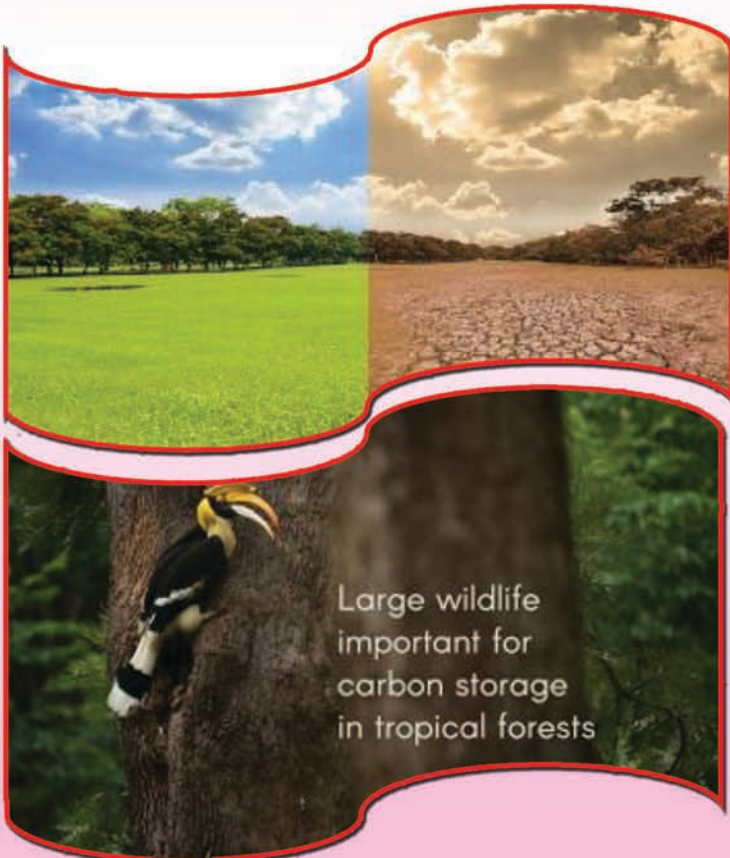
မြေဆီလွှာနှင့်အပင်များမှ ရေငွေ့ပျံ့၍ လေထုထဲသို့ရောက်ရှိမှုသည် သဘာဝပေါက်ပင်၏ လုပ်ဆောင်ချက်နှင့် ပိုမို ဆင်တူကြောင်း သိရပါသည်။

သီးနှံနှစ်မျိုးစိုက်ပျိုးမှုသည် ၂၀၀၃ ခုနှစ်တွင် ၂%ရှိခဲ့ရာမှ ၂၀၁၃ခုနှစ်တွင် ၂၆%ကျော်အထိ တိုးတက်ခဲ့ပါသည်။ တိုးတက်မှုမရှိခဲ့ပါက စိုက်ပျိုးမြေများတွင် ရေငွေ့ပျံ့လည်ပတ်မှုလျော့ကျခြင်းသည် ၂၅% ပိုမို ဆိုးရွားသွားနိုင်ကြောင်း သုတေသနက ပြသထားပါသည်။

သုတေသီများ၏ အဆိုအရ သီးနှံနှစ်မျိုးစိုက်ပျိုးခြင်းကို အားပေးသောနည်းဥပဒေများသည် Cerrado ရှိ ရေလည်ပတ်မှုအပေါ် စိုက်ပျိုးရေးချဲ့ထွင်ခြင်း၏ သက်ရောက်မှုကို ကူညီလျော့ချရာတွင် ကူညီပေးနိုင်မည်ဖြစ်ကြောင်း သိရပါသည်။

ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုလျော့ပါးသက်သာရေးတွင် တိရစ္ဆာန်များ၏အခန်းကဏ္ဍသည် အပူပိုင်းမိုးသစ်တောများတွင် ကွဲပြားမှုရှိနေခြင်း

Large wildlife important for carbon storage in tropical forests

Leeds တက္ကသိုလ်၏လေ့လာမှုအသစ်တစ်ခုအရ အရွယ်အစားကြီးမားသောတိရစ္ဆာန်များသည် ကာဗွန်သိုလျှောင်မှု စွမ်းရည်မြင့်သော သစ်ပင်ကြီးများ၏အစေ့များကို သယ်ဆောင်ပျံ့နှံ့ပေးခြင်းအားဖြင့် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ အပူပိုင်းသစ်တောများတွင် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုလျော့ပါး သက်သာ

စေရေးတွင် အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှပါဝင်နေကြောင်း ဧပြီလ (၂၅)ရက်နေ့ အင်တာနက်သတင်းအရ သိရပါသည်။

အဆိုပါလေ့လာမှုတွင် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု လျော့ပါးသက်သာရေးတွင် တိရစ္ဆာန်များမှသစ်စေ့ပျံ့နှံ့စေခြင်း၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ အပူပိုင်းသစ်တောများတွင် ၎င်းအခန်းကဏ္ဍမည်သို့ ကွဲပြားကြောင်းဖော်ပြထားပါသည်။

အမေရိကတိုက်များ၊ အာဖရိကနှင့်တောင်အာရှတို့ရှိ အပူပိုင်းသစ်တောများတွင် သစ်မျိုးစိတ်အများစုမှာ သစ်စေ့ပျံ့နှံ့ရေးအတွက် တိရစ္ဆာန်များအပေါ်မှီခိုနေကြပါသည်။ သစ်စေ့ကြီးသော သစ်မျိုးစိတ်များသည် သစ်စေ့သေးသော သစ်မျိုးစိတ်များထက်ပိုမို၍ အရွယ်ရောက်ခြင်းနှင့်အရွယ်အစား ပိုမိုကြီးမားပါသည်။ ယခုသုတေသနတွင် ပုံစံတူပြုလုပ်ခြင်းများဖြင့် လေ့လာခဲ့ရာ တိရစ္ဆာန်ကြီးများသည် သစ်တောတွင်း သစ်စေ့ပျံ့နှံ့မှုတွင် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍတွင် ပါဝင်နေပြီး ၎င်းတိရစ္ဆာန်ကြီးများလျော့နည်းလာခြင်းကြောင့် သစ်တောများတွင် သစ်ပင်ကြီးများ နည်းပါးလာကြောင်းဖော်ပြထားပါသည်။ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် အချိန်ကြာလာသည်နှင့်အမျှ အဆိုပါ သစ်တောများမှ ကာဗွန်ဆုံးရှုံးမှုလည်း ပိုမိုများပြားလာပါသည်။

ဆန့်ကျင်ဘက်အနေဖြင့်ဆိုရလျှင် အရှေ့တောင်အာရှအပူပိုင်းသစ်တောများမှ သစ်ပင်ကြီးမျိုးစိတ်အများစုသည် သစ်စေ့ပျံ့နှံ့ရေးအတွက် တိရစ္ဆာန်များထက် လေနှင့် ကမ္ဘာ့ဆွဲအားပေါ်တွင် ပို၍မှီခိုနေကြပါသည်။ အဆိုပါ သစ်တောများတွင် သစ်စေ့ပျံ့နှံ့စေသော တိရစ္ဆာန်များ လျော့နည်းခြင်းသည် သစ်တော၏ကဗွန်သိုလျှောင်မှုအပေါ် သိသာထင်ရှားသော အကျိုး သက်ရောက်မှုမရှိနိုင်ကြောင်း သိရပါသည်။

Leeds တက္ကသိုလ်အပါအဝင် အဖွဲ့အစည်း(၁၅)ခုမှ ကျွမ်းကျင်သူများသည် တိရစ္ဆာန်ကြီးများအားဖြင့် သစ်စေ့ ပျံ့နှံ့သော မျိုးစိတ်များနှင့် လေ၊ ကမ္ဘာ့ဆွဲအား၊ တိရစ္ဆာန်ငယ်များစသည့်နည်းများဖြင့် သစ်စေ့ပျံ့နှံ့သော သစ်မျိုးစိတ်များ ၏ ကဗွန်သိုလျှောင်နိုင်စွမ်းကို စူးစမ်းလေ့လာခဲ့ကြပါသည်။ လေ့လာမှု၏တွေ့ရှိချက်အရ ကမ္ဘာတိုက်ကြီးများတွင် သစ်တော များ၏ ဆင့်ကဲပြောင်းလဲမှုသမိုင်းများ မတူညီခြင်းကြောင့် အပူပိုင်းဒေသတစ်လွှားတွင် တိရစ္ဆာန်မျိုးစိတ်များ လျော့နည်းမှု အပေါ်လိုက်၍ ကဗွန်သိုလျှောင်နိုင်မှုသည်လည်း ကွဲပြားကြွေကွင်းတွေ့ရှိခဲ့ကြပါသည်။

ယခုလေ့လာမှု၏တွေ့ရှိချက်အရ မျိုးစိတ်များ၏ ပျံ့နှံ့မှုမဟာဗျူဟာများ၊ အရွယ်ရောက်ခြင်းနှင့်အရွယ်အစားတို့ကြား ရှေ့နောက်ညီညွတ်သောဆက်စပ်မှုသည် ကဗွန်သိုလျှောင်မှုအပြောင်းအလဲကိုဖြစ်စေသော အဓိကအချက်ဖြစ်ကြောင်း သိရ ပါသည်။

သစ်တောများကဲ့သို့ ကုန်းမြေဂေဟစနစ်များသည် လေထုထဲတွင် ကဗွန်ဒိုင်ဇ အောက်ဆိုင်အဖြစ် စုဆောင်းမည့် ကဗွန်ပမာဏကို သိုလှောင်ပေးခြင်းဖြင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို ကူညီလျှော့ချပေးနေပါသည်။

အပူပိုင်းသစ်တောများသည် ကဗွန်ပမာဏများစွာ သိုလှောင်လျက်ရှိပါသည်။ သို့သော် အဆိုပါ သစ်တောများ အနေဖြင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုလျှော့ချရေးတွင် ထိရောက်မှုအရှိဆုံးဖြစ်စေရန်အတွက် မူဝါဒများ ဖော်ဆောင်ရာတွင် သစ်တောများကို ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ခြင်းကိုသာမက သစ်တောများတွင် မှီတင်းနေထိုင်နေသည့် သစ်စေ့ပျံ့နှံ့စေသော တိရစ္ဆာန်ကြီးများအား ထိန်းသိမ်းရေးကိုပါ အလေးထားအာရုံစိုက်သင့်ပါသည်။

သိမှတ်ဖွယ်ရာ အတိုကောက်စကားလုံးများ

ECC	ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးကော်မတီ (Environmental Conservation Committee)
ECD	ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဦးစီးဌာန (Environmental Conservation Department)
EEZ	ပင်လယ်ပြင်စီးပွားရေးပိုင်နက်ဇုန် (Exclusive Economic Zone)
EIA	ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်း (Environmental Impact Assessment)
EITI	တွင်းထွက်သယံဇာတအရင်းအမြစ် တူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ဖော်ဆောင်ရေးလုပ်ငန်း (Extractive Industries Transparency Initiative)
EN	မျိုးသုဉ်းရန်အန္တရာယ်ရှိနေသော မျိုးစိတ် (Endangered Species)
EPS	အီကွေတာစည်းမျဉ်းများ (Equator Principles)
ETIS	ဆင် ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ အချက်အလက်စနစ် (Elephant Trade Information System)
FFI	အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာတောရိုင်းတိရစ္ဆာန်နှင့် သဘာဝအပင်အဖွဲ့ (Fauna & Flora International)
FOW	တောရိုင်းတိရစ္ဆာန် မိတ်ဆွေများအသင်း (Friends of Wildlife)

နိုင်ငံအဆင့် ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာနှင့်လုပ်ငန်းစီမံချက်(၂၀၁၅-၂၀၂၀)စာအုပ်မှ ထုတ်နုတ်ဖော်ပြပါသည်။

(၂၈-၁-၂၀၁၆) ရက်နေ့

စတင်ထွက်ခွာ၊ မြို့ဥဿာ-----

ရန်ကုန်က စတင်ထွက်ခွာတဲ့ ရန်ကုန်-မန္တလေး အမှတ်(၅)အဆန်အမြန်ရထားကို ပဲခူးဘူတာကတက်ပြီး ခရီးစထွက်ခဲ့ပါတယ်။ ကချင်ပြည်နယ်၊ မိုးညှင်းမြို့နယ်မှာရှိတဲ့ အင်းတော်ကြီး၊ ရွှေမဉ္ဇူဘုရားကိုသွားရောက်ဖူးမျှော်ဖို့ ရည်ရွယ်ချက်နဲ့ပါ-----

ရထားတွဲတွေကတော့ တော်တော်လေးကောင်းတာတွေရပါတယ်။ အထက်တန်းတွဲမှာ A,B,C ဆိုပြီး ရင်ဘောင်တန်း(၃)ခုံနှင့် တစ်တန်းကို(၉)ခုံနုန်းပဲ ထားတာဆိုတော့ တစ်တွဲလုံးမှ ခရီးသည်(၂၇)ဦးပဲစီးရပါတယ်။ ခြေထောက်ချတဲ့နေရာတွေကကျယ်ပြီး၊ လျှောက်လမ်းကလည်းအကျယ်ကြီး၊ CCTV Camera တွေလည်းတပ်ထားတယ်။ အလုပ်လုပ်မလုပ်တော့မသိဘူး။ တေးသီချင်းလေးတွေလည်း မပြတ်ဖွင့်ပေးထားတယ်။ ပန်ကာတွေလည်းဖွင့်ပေးထားတယ်။ အရင်ကစီးခဲ့ဖူးတဲ့ ရထားတွေနဲ့ကတော့ လုံးဝတခြားစီပါပဲ။ တရုတ်တွေတွေလို ပြောကြတာကြားတယ်။ လေအိတ်ပါတယ်လို့လဲ ပြောကြရဲ့။

ဒါကြောင့်ထင်ပါရဲ့။ ခုနံတာတွေဆောင့်တာတွေ၊ ယိမ်းတာလှုပ်ခါတာတွေ မခံစားရသလောက်ပါပဲ။ ရေအိမ်သာတွေကလည်းတွဲရဲ့ တစ်ဖက်တစ်ချက်စီမှာ ဗိုလ်ထိုင်ရော၊ အရှေ့တိုင်းပုံစံရော သန့်ရှင်းသပ်ရပ်စွာ တပ်ဆင်ထားတာတွေရတယ်။ စတီးလ်ခွက်တွေနဲ့ဗျ-ကြွေခွက်တွေမဟုတ်ဘူး။

ဒါပေမယ့် တွဲစောင့်ဝန်ထမ်းတွေကိုတော့ ဘူတာရပ်စဉ်မှာ တစ်ခဏလေးပဲတွေ့လိုက်ရတယ်။ နောက်ပိုင်းမှာ သူတို့ခမြာ ခရီးသည်များအတွက် စားစရာအော်ဒါမှာပေးဖို့

လူး လာခေါက်ပြန် ပြေးလွှားနေရတာတွေ့ရပါတယ်။ ကိုယ့်တွဲက တွဲစောင့် ဘယ်သူလဲမသိနိုင်တော့ဘူး။ တခြားဈေးသည်တွေ တက်ရောင်းတာလဲမတွေ့ရဘူး။

စိတ်ကသိကအောက်ဖြစ်စရာလေးတွေလည်း တွေ့ကြုံခဲ့ရပါသေးတယ်။ ကျွန်တော်တို့ထိုင်ခဲ့ရဲ့ ရှေ့ထိုင်ခုံကလူနှစ်ယောက်မှာ တစ်ယောက်က တစ်လမ်းလုံးစီးကရက်သောက်လာတယ်။ တစ်လိပ်ကုန်ရင် တစ်လိပ်ထပ်ကူးပြီးသောက်တာ၊ သူကြိုက်လို့ရှူရှိုက်တဲ့ ဆေးလိပ်မီးခိုးငွေတွေကို နောက်က ကျွန်တော်တို့က မရှူချင်လည်းရှူ၊ ရှူချင်လည်းရှူပေါ့ဗျာ။ ရထားတွဲရဲ့ အတက်အဆင်းတံခါးပေါက်ကြီးတွေ နေရာမှာတော့ ဆေးလိပ်သောက်နိုင်သောနေရာ(Smoking Area) ဆိုပြီး ထင်ထင်ရှားရှားရေးထားပြီး ခရီးသည်(၂၇)ဦးစီးတဲ့ နဂိုက air con တပ်ထားဟန်တူတဲ့အခန်းမှာ(အခုတော့ မျက်နှာကျက်ပန်ကာတွေတပ်ထားတဲ့နေရာ)တော့ တားမြစ်ချက်တွေတပ်ထားရာမှာ ဆေးလိပ်မသောက်ရလို့ပါတယ်လို့ မှတ်မိပါတယ်။

ဒါပေမယ့် သူကောင်းသားနှစ်ယောက်ကတော့ ကျန်တဲ့လူတွေလည်း ဂရုမစိုက်၊ စာလည်းမဖတ်ကြဘူးနဲ့ တူပါရဲ့၊ ကျွန်တော်ဖြင့် ဒေါသဖြစ်လိုက်ရတာ--တွဲစောင့်ကိုမြောမယ်ဆိုတော့လည်း တွဲစောင့်ခမျာ ပြေးလွှားနေရတာဆိုတော့ အားနာစရာ၊ နောက်ပြီး ဘယ်သူကဒီတွဲစောင့်လို့လဲ တိတိပပမပြောနိုင်ဘူးလေ၊ ကိုယ်ကပြောလိုက်ရင်တောင် တွဲစောင့်ကသူတာဝန်ကျတဲ့မဟုတ်ဘူးလို့ ပြန်ငြင်းနေရင် ကိုယ်ပဲရှက်ဒေါသဖြစ်ရမှာ၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဌာနက လူကြီးမင်းတွေကိုပဲတင်ပြရတော့မယ် --ရထားတွဲပေါ်မှာ လေထုညစ်ညမ်းအောင် လုပ်နေတဲ့လူတွေရှိနေပါ

တယ်လို့---

ရထားစီးပြီး သိပ်မကြာပါဘူး၊ ပျဉ်ပုံကြီးရွာကျော် တော့ရထားလမ်းနဲ့ ကားလမ်း crossing တစ်ခုရှိတယ်။ အဲဒီ အလွန်လေးမှာ မိုင်းတုံဆိုတဲ့ရွာလေးရှိတယ်။ အဲဒီမှာဗျာ ကျွဲကြီးတစ်ကောင်ကို ကျွန်တော်တို့စီးလာတဲ့ရထားကြီးက တိုက်မိပါလေရော--ဖြစ်ဖြစ်ချင်းတော့ကျွဲကို ရထားတိုက်တာ မသိဘူး၊ ရထားကဘရိတ်သိပ်ကောင်းပါလား၊ ချက်ချင်းလို လိုရပ်သွားတာပဲလို့ စိတ်ထဲထင်လိုက်ပါသေးတယ်။ ဘာ ကြောင့်များရပ်တာပါလိမ့်၊ ဘူတာလဲမရှိပါဘူးလို့ တွေးမိပါ တယ်။ နောက်ဆုံးမှသိရတာက ဘရိတ်တုံးက ကျွဲတစ်ကောင် လုံးဖြစ်နေတော့တာကိုး--very very big black brake block ပေါ့ဗျာ။

ကျွဲကြီးကိုတက်ကြိတ်မိတာဆိုတော့ ကျွဲကြီးရဲ့ချုံတွေ၊ နံရိုးတွေနဲ့ထိခိုက်မိပြီး ခေါင်းတွဲကြီးအောက်ပိုင်းက ဆီပိုက်၊ ရေပိုက်၊ ဘရိတ်ပိုက်တွေပျက်စီးကုန်ပါတယ်။ ပြင်လို့လဲမရ တာကြောင့် ရန်ကုန်က အလားတူ ခေါင်းတွဲတစ်စင်းထပ်မှာ ပြီး ခေါင်းတွဲသစ်ရောက်လာမှ ခရီးဆက်နိုင်ခဲ့ပါတော့တယ်။ (၅)နာရီလောက်ကြန့်ကြာသွားခဲ့ပါတယ်။

ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံမှာ ဒီလိုမျိုးတစ်ခုခုဖြစ်ရင် ခရီး သည်တွေကို ဘာကြောင့်ဖြစ်တာ၊ ဘယ်လောက်ကြန့်ကြာနိုင် တယ်၊ သည်းခံစောင့်ပေးပါ စသည်ဖြင့် လူလူသူသူလေးလေး စားစား ဆက်ဆံပြန်ကြားပေးရကောင်းမှန်း မသိကြဘူးထင် ပါတယ်။ မျှော်တလင့်လင့်စောင့်ဆိုင်းရင်းနဲ့ တွေ့တဲ့လူတိုင်း ကို မျက်နှာချိုသွေးပြီး စပ်စုနိုင်မှအကြောင်းအကျိုးသိရတော့ တယ်။ တကယ်ဆို စောစောကသီချင်းတွေဖွင့်ပေးနေတဲ့ စပီကာကို အခုလိုအကြောင်းရှိရင် အသိပေးဖို့စနစ်ကလေး၊ စက်ကလေးတွေတပ်ထားရင် ဘယ်လောက်ကောင်းလိုက်မလဲ။

မန္တလေးမှာရှိတဲ့ ဝန်ထမ်းတစ်ယောက်ကို နောက် တစ်နေ့မနက် ကျွန်တော်တို့မန္တလေးရောက်ရင် နေ့ချင်းရထား ပြောင်းစီးနိုင်အောင် လက်မှတ်ဝယ်ခိုင်းထားတာရှိပါတယ်။ ဒီရထားကြီးက ပြောင်းစီးမယ့်ရထားထွက်ချိန်မီအောင် ရောက် မှရောက်ပါ့မလားဆိုပြီး ရင်တထိတ်ထိတ်နဲ့ စီးခဲ့ရပါတယ်။ Great Expectation ပေါ့ဗျာ။

အခုဖြစ်ခဲ့တဲ့ကိစ္စမှာ ကျွဲကျောင်းသားမှာပဲတာဝန် ရှိသလား၊ ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးမှာပဲ တာဝန်ရှိသလား၊ စက်ခေါင်းပိုလ်မှာပဲတာဝန်ရှိသလား၊ (ဟုတ်တယ်လေ၊ သူက စောစောစီးစီး ဥဩသံပေးရမှာပေါ့၊ ကျွဲကတော့လမ်းဖြတ် မကူးရ၊ ဘာညာဆိုတဲ့ လူတွေထုတ်ထားတဲ့ စည်ကမ်းဥပဒေ တွေကို ဘယ်သိပါ့မလဲ) ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဌာနမှာ ပဲတာဝန်ရှိလေသလား၊ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုတာကြီးက ကျယ်ပြန့် တာကိုးဗျ။ သစ်တောဦးစီးဌာနနဲ့တော့မဆိုင်ဘူးထင်တယ်။ ကြိုးဝိုင်းထဲလည်းမဟုတ်၊ game sanctuary ထဲလည်း မဟုတ် ဘူးလေ။

၂၉-၁-၂၀၁၆နေ့ ရောက်ခဲ့လေပြီ၊ မန်းဌာနီ

ပြောခဲ့သလို 'လား'ပေါင်းများစွာနဲ့တွေးတောရင်း ပူပန်စိတ်တထိတ်ထိတ်နဲ့ ခရီးဆက်လာလိုက်တာ ထင်တဲ့အ တိုင်းပါပဲ ကျွန်တော်တို့ပြောင်းစီးရမယ့် မန္တလေး-မြစ်ကြီး နား ရထားကြီးက တံခွန်တိုင်ဘူတာအနားမှာ ဖြတ်သန်းပြီး ကျွန်တော်တို့ကို တာ့တာလုပ်သွားပါလေရော။ ကျွန်တော်တို့ ကြိုဝယ်ထားတဲ့လက်မှတ်တွေလည်း ဆုံးပြီပေါ့၊ ရင်လည်း မော ဒေါသတွေလည်းတလိပ်လိပ်နဲ့---

မန္တလေးဘူတာရောက်ရောက်ချင်း လက်မှတ်ထပ် ဝယ်တော့ လက်မှတ်မကျန်တော့ဘူးလို့ လက်မှတ်အရောင်း စာရေးကပြောတယ်၊ ဒါပေမယ့် အဲဒီအနားမှာပဲ လက်မှတ် လိုချင်ရင်ရမယ်ဆိုပြီး လာရောင်းနေတဲ့လူ သုံးလေးယောက် ကို တွေ့ခဲ့ ကြားခဲ့ရပါတယ်။ အပိုကြေးလေးပေးပြီး ဝယ်ရင် တော့ရတန်ကောင်းပါရဲ့၊ ဒါပေမယ့် လက်မှတ်ဖိုးတစ်ခါဆုံး ရှုံးပြီး လူကဒေါသထွက်နေတာကြောင့် အပိုကြေးအမြတ်မ ပေးပဲ ရုံပိုင်ချုပ်ရုံးခန်းကို သွားခဲ့ပါတယ်။

ဒု-ရုံပိုင်ချုပ်လို့ထင်ရတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ကို အကြောင်းအ ကျိုးကို ဒေါနဲ့မောနဲ့ပြောပြတဲ့အခါ လက်မှတ်စာရေးဆီကို 'အ ရ ပ' ကရောင်းပေးလိုက်ဆိုပြီး ဖုန်းဆက်အမိန့်ပေးပါ တယ်။ အဲဒီအခါကျမှ လက်မှတ်စာရေးကိုယ်တော်ချောက ပထမတန်းလက်မှတ်များ ရောင်းပေးပါတယ်။ အထက်တန်း လက်မှတ်တော့မရတော့ဘူး။

မောင်မင်းကြီးသား ဒု-ရုံပိုင်ချုပ် ဘုန်းကြီးပါစေ၊ အသက်ရှည်ပါစေ၊ ဘုရားဖူးသွားမည့် ကျွန်တော်တို့လည်း ဒေါသတွေလျော့ပြီး စိတ်တည်ငြိမ်ခဲ့ပါတယ်။ လက်မှတ်ရပြီ ဆိုတော့ နေ့လယ်စာစားပြီး အသိတစ်ယောက်အိမ်မှာ ခဏ နားပြီး ညနေ(၄)နာရီမှာ မြစ်ကြီးနားရထားပေါ်တက်ခဲ့ပါ တယ်။

အော်-ဒါထက် ဒု-ရုံပိုင်ချုပ်ပြောတဲ့ 'အ ရ ပ'ဆို တာက 'အရေးပေါ်' ကိုပြောတာလို့နောက်မှသိရတယ်။

၃၀-၁-၂၀၁၆

မြို့မှောင်ဝေနှင်း၊ မြို့မိုးညှင်း

မနက်(၁၀)နာရီလောက်မှာ မိုးညှင်းဘူတာကို ချောမောစွာဆိုက်ရောက်ခဲ့ပါတယ်။ မန္တလေးက စထွက်ခဲ့တဲ့ ရထားကြီးဟာ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးတစ်ခုလုံးကို ဂျုံးဂျုံး ဂျက်ဂျက်နဲ့ဖြတ်သန်းခဲ့ပြီး ကချင်ပြည်နယ်ထဲကို ဝင်ခဲ့တော့ တာပေါ့ဗျာ။

မနက်ခင်းအလင်းရောင်ချိန်မှာ ပြင်ပရှုခင်းတွေ ကြည့်လိုက်တော့ ရှေးအရင်ကတွေ့ခဲ့ဖူးတဲ့၊ ကျွန်းပင်၊ ကျွန်း တောကြီးတွေကိုမတွေ့ရတော့ပါဘူး။ စံမမီ၊ ကြုံလို့တဲ့ကျွန်းပင် များ၊ အခြားသစ်မာပင်များကိုသာတွေ့ရပါတယ်။ ထူးခြားချက် တစ်ခုကတော့ လယ်ကွင်း၊ ယာခင်းတွေကို သစ်ပင်ကာသားတွေ နဲ့ ခြံစည်းရိုးကာထားတာ တွေ့ရပါတယ်။ အရင်တုန်းက

သစ်ပေါတုန်းက ကာခဲ့ကြတာနေမှာပေါ့။ နောက်နောင်ဆို ရင်တော့ ဒါမျိုးမြင်ကွင်းမြင်ရဖို့ သိပ်မထင်တော့ပါဘူး။

ဖုန်လုံးကြီးတွေ တလိပ်လိပ်တက်နေတဲ့ အသစ်ဖောက်ထားတဲ့ ကားလမ်းမကြီးတွေပေါ်မှာ (၁၀)ဘီး၊ (၁၂)ဘီး ကားကြီးတွေ တရွေ့ရွေ့သွားနေတာ အဝေးကနေလှမ်းမြင်ရပါတယ်။ ဘယ်လိုသယ်ဇာတပစ္စည်းတွေကို သယ်နေကြတာလဲ၊ ဘယ်ကိုသယ်နေကြတာလဲ၊ သစ်တွေလား၊ ကျောက်စိမ်းတွေလား၊ မပြောတတ်ပါဘူး၊ တွေးကြည့်တာပါ-----

ယေဘုယျပြောရရင်တော့ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး ဧရိယာထဲမှာ သစ်ကြီးဝါးကြီးများ အတော်လျော့ပါးနေတာတွေရပြီ။ ကချင်ပြည်နယ်ထဲမှာတော့ အထိုက်အလျောက်တော့ကောင်းပါသေးတယ်။ ဒါပေမယ့် အချိန်မီမထိန်းသိမ်းကြရင်တော့ ပျက်စီးမယ့်အလားအလာတွေများနေပါပြီ။ မနက်ပိုင်းစောစောစာစားချိန်မှာ ခဲတံကျည်တောက်လို့ခေါ်တဲ့ ဝါးတင်းပေါင်းလို့လဲခေါ်တဲ့ စားစရာတစ်မျိုးကို ရထားပေါ်မှာလိုက်ရောင်းနေတာတွေရပါတယ်။ ပုံမှန်တော့ ကောက်ညှင်းကိုတင်းဝါးထဲမှာ ရေနင့်အတူထည့်ပြီး မီးဖုတ်၊ မီးမြှိုက်ကျက်ရင် ဝါးကိုခွာပြီးအထဲက ဝါးမြွေးလေးတွေဖုံးနေတဲ့ ကောက်ညှင်းတောင့်လေးကို စားရတာအရသာထူးပါတယ်။ ကချင်ပြည်နယ်မှာတော့ ပိုပြီးထူးအောင်လို့ တင်းပေါင်းထဲကို အုန်းသီးကိုခြစ်ပြီး အုန်းသီးဖတ်ပါ ထည့်ပြီးပေါင်းတာ တွေ့ခဲ့ရတယ်။ အောက်ပြည်အောက်ရွာမှာ မစားဖူးဘူးဗျ။

မန္တလေးကနေ ကျွန်တော်တို့စီးလာတဲ့ရထားတွဲကတော့ တရုတ်တွဲမဟုတ်ဘူးဗျ။ အရင်ကတွဲဟောင်းတွေဆိုတော့ အခုလိုဈေးသည်မျိုးစုံတွေ တက်ရောင်းတာတွေရတာပါပဲ။ တွဲတွေကတော့ ခုန်ပေါက်လူးလိမ့်နေတာ တစ်ခါတစ်ခါ မြင်းစီးရသလိုလို(ကောင်းဘွိုင်ရုပ်ရှင်တွေထဲက မြင်းရိုင်းကို စီးနေရသလိုပဲ၊ မြင်းယဉ်ကိုစီးသလိုမဟုတ်ဘူးနော်) တစ်ခါတစ်ခါ လှိုင်းကြမ်းကြမ်းမြစ်ရေပြင်မှာ လှေစီးရသလိုလို၊ တွဲကြီးစောင်းသွားတဲ့အခါ မှောက်များမှောက်သွားလေမလားဆိုပြီး အသည်းတထိတ်ထိတ်ရင်တဖိုဖိုနဲ့ပေါ့ဗျာ။ ဒါမှ တစ်ကယ့် Adventure Tour ဗျ၊ Eco Tour, Pilgrimage Tour သွားရင်းနဲ့ အခမဲ့ဝန်ဆောင်မှုပေးတဲ့ Adventure Tour ပေါ့ဗျား ‘မမ’ကိုကျေးဇူးတင်ရပါတယ်။

မိုးညှင်းမြို့ရောက်တော့ ရာသီဥတုက နှင်းတွေနဲ့ ဝေနေပါတယ်။ တော်တော်လေးလည်း အေးတယ်၊ တောင်ပေါ်မြို့တစ်မြို့ကိုရောက်နေသလိုပါပဲ။ မိုးညှင်းမှာ သစ်တောဦးစီးဌာန လက်ထောက်ညွှန်ကြားရေးမှူး ဦးလင်းထင်ရဲ့ အမေအိမ်မှာတည်းကြတယ်။

ဦးလင်းထင်ရဲ့အမေနဲ့ ညီ/ညီမများ၊ အစ်မများ အားလုံးက နွေးထွေးဖော်ရွေစွာဧည့်ခံပြုစုကြပါတယ်။ ရိုးသားတဲ့ တိုင်းရင်းသားမိသားစုတစ်ခုပါပဲ။ တိတိတာတာ

ပြောတတ်တဲ့ ချစ်စရာအရွယ်သမီးငယ်လေး တစ်ယောက်လည်းတွေ့လို့ မေးကြည့်တော့ဦးလင်းထင်ရဲ့တူမငယ်လေးတဲ့။

ရောက်ရောက်ချင်းနေ ညနေပိုင်းမှာ မိုးညှင်းမြို့ပေါ်အနီးအနားတစ်ဝိုက်က တန်ခိုးကြီးဘုရားပုထိုးစေတီများကို လှည့်လည်ဖူးမျှော်ကြတယ်။ ကျုံးတောင်ဘုန်းကြီးကျောင်း၊ ရွှေသာလျောင်း၊ နန့်မုတ်စေတီ၊ မြို့ဦးစေတီတွေရောက်ခဲ့တယ်။ ရာသီဥတုကအေးတာကြောင့် မြို့လယ်စတိုးဆိုင်က ခြေအိတ်လက်အိတ်တွေဝယ်ကြတယ်။

ရွှေသာလျောင်းဘုရားကြီးရဲ့ ဦးခေါင်းတော် နားရွက်နောက်မှာ လှည်းဘီးလောက်ရှိတဲ့ ပျားအုံကြီးတွေ တွေ့ရတယ်။ ကျွန်တော်ပျဉ်းမနားရေဆင်း FRI မှာ ၁၉၈၀ ခုနှစ်လောက် တာဝန်ကျတုန်းက ကွန်ကရစ်ရေလျှောင်ကန်ရေစင်ကြီးတွေမှာ စွဲတဲ့ပျားအုံကြီးတွေကို သွားပြီးသတ်ရတယ်။ ပျားတွေက တောထဲမှာနေရတာမလုံခြုံတော့လို့ လုံခြုံစိတ်ချရတဲ့ ဘုရားရုပ်ပွားတော်ကြီးဆီ ခိုလှုံလာကြလေသလားလို့ ထင်မိပါတယ်။ ဒါကမြို့ပတ်လမ်းမှာရှိတဲ့ ရွှေသာလျောင်းရုပ်ပွားတော်ကြီးမှာတွေ့တာပါ။

မြို့ထဲမှာ ရွှေသာလျောင်းရုပ်ပွားတော်ကြီးတစ်ဆူထပ်ဖူးခဲ့ရပါသေးတယ်။ ထူးခြားတာကတော့ အဲဒီရုပ်ပွားတော်ကြီးရဲ့ ခြေဖဝါးတော်အစုံမှာ စက်လက်ကွက်များကို မှန်စီရွှေချပညာနဲ့လုပ်ထားတာကိုဖူးခဲ့ရတာ အတော်ကို သပ္ပာယ်ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ပဲခူးမှာ ရွှေသာလျောင်း၊ စိန်သာလျောင်း၊ မြသာလျောင်းဆိုပြီး လျောင်းတော်မူ ကိုယ်တော်ကြီးတွေရှိပါတယ်။ ခြေဖဝါးတော်များကိုလည်း ဂရုတစိုက်ဦးခိုက်ပါတယ်။ မိုးညှင်းမြို့က အခုပြောတဲ့ရုပ်ပွားတော်ကြီးရဲ့ ခြေဖဝါးတော်စက် လက်ကွက်ကတော့ တစ်မျိုးတစ်ဘာသာမို့ပကာသဏီချဲ့ပြောနေရခြင်းပါ။

၃၁-၁-၂၀၁၆ မဝေးမနီး၊ အင်းတော်ကြီး

ဦးလင်းထင်ရဲ့ အစ်မငယ်ကျောင်းဆရာမစီစဉ်တဲ့ ကားလေးနဲ့ ကျွန်တော်တို့မနက်စောစောပဲ အင်းတော်ကြီးဆီကိုချီတက်ခဲ့ကြပါတယ်။ မိုးညှင်းကနေ ဟိုပင်ကိုကားလေးနဲ့ တစ်နာရီခွဲလောက်သွားရတယ်။ အပူပိုင်းဒေသစိမ်းလန်းစိုပြည်ရေးဦးစီးဌာန ဒု-ညွှန်ချုပ်(ငြိမ်း)ဦးဇော်ဝင်းတို့ဇနီးမောင်နှံနဲ့ ဟိုပင်သစ်လုပ်ငန်းဧည့်ရိပ်သာမှာ ဆုံကြတယ်။

အော်-စိမ်း/စို ဒု-ညွှန်ချုပ်(ငြိမ်း)နဲ့ စိမ်း/စိုညွှန်မှူးစီမံကိန်း(ငြိမ်း)တို့ မချိန်းဆိုပဲနဲ့ တိုက်တိုက်ဆိုင်ဆိုင် ဘုရားအတူဖူးကြဖို့ရေစက်ဆုံကြပါတယ်။ မိုးညှင်းမြို့နယ် သစ်တောဦးစီးအရာရှိ ဦးကြည်စိုးကတော့ ဝမ်းသာအားရကြိုဆိုရှာပါတယ်။ ဟိုပင်မှာခဏနားပြီးတော့ အင်းတော်ကြီးဘက်ကိုခရီးဆက်ခဲ့ပါတယ်။ သွားရင်းနဲ့ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်းက အင်းလေးကန်ကိုသွားတဲ့လမ်းကို သတိရမိပါတယ်။ တောင်ကြားလမ်းတစ်ခုကနေ တောင်ကြောကိုဖြတ်ပြီး အင်းတော်ကြီးဒေသကိုသွားရတာပါ။ ဖြတ်သန်းသွားရာ လမ်းဘေးဝဲယာ

မှာတော့ အမြဲစိမ်းတောများ၊ ဝါးရုံတောများကို စိမ်းလန်းစွာ တွေ့ရပါတယ်။ ရာသီဥတုသာယာရင် တောင်ကြောပေါ်ကနေ လှမ်းကြည့်ရင် အင်းရေပြင်ကိုမြင်ရတယ်လို့ ပြောကြတယ်။ ဒါပေမယ့် အဲဒီနေ့ကမြူတွေဆိုင်းပြီး မိုင်းမုံနေလို့ အင်းရေပြင်ကို တောင်ကြောပေါ်ကမမြင်ခဲ့ရပါဘူး။ view point နေရာတစ်ခုမှာတော့ “အင်းတော်ကြီးကန်ပတ်ဝန်းကျင် စိမ်းလန်းစိုပြည်ရေးနှင့် ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲရေးလုပ်ငန်းနယ်မြေ”ဆိုတဲ့ အသိပေးဆိုင်းဘုတ်ကြီးတွေကို သစ်သားတိုင်၊ သစ်သားပြားကြီးတွေနဲ့ ခန့်ညားစွာစိုက်ထူထားတာ တွေ့ခဲ့ရပါတယ်။

ကျွန်တော့်ခေါင်းထဲမှာတော့ သစ်သားတွေကို အတုံးလိုက်အတစ်လိုက်သုံးမယ့်အစား ကွန်ကရစ်ပြားကြီးတွေ အတုံးကြီးတွေ တိုင်ကြီးတွေသုံးရင်ပိုကောင်းမလားလို့ တွေးမိပါတယ်။ သစ်တွေကိုနှုတ်မြှော့လိုပါ။ အင်းတော်ကြီးကန်တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်ဘေးမဲ့တောကို ၂၀၀၄ ခုနှစ်က စတင်ဖွဲ့စည်းကြောင်း ရေတိမ်ဒေသဂေဟစနစ်၊ ရေပျော်ငှက်၊ ဆောင်းခိုငှက်၊ ရှားပါးငါးမျိုးစိတ်များ၊ ဆေးဖက်ဝင်အပင်များကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ဖို့ဖြစ်ကြောင်း၊ အာဆီယံအမွေအနှစ်ဥယျာဉ်အဖြစ် သတ်မှတ်ထားကြောင်း လေ့လာသိရှိရပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ရောက်တဲ့အချိန်အထိ အာဆီယံအမွေအနှစ်ဥယျာဉ်အဆင့်ပဲရှိသေးတယ်။ ကျွန်တော်တို့ပြန်လာပြီး ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ(၂)ရက်နေ့မှာတော့ အင်းတော်ကြီးဒေသကို Ramsar Site အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုပြောကြားခဲ့ကြပါတယ်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရေတိမ်ဒေသများ ထိန်းသိမ်းရေးနေ့ကို ကမ္ဘာ့အဝန်းမှာ နှစ်စဉ် ဖေဖော်ဝါရီလ(၂)နေ့မှာကျင်းပလေ့ရှိပါတယ်။ တိုက်ဆိုင်မှုပါပဲ၊ ဂုဏ်ယူဖွယ်လည်းဖြစ်ပါတယ်။

ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံက Ramsar Convention နိုင်ငံအဖြစ် ၂၀၀၅ ခုနှစ်မှာစတင်ဝင်ရောက်ခဲ့ပြီး ပဲခူးမြို့နယ်နဲ့ ဝေါမြို့နယ်ကြားတွင် တည်ရှိနေတဲ့ မိုးယွင်းကြီးအင်းဘေးမဲ့တောကို မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ပထမဆုံး Ramsar Site အဖြစ်အသိအမှတ်ပြုခြင်းခံခဲ့ရပါတယ်။

အခုအင်းတော်ကြီးကတော့ မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ ဒုတိယ Ramsar Site ပေါ့ဗျာ ။

အင်းစပ်ကို မရောက်ခင်ကျေးရွာကြီးများကို ဖြတ်သန်းသွားခဲ့ရာမှာ လျှပ်တစ်ပြက်အမြင်အရတော့ ကျေးရွာများဟာ စီးပွားရေးကောင်းမွန်ကြတဲ့ အသွင်မြင်ရပါတယ်။ အလှူဒါနလည်း ရက်ရောကြပုံပေါ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် တောင်ကြားလမ်းက အဆင်းလမ်းဘေးတစ်နေရာမှာ အမှိုက်တွေ စုပုံထားတာ တော်တော်ကြည့်ရဆိုးပါတယ်။ ပတ်ဝန်းကျင်ကို အကျည်းတန်စေပါတယ်။ ပလပ်စတစ်အမှိုက်တွေအမြောက်အမြားပါဝင်တော့ ငါးများ၊ ငှက်များကိုလည်း တစ်ချိန်ချိန်မှာအန္တရာယ်ပေးမှာပါပဲ။ အဲဒီအလေ့အကျင့်မျိုး

ပပျောက်အောင်လုပ်ဖို့ အရေးတကြီးလိုအပ်နေပါပြီ။

ကျွန်တော်တို့ကိုလည်း အင်းတော်ကြီးရဲ့ တန်ခိုးကြီး ဘုရားဖြစ်တဲ့ ရွှေမဇ္ဈဘုရားကို သွားဖူးကြပါတယ်။ ဘုရားက ရေလယ်ဘုရားဆိုပေမဲ့ ဘုရားပွဲထောင်ချီ၍ တပေါင်းလနှင့် ရေနည်းတဲ့အချိန်ဆိုရင် ဘုရားထိအောင် ခြေကျင်လျှောက်သွားလို့ရတဲ့ နတ်လမ်းကလေးရေပေါ်ပေါ်လာတယ်လို့ပြောကြတယ်။

ကျွန်တော်တို့ရောက်တဲ့အချိန်မှာတော့ အဲဒီလမ်းကလေးပေါ်ကို ဒူးကျော်ပေါင်လယ်လောက်ထိ ရေလွှမ်းနေတုန်းမို့ စက်လှေနဲ့ဘဲ ဘုရားကိုသွားကြပါတယ်။ ကမ်းစပ်နဲ့ ဘုရားနဲ့သိပ်မဝေးပါဘူး။ ကမ်းစပ်မှာ စင်ရော်ငှက်ကလေးတွေက အင်းလေးကန်က စင်ရော်တွေလိုပါပဲ ဘုရားဖူးတွေကျွေးတဲ့ အစာတွေ စားရင်းသောက်ရင်းနဲ့ စက်လှေကို ဝိုင်းရံပျံ့ဝဲပြီး ဘုရားနဲ့ကမ်းစပ်လူးလာခတ်နေပါတယ်။ လှ-လှသေးတော့ဗျာ၊ တစ်ခြားငှက်တချို့ကိုတွေ့ပေမဲ့ ကျွန်တော်က ငှက်ကျွမ်းကျင်သူ bird watcher လည်းမဟုတ်တော့ အမျိုးအမည်မပြောတတ်ပါဘူး။ စာထဲမှာ ဖတ်ရတဲ့ ကြိုးကြာငှက်တော့ မတွေ့မိဘူး။ နောက်ပြီး ကိုယ်ကငှက်ကျတဲ့နေရာတွေ ငှက်ကျတဲ့ အချိန်တွေကိုစောင့်ပြီး ကြည့်ဖို့အခွင့်အခါမှ မရခဲ့တာကိုး၊ အဓိကက ရွှေမဇ္ဈဘုရားကြီးဖူးဖို့ဆိုပြီး ဦးတည်လာတာပဲလေ။

ဘုရားရင်ပြင်တော်က သိပ်တော့မကျယ်ဝန်းလှပါဘူး။ စေတီကတော့ ရန်ကုန်မြို့က ဆူးလေစေတီလိုမျိုး ရှစ်ထောင့်ပုံသဏ္ဌာန်ပါ။

ရင်ပြင်တော်ပေါ်မှာ အောင်မြေလို့သတ်မှတ်ထားတဲ့နေရာမှာ စိမ်း/စို DDG (ငြိမ်း)နဲ့အတူတူ ဆုတွေတောင်းခဲ့ကြသေးတယ်။ ကျွန်တော်တော့ ဒီဘဝဒီခန္ဓာနဲ့ တစ်မင်တစ်ဖိုလ်ရရလိုပါဏ်လို့ပဲ ဆုတောင်းခဲ့ပါတယ်။ စိမ်း/စို DDG (ငြိမ်း)ကြီးကတော့ ဘာဆုတောင်းသလဲမသိဘူး။ သူကရာထူးကြီးပေမဲ့ senior ဖြစ်တဲ့ကျွန်တော့်ကိုလေးစားပါတယ်။ နေရာပေးပါတယ်။ ကျွန်တော်ကလည်း သူ့ရာထူးတာဝန်ကို လေးစားပြီး နေရာပေးခဲ့ပါတယ်။ အရင်းစစ်တော့ အမြစ်မြေက ဆိုသလို ကိုယ့်သစ်တောညီအစ်ကိုတွေပဲလေ၊ မာန်မာနတွေနဲ့ ဆက်ဆံစရာအကြောင်းမှမရှိပဲ။

ဘုရားမှာတော့ ဘုရားဖူးအသင့်အတင့်ပဲတွေ့ရပါတယ်။ ဘုရားပွဲ ရာသီချိန်ဆိုရင်တော့ အရမ်းစည်ကားတယ်လို့ပြောကြတယ်။

ကျွန်တော်တို့သွားတဲ့နေ့ကတော့ ရာသီဥတုသာယာပြီး အင်းရေပြင်လည်း တည်ငြိမ်နေပါတယ်။ ရင်ပြင်တော်မှာတော့ အင်းရေပြင်ကို ဖြတ်သန်းတိုက်ခတ်လာတဲ့ လေနုအေးကို ဖြည်းဖြည်းစွာရှူရှိုက်ရတာအရသာရှိလိုက်တာ။ စိတ်ချမ်းမြေ့လိုက်တာ၊ ဘုရားရင်ပြင်တော်ကို လက်ျာရစ်တစ်ပတ် လှည့်လည်ဖူးမျှော်ပြီး အထက်ပစ္စယံအာရုံခံတန်ဆောင်းထဲ

က ရုပ်ပွားတော်ကြီးကို ပန်းရေချမ်းများလှူဒါန်းခဲ့ပါတယ်။ အောင်မြေမှာတုန်းကတော့ ဆီမီးနဲ့အမွှေးတိုင်တွေပူဇော်ခဲ့ပါတယ်။

ဒီဒေသမှာတော့ အင်းလေးဒေသလိုပဲ ရှမ်းခလေးများလွှမ်းမိုးတယ်လို့ယူဆရပါတယ်။ အထက်ပစ္စယကို ယောက်ျားသားတွေသာတက်ရောက်ခွင့်ရှိပြီး မိန်းမသားများကတော့ အောက်ကအာရုံခံတန်ဆောင်းကပဲဖူးမျှော်ရပါတယ်။ ဒါကလည်း ကျွန်တော်တို့ပြည်ပြည်စုံစုံမသိရသေးတဲ့အကြောင်းရင်းတွေရှိကောင်းရှိမှာပါ။ ခေတ်ရှေ့ကိုပြေးချင်တဲ့အမျိုးသမီးတချို့က တန်းတူအခွင့်အရေးတောင်းဆိုပြီး အထက်ပစ္စယပေါ်တက်ဖူးမှ မိုးကြိုးတွေပစ်၊ လှိုင်းလေတွေ ထန်ကုန်မှ ဘုရားဖူးတွေအားလုံး ဒုက္ခရောက်ပါဦးမယ်။ အဲဒီလိုအဖြစ်အပျက်မျိုးတွေဖြစ်ခဲ့ဖူးတယ်လို့ ပါးစပ်ရာဇဝင်တွေ ကြားခဲ့ဖူးပါတယ်။

ဘုရားကအပြန် စက်လှေဆိပ်ကတက်ပြီး စားသောက်ဆိုင်တန်းမှာ ခဏနားပြီး ငါးကင်၊ ပုစွန်ကြော်၊ ငါးလေးကြော်၊ ငါးခြောက်ဖုတ်၊ တို့ဟူးကြော်စတဲ့ စားသောက်ဖွယ်ရာတွေအဆာပြေစားကြပြီး အင်းစပ်တစ်လျှောက်မှာပဲ ရှိတဲ့ နီးဘုရားကြီးနဲ့ မုဆိုးမခြေရာဆိုတာတွေကို ဖူးမျှော်လေ့လာခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီကအပြန်ကျမှ ဟိုပင်သစ်ထုတ်ရိပ်သာမှာ နေ့လယ်စာစားကြပါတယ်။ မိုးညှင်းကို အပြန်လမ်းမှာ ဘီလူးမြို့ဘုရားကိုလည်း ဝင်ဖူးခဲ့ပါသေးတယ်။

မိုးညှင်းမြို့အကြောင်း ပြန်ကောက်ရရင် လွန်ခဲ့တဲ့ (၁၀)နှစ်ကျော်လောက်က ကျွန်တော်ဖြတ်သန်းသွားဖူးတဲ့ မြို့လေးနဲ့မတူတော့ပါဘူး။ ၃ ထပ် ၄ ထပ်အိုးအိမ်အသစ်တွေနဲ့ အဆင့်မြင့်တည်းခိုခန်း၊ ဟိုတယ်တွေနဲ့စည်ကားတိုးတက်နေပါပြီ။ မော်တော်ဆိုင်ကယ်၊ သုံးဘီးဆိုင်ကယ်(တုတ်တုတ်)တွေ ဥဒတိုသွားလာနေကြပါပြီ။ တရားဝင်လား၊ without လားမသိပေမဲ့ အဆင့်မြင့်ကားတွေဖြစ်တဲ့ Pajero, Surf, Double Cab စတဲ့ ကားတွေလဲအများအပြားသွားလာနေကြတာတွေ့ရပါတယ်။

မြို့ပေါ်မှာတော့ ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ ဗမာ၊ ရှမ်းစတဲ့ တိုင်းရင်းသားတွေရှိသလို ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင် ကချင်တိုင်းရင်းသားများကိုလည်း တွေ့ခဲ့ရပါတယ်။ ခရစ်ယာန်တွေသီးသန့်နေတဲ့ ရပ်ကွက်ကိုလည်း ရောက်ခဲ့ပါတယ်။ church တွေအစီအရီနဲ့ သေသေသပ်သပ်လေးနေကြတယ်။ ကိုယ်ယုံကြည်ရာကို ကိုယ်ကိုးကွယ်ကြတာပေါ့။ ဗုဒ္ဓဘာသာဘုရားစေတီ၊ ဘုန်းကြီးကျောင်းများလည်း အများအပြားပါပဲ။ ကလေးသူငယ်များကအစ ယဉ်ကျေးလိမ္မာသင်တန်းမျိုးသာမက အခြေခံဝိပဿနာသင်တန်းမျိုးအထိ တက်ရောက်နေကြတာ ကြည့်လေ့စားဖွယ်ရာဖြစ်ခဲ့ရပါတယ်။

အစားအသောက်အနေအထိုင်ကတော့ သိပ်လျှပ်ပေါ်လော်လီတဲ့ အဆင့်ကိုမရောက်သေးဘူးလို့မြင်ပါတယ်။

ခေတ်မီတာတော့ မီလာပါပြီ။ တိုင်းတပါးယဉ်ကျေးမှုခလေးထုံးစံတွေလွှမ်းမိုးမှုမခံရအောင် ဒေသခံတွေအားလုံးက အားထုတ်ကြရမှာပါ။

ရိုးရာအစားအသောက်တွေဖြစ်တဲ့ ရှမ်းခေါက်ဆွဲ၊ မုံညှင်းချဉ်၊ ပဲပုတ်စတဲ့ အစားအစာများအပြင် ထူးခြားတဲ့ အစားအစာတစ်ခုကိုလည်း စားခဲ့ရပါတယ်။ အဲတာကတော့ 'ငါးပေါက်သီး'လို့ခေါ်တဲ့ အစေ့အဆံလေးတွေပါပဲ။ ဒီအတိုင်း စားရင်း ဗာဒန်စေ့လိုမျိုးအရသာရှိပြီး စားလို့ကောင်းပါတယ်။ ပိုပြီးစားလို့ကောင်းအောင် ထန်းလျက်၊ အုန်းဆံတို့နဲ့ရောပြီး မြေပဲယိုလိုလုပ်ထားတဲ့ 'ငါးပေါက်ယို'ကိုလည်း စားခဲ့ရပါတယ်။ ကျွန်တော့်အဖို့တော့ အမယ်သစ်ပို့ကုန်မဟုတ်တဲ့ အမယ်သစ်စားကုန်ပေါ့ဗျာ။ အသီးကတော့ ခွံမာသီး၊ သစ်ချသီးပုံစံဖြစ်ပြီးအထဲမှာ အဆံလေးတွေပါတာပါ။ ပုံသဏ္ဌာန်ကတော့ ခပ်ဝိုင်းဝိုင်းပန်းကန်ပြားပုံပုံစံပဲ။ အပင်ကတော့ ကုက္ကိုလ်ပင်ကြီးတွေလိုကြီးမားပြီး အင်းတော်ကြီးဒေသက သဘာဝတောတွေမှာပေါက်ကြတယ်တဲ့။

ဟင်းသီးဟင်းရွက်တွေကလည်း လတ်ဆတ်ထွားကြိုင်းပါတယ်။ ဦးလင်းထင်တို့အိမ်ဝိုင်းထဲက မုံညှင်းပင်တွေဆိုရင် ထွားလွန်းလို့ မုံညှင်းပင်မှဟုတ်ရဲ့လားလို့မေးယူရတယ်။ ရေ၊ မြေ၊ ရာသီဥတုကလည်း ကောင်းတာကိုး။

ရေ၊ မြေ၊ ရာသီဥတုအပါအဝင် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးလုပ်ငန်းများ အချိန်မီဆောင်ရွက်ကြဖို့ မိမိတို့ရဲ့ ခလေးထုံးစံများကို ထိန်းသိမ်းဖို့၊ စီးပွားရေးအရ တိုင်းတပါးသားတို့ လွှမ်းမိုးမှုမခံရဖို့ကို မပြတ်သတိနဲ့ နိုးကြားစွာဆောင်ရွက်ဖို့လိုပါတယ်။

ဒီအင်းတော်ကြီး ရွှေမဇ္ဈဘုရားကို ဖူးချင်နေခဲ့တာကြာပါပြီ။ စစ်ကိုင်းတိုင်းသစ်တောဝန်ထမ်းဘဝမှာတုန်းက မိုးကောင်း၊ မိုးညှင်းအနီးအနားတစ်ဝိုက်ကို ဖြတ်သန်းသွားလာခဲ့ဘူးပေမဲ့ အချိန်မရခဲ့တာ အကြောင်းမညီညွတ်ခဲ့တာတွေကြောင့် မဖူးနိုင်ခဲ့ပါဘူးအခုမှပဲဆန္ဒပြည့်ဝပါတော့တယ်။ အဓိက ကျေးဇူးတင်ရမှာကတော့ ရိုးသားဖြူစင်တဲ့ မေတ္တာစေတနာများနဲ့ ဖိတ်ကြားတဲ့ မိုးညှင်းသား ဦးလင်းထင်နဲ့ မိခင်ကြီး၊ အစ်မကြီး၊ အစ်မငယ်၊ ညီငယ်များပါပဲ။ နောက်ပြီး မိုးညှင်းမှာ တာဝန်ကျနေတဲ့ ညီငယ်လေး ဦးကြည်စိုးနဲ့ ဝန်ထမ်းများ တပည့်များအားလုံးကိုလည်း ကျေးဇူးတင်ရပါတယ်။

တနင်္သာရီသဘာဝကြိုးဝိုင်းစီမံကိန်းနှင့်သားငှက်ထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့တို့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သည့်
 ကျေးရွာအခြေပြုသဘာဝသယံဇာတ စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်းဆိုင်ရာသင်တန်းနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး
 အသိပညာမြှင့်တင်ခြင်းဆိုင်ရာသင်တန်းကျင်းပခြင်း

သစ်တောဦးစီးဌာနအောက်ရှိ တနင်္သာရီ သဘာဝကြိုးဝိုင်းစီမံကိန်းနှင့်သားငှက်ထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့(Wildlife Conservation Society - WCS) တို့ပူးပေါင်း၍ စီမံကိန်းဝန်ထမ်းများနှင့် ကြိုးဝိုင်းဧရိယာအနီးရှိ ဒေသခံပြည်သူများကို ပူးပေါင်းပြီးစေ့ပြုမှု၊ နယ်၊ ကလိန်အောင်မြင်မှုနယ်ခွဲ မိချောင်းလောင်းကျေးရွာရှိ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ အသိပညာပေးခန်းမ၌ သဘာဝသယံဇာတများထိန်းသိမ်းခြင်းလုပ်ငန်းအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်လာစေရန် ရည်ရွယ်လျက် “ကျေးရွာအခြေပြုသဘာဝသယံဇာတ စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်းဆိုင်ရာသင်တန်းအား ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ(၁၈) ရက်မှ(၂၀) ရက်အထိလည်းကောင်း၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးအသိပညာပေးလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်လျက်” ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးအသိပညာမြှင့်တင်ခြင်းဆိုင်ရာသင်တန်းအား ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ မတ်လ(၁၄) ရက်နေ့မှ (၁၅)ရက်အထိလည်းကောင်း သားငှက်ထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့(မြန်မာနိုင်ငံအစီအစဉ်)မှ ဦးဆောင်ပို့ချခဲ့ပါသည်။

(က) ကျေးရွာအခြေပြုသဘာဝသယံဇာတစီမံအုပ်ချုပ်ခြင်းဆိုင်ရာသင်တန်း

တနင်္သာရီသဘာဝကြိုးဝိုင်းစီမံကိန်းမှ ဝန်ထမ်း(၂၃)ဦးတက်ရောက်ခဲ့ပြီးသားငှက်ထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့(မြန်မာနိုင်ငံအစီအစဉ်) မှ သင်တန်းပို့ချသူ (၅)ဦးမှ အောက်ပါ ရည်ရွယ်ချက်များဖြင့် သင်တန်းဖွင့်လှစ်ပို့ချခဲ့ပါသည်။

- ◆ ကျေးရွာအခြေပြုသဘာဝသယံဇာတ စီမံအုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ သဘောတရားလုပ်ငန်းစဉ်များကိုသိရှိနားလည်သဘောပေါက်ရန်၊
- ◆ သဘာဝသယံဇာတစီမံအုပ်ချုပ်ခြင်းနှင့်ထိန်းသိမ်းခြင်း လုပ်ငန်းများတွင် ကျေးရွာပြည်သူလူထုနှင့် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးပူးပေါင်းပါဝင်မှု၏ အရေးပါပုံကို သိရှိနိုင်ရန်၊
- ◆ ကျေးရွာသားများနှင့်တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်း၊ကျေးရွာမြေအသုံးချမြေပုံရေးဆွဲခြင်း၊အစီရင်ခံစာရေးသားခြင်းများကို လက်တွေ့ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်၊

သင်တန်းပို့ချချက်နည်းစနစ်များအဖြစ်-

- PowerPoint အသုံးပြု၍ ရှင်းလင်းခြင်း၊
- လက်တွေ့လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊ အုပ်စုလိုက် ဆွေးနွေးခြင်း၊ ပြန်လည်တင်ပြခြင်း၊
- သင်ကြားပို့ချသောသင်ခန်းစာများအား ပြန်လည်ဆန်းစစ်ခြင်း၊

- ထူးချွန်သည့်သင်တန်းသားများအားဆုများ ချီးမြှင့်ခြင်း စသည့်နည်းစနစ်များအသုံးပြုဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။

သင်တန်းပို့ချချက်အကြောင်းအရာများနှင့် သင်တန်း ဦးတည်ချက်များမှာ-

- ကျေးရွာအခြေပြု သဘာဝသယံဇာတစီမံအုပ်ချုပ်ခြင်း Community Based Natural Resources Management - CBNRM ဆိုင်ရာ သဘောတရားကို ပို့ချခြင်းအားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိသဘာဝနယ်မြေများကို ထိရောက်အောင်မြင်စွာ စီမံအုပ်ချုပ်ထိန်းသိမ်းရာတွင် ဒေသခံပြည်သူများ၏ ပူးပေါင်းပါဝင်နိုင်မှုသည် မည်မျှအရေးပါပုံကို သင်တန်းသားများ နားလည်သဘောပေါက်နိုင်ရန်၊
- ကောင်းစွာကြိုတင်အသိပေးထားသော ဒေသခံတိုင်းရင်းသားပြည်သူများ၏ လွတ်လပ်သော သဘောဆန္ဒဖြင့် ထုတ်ဖော်ပြောကြားသောသဘောတူညီချက် Free Prior Inform Consent -FPIC သင်ကြားပို့ချပေးခြင်းအားဖြင့် မည်သည့်လုပ်ငန်းမဆို ဒေသခံပြည်သူများအား လွတ်လပ်စွာ အသိပေးအကြောင်းကြား၍ ဒေသခံပြည်သူများ၏ သဘောထားဆန္ဒများကို မေးမြန်းဖော်ထုတ်ပြီးမှ ဆောင်ရွက်လျှင် ပိုမိုထိရောက်အောင်မြင်မည်ဖြစ်ကြောင်း နားလည်သိရှိစေရန်၊
- Village Consultation Process- VCP နှင့် Village Use Zone- VUZ လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်သောလုပ်ငန်းများကိုသင်ကြားပို့ချပေးခြင်းအားဖြင့် ကျေးရွာတစ်ရွာ၏ ကျေးရွာသမိုင်းကြောင်း သဘာဝသယံဇာတများ၊ တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်များ၏ ကျက်စားမှုအခြေအနေ၊ တည်ရှိနေမှု အခြေအနေများ၊ ကျေးရွာမိရိုးဖလာနယ်နိမိတ်များအား အချိန်တိုအတွင်း သိရှိဖော်ထုတ်နိုင်ပြီး သစ်တောဦးစီးဌာနမှ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်နေသည့် ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တောလုပ်ငန်းများနှင့် သဘာဝနယ်မြေများ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ရာတွင်အထောက်အကူဖြစ်စေသည်ကို သိရှိစေရန်၊
- သင်တန်းသားများကိုသင်ခန်းစာတွင် ပါဝင်သည့် အကြောင်းအရာများအား ပြန်လည်ဖြေကြားစေခြင်း၊ အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးပြီးပြန်လည်တင်ပြစေခြင်း၊ လက်တွေ့ပြုလုပ်စေခြင်းအားဖြင့် သင်တန်းသားအားလုံး လက်တွေ့ကွင်းဆင်းဆောင်ရွက်သည့်အခါတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေရန်၊
- (၅)ထူးချွန်သည့်သင်တန်းသားများ၊အုပ်စုလိုက်ယှဉ်ပြိုင်စေပြီးသင်တန်းသားများအား “ဆု”များချီးမြှင့်ပေးခြင်း အားဖြင့် သင်တန်းသားများအကြား သင်တန်းအတွင်း ပို့ချသည့်

သင်ခန်းစာများကို အကောင်းဆုံး ယှဉ်ပြိုင်ကြိုးစား သင်ယူ မှတ်ထားလိုသည့်စိတ်များ ကိန်းအောင်းလာစေရန်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

သင်တန်းကာလအတွင်းရလဒ်များအဖြစ်-

- ◆ သင်တန်းကာလအတွင်းပို့ချခဲ့သည့် သင်ခန်းစာများနှင့် ပတ်သက်၍ စစ်ဆေးမေးမြန်းခဲ့သောကြောင့် သင်တန်းသားများက ပို့ချသည့်အကြောင်းအရာများကို အာရုံစိုက် မှတ်သားကြပြီးပိုမိုနားလည်သဘောပေါက်မှုရှိခဲ့ပါသည်။
 - ◆ ကောင်းစွာကြိုတင်အသိပေးထားသော ဒေသခံ တိုင်းရင်းသားပြည်သူများ၏ လွတ်လပ်သော သဘောဆန္ဒဖြင့် ထုတ်ဖော်ပြောကြားသောသဘောတူညီချက် (FPIC) အကြောင်းကိုပို့ချခဲ့သဖြင့် သင်တန်းသူ သင်တန်းသားများ အနေဖြင့် ထိန်းသိမ်းရေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရာတွင် ဒေသခံပြည်သူများထံ ချဉ်းကပ်ရမည့် နည်းလမ်းများကို သိရှိနားလည်ခဲ့ပါသည်။
 - ◆ ကျေးရွာသားများနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်း(VCP)နှင့် ကျေးရွာမြေအသုံးပြုမှုမြေပုံရေးဆွဲခြင်း (VUZ)လုပ်ငန်း အစီရင်ခံစာများကိုလည်း သင်တန်းသားများကိုယ်တိုင်လေ့ကျင့် ရေးသားနိုင်ခဲ့သဖြင့် သင်တန်းသားများ CBNRM လုပ်ငန်းများကို လက်တွေ့ဆောင်ရွက်ရာတွင် များစွာ အထောက်အကူရမည်ဖြစ်ပါသည်။
 - ◆ သင်တန်းမစမီနှင့် သင်တန်းပြီးဆုံးချိန်များတွင် သင်ခန်းစာများနှင့်ပတ်သက်၍ နားလည်သဘောပေါက်မှုကို နှိုင်းယှဉ်ဆန်းစစ်ခဲ့ရာ သင်တန်းသား အများစုမှာ သင်ခန်းစာများအပေါ် နားလည်သဘောပေါက်သည်ကို အလွယ်တကူ သိရှိရပါသည်။
- သင်တန်းသားများနှင့် ပတ်သက်ပြီးလေ့လာတွေ့ရှိရသည်မှာ-
- ◆ သင်တန်းသားများအနေဖြင့် သင်တန်းပို့ချချက်များကို စိတ်ပါဝင်စားစွာသင်ယူခဲ့ပြီးပြန်လည်ဆန်းစစ်မှုများပြု လုပ်ရာတွင်လည်း ကောင်းစွာဖြေဆိုနိုင်သည်ကို တွေ့ရပါသည်။
 - ◆ ကျေးရွာသားများနှင့်တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်း(VCP) လုပ်ငန်း အဆင့်များကို ကောင်းမွန်စွာနားလည်သဘောပေါက်ပြီး လက်တွေ့လေ့ကျင့်ဆောင်ရွက်ရာတွင်လည်း တက်ကြွစွာ ပါဝင်ခဲ့ကြသည်ကိုတွေ့ရပါသည်။
 - ◆ ကျေးရွာသားများနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်း(VCP) လုပ်ငန်းဆိုင်ရာအစီရင်ခံစာများကိုကောင်းမွန်စွာ ရေးသားနိုင်သည်ကိုတွေ့ရပါသည်။
 - ◆ ကျေးရွာမြေအသုံးပြုမှုမြေပုံရေးဆွဲခြင်း(VUZ) လုပ်ငန်း အဆင့်များကို စာတွေ့အားဖြင့် ကောင်းမွန်စွာ သဘောပေါက်သော်လည်း ကွန်ပျူတာအသုံးပြု၍ မြေပုံရေးဆွဲ ဖော်ထုတ်နိုင်မှု၊ မြေပုံညွှန်းရေးသားနိုင်မှုအားနည်းသေးသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

- ◆ သင်တန်းဆရာများက သက်ဆိုင်ရာအကြောင်းများကို နားလည်အောင်သင်ကြားပေးနိုင်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ သင်တန်းသားများက ပြန်လည်သုံးသပ်အမှတ်ပေးရာတွင် အမြင့်ဆုံးရမှတ် ၅ မှတ်တွင် ပျမ်းမျှရမှတ် ၄.၀ မှတ်ပေးကာ နားလည်မှုအတိုင်းအတာကို ဖော်ပြခဲ့သည်ကို တွေ့ရပါသည်။
 - ◆ သင်တန်းသားများပြီးငွေ့ချိန်တွင် နီးကြားစေသော လေ့ကျင့်ခန်းများစီစဉ်ပေးမှုနှင့် ပတ်သက်၍လည်း သင်တန်းသားများကပျမ်းမျှရမှတ် ၄.၃ မှတ်ပေးကာ သဘောတူ လက်ခံမှုအတိုင်းအတာကို ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။
ကျေးရွာအခြေပြုသဘာဝသယံဇာတ စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်းဆိုင်ရာသင်တန်းနှင့် လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မည့် လုပ်ငန်းများအတွက် အောက်ပါအကြောင်းအရာများအား ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် အကြံပြုတင်ပြခဲ့ပါသည်-
 - ◆ ကျေးရွာနယ်နိမိတ်များကျေးရွာမြေ အသုံးချမှုမြေပုံများ ရေးဆွဲခြင်းကို ကောင်းမွန်စွာဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် ကွန်ပျူတာကောင်းမွန်စွာအသုံးပြုနိုင်ပြီး မြေပုံဖတ်ခြင်းနှင့် ရေးဆွဲခြင်းအခြေခံရှိသူများအား နည်းပညာများကို သီးသန့်သင်ယူဆောင်ရွက်စေသင့်ပါသည်။
 - ◆ သင်တန်းပြုလုပ်စဉ်အတွင်းသင်တန်းသားအချို့သည် အခြားလုပ်ငန်းများကိုလည်း ကူညီပေးနေရသဖြင့် သင်တန်းအတွင်းအုပ်စုဖွဲ့ဆောင်ရွက်ရသည့်အခါများတွင် လစ်လပ်မှုများရှိသည်ကို တွေ့ရှိရသဖြင့် သင်တန်း အစမှအဆုံးထိ ပါဝင်နိုင်မည့်သင်တန်းသားများအား စနစ်တကျ ရွေးချယ်သင့်ပါသည်။
 - ◆ ကျေးရွာအခြေပြု သဘာဝသယံဇာတစီမံအုပ်ချုပ်ခြင်းဆိုင်ရာလုပ်ငန်းကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မည့်အဖွဲ့ဝင်များကို စနစ်တကျသတ်မှတ်တာဝန်ပေး၍ လိုအပ်နေသည့်နည်းပညာများကို ထပ်မံဖြည့်ဆည်းပေးသင့်ပါသည်။
- (ခ) ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး အသိပညာမြှင့်တင်ရေးခြင်းဆိုင်ရာသင်တန်း
- တနင်္သာရီသဘာဝကြိုးဝိုင်းစီမံကိန်းမှ ဝန်ထမ်း (၂၈) ဦးတက်ရောက်ခဲ့ပြီး သားငှက်ထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့(မြန်မာနိုင်ငံအစီအစဉ်)မှ သင်တန်းပို့ချသူ(၆)ဦး မှ အောက်ပါရည်ရွယ်ချက်များဖြင့် သင်တန်းဖွင့်လှစ်ပို့ချခဲ့ပါသည်။
- ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး အသိပညာပေးမြှင့်တင်ခြင်း လုပ်ငန်းသဘောတရားနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များကိုသိရှိနားလည်သဘောပေါက်လာစေရန်၊
 - တနင်္သာရီသဘာဝကြိုးဝိုင်းထိန်းသိမ်းရေး လုပ်ငန်းများလုပ်ဆောင်ရာတွင် အသိပညာမြှင့်တင်ခြင်း လုပ်ငန်းများ ထိရောက်စွာဆောင်ရွက်နိုင်ရန်၊

သင်တန်းပို့ချမှုနည်းစနစ်များအဖြစ်-

- Powerpointအသုံးပြု၍ ရှင်းလင်းခြင်း
- အပြန်အလှန်ဆွေးနွေးခြင်း
- အဖွဲ့လိုက်ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် ပြန်လည်တင်ပြခြင်း
- သင်ထောက်ကူပစ္စည်းများအသုံးပြု၍ ဆွေးနွေးပို့ချခြင်း နည်းစနစ်များအသုံးပြုဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။

သင်တန်းပို့ချချက် အကြောင်းအရာများနှင့် သင်တန်းဦးတည်ချက်များမှာ-

- ◆ ကျေးရွာများရှိပြည်သူများ၊ စာသင်ကျောင်းများရှိ ကျောင်းသူ/ကျောင်းသားများအားပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး အသိပညာပေးရေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရာတွင် နည်းစနစ်များသိရှိပြီး စည်းရုံးဆွေးနွေးရာတွင် လွယ်ကူချောမွေ့စေရန်၊
- ◆ အသိပညာမြှင့်တင်ရေးလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သူများ၏ အခန်းကဏ္ဍများကို သိရှိပြီးလိုက်နာကျင့်သုံးကာပြည်သူများနှင့် တစ်သားတည်းဖြစ်အောင် ပြုမူဆောင်ရွက်သွားနိုင်ရန်၊
- ◆ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်တို့ ဆက်စပ်နေပုံကို သိရှိပြီး ပြည်သူများအပေါ် မည်သို့ချည်းကပ်၍ လုပ်ဆောင်သွားမည်ကိုသိရှိရန်၊
- ◆ အများပါဝင်ဆောင်ရွက်သည့် အစီအစဉ်များတွင် မြင်ယောင်လာအောင်ပုံဖော်ခြင်း၊ Visualization In Participatory Programme (VIPP) နည်းစနစ်များ အကြောင်းကိုသိရှိပြီး ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးအသိ ပညာမြှင့်တင်ရေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်ရာတွင် မိမိပညာပေးလိုသော အကြောင်းအရာများကို ရောင်စုံကတ်များသုံး၍ အကြောင်းအရာများကို ပုံပေါ်လာအောင်ဆောင်ရွက်လုပ်ဆောင်သွားနိုင်ရန်၊
- ၁ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးအသိပညာမြှင့်တင်ရေး စီမံချက်ရေးဆွဲခြင်း အကြောင်းကိုသိရှိလာပြီး လုပ်ငန်း လုပ်ဆောင်ရာတွင် စီမံချက်များကိုစနစ်တကျရေးဆွဲ၍ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်သွားနိုင်ရန်တို့ဖြစ်ပါသည်။

သင်တန်းကာလအတွင်းရလဒ်များအဖြစ် -

- ကျောင်းနှင့်ကျေးရွာများတွင် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးအသိပညာပေးလုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်နိုင်သော နည်းစနစ်များကို မျှဝေပေးနိုင်ခြင်း၊
- ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်း ရေးလုပ်ငန်းများဆက်စပ်ပုံကို မျှဝေနိုင်ခြင်း၊
- ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးအသိပညာပေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်ရာတွင် ရောင်စုံကတ်များကိုသုံးပြီး မိမိတို့ပညာပေးလိုသော အကြောင်းအရာများကို ရုပ်လုံးပေါ်လာအောင် လုပ်ဆောင်နိုင်သော VIPP နည်းစနစ်များကို မျှဝေပေးနိုင်ခြင်း၊
- ဦးဆောင်ဆွေးနွေးသူတစ်ဦး၏ ပြုမူဆောင်ရွက်ရမည့်

အချက်အလက်များနှင့် ရှောင်ရှားရမည့်အချက်များကို သင်ကြားမျှဝေပေးနိုင်ခြင်း၊

- ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး အသိပညာပေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်ရာတွင် မိမိတို့ပညာပေးလိုသော အကြောင်းအရာပေါ်အခြေခံပြီး စီမံချက်များ ရေးဆွဲပုံကိုရှင်းလင်းမျှဝေပေးနိုင်ခြင်းတို့ရရှိခဲ့ပါသည်။

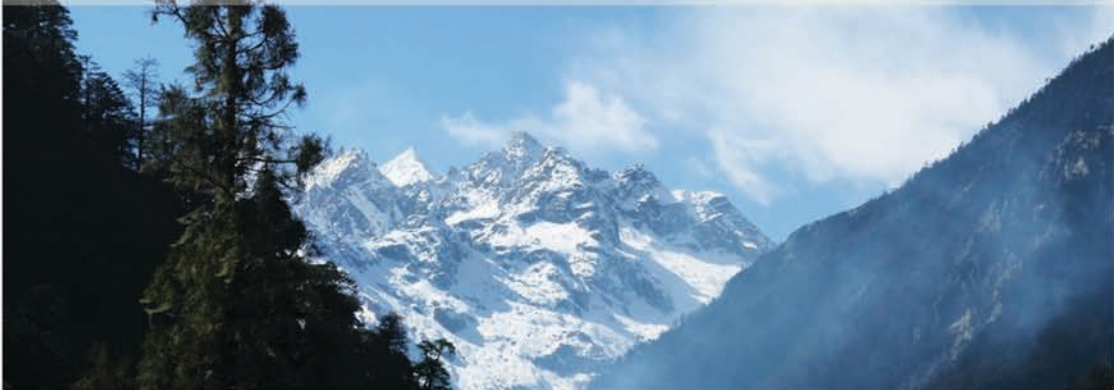
သင်တန်းများနှင့် ပတ်သက်ပြီးလေ့လာတွေ့ရှိသုံးသပ်ရသည်မှာ-

- ◆ သင်တန်းသားများအနေဖြင့် သင်တန်းပို့ချချက်များကို စိတ်ပါဝင်စားစွာသင်ယူခဲ့ပြီး အဖွဲ့လိုက်ဆွေးနွေးခြင်း ပြန်လည်တင်ပြခြင်းပြုလုပ်ရာတွင်လည်း ကောင်းစွာ ပြုလုပ်နိုင်သည်ကိုတွေ့ရခြင်း၊
- ◆ သင်တန်းသားများမှ VIPPနည်းစနစ်ကို အသုံးပြု၍ ပညာပေးလုပ်ငန်းများလုပ်ဆောင်ရာတွင် ထင်သာမြင်သာရှိအောင် ပုံဖော်နိုင်မှုရှိသည်ကိုတွေ့ရှိရခြင်း၊
- ◆ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရာတွင် မိမိလုပ်ဆောင်လိုသောအကြောင်းအရာနှင့် နယ်ပယ်ကိုအခြေခံ၍ စီမံချက်များကိုရေးဆွဲနိုင်သည်ကို အဖွဲ့လိုက်ဆွေးနွေးမှုများတွင် တွေ့ရှိရခြင်း၊
- ◆ သင်တန်းကာလတွင် သင်တန်းသားအချို့မှာ ရာထူးတိုးစာမေးပွဲ အချိန်နှင့်နီးကပ်နေသဖြင့် သေချာစွာ အာရုံမစိုက်နိုင်သည်ကိုတွေ့ရှိခဲ့ရခြင်း၊
- ◆ သင်တန်းသားများပြီးငွေချိန်တွင် နီးကြားစေသော လေ့ကျင့်ခန်းများစီစဉ်ပေးမှုနှင့် ပတ်သက်၍လည်း သင်တန်းသားများ တက်ကြွစွာပါဝင်နိုင်သည်ကို တွေ့ရှိရခြင်း၊
- ◆ သင်တန်းကာလတွင် ပို့ချသောဘာသာရပ်အားလုံးကို ၈၀%ကျော် နားလည်သဘောပေါက်သည်ကို သဘောထားမှတ်ချက် ဆန်းစစ်ချက်များတွင် တွေ့ရှိရခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး အသိပညာမြှင့်တင်ခြင်းဆိုင်ရာသင်တန်းနှင့် လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မည့် လုပ်ငန်းများအတွက် အောက်ပါအကြောင်းအရာများအားထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်အကြံပြုတင်ပြခဲ့ပါသည်-

- နောင်တွင် သင်တန်းပြုလုပ်မည်ဆိုပါက ပူးပေါင်းပါဝင်မှု အပြည့်အဝရနိုင်ရန်အတွက် သင်တန်းကာလကို သေချာစွာ ညှိနှိုင်းခြင်းလိုအပ်ပါက ထပ်မံဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခြင်းများ ပြုလုပ်သင့်ပါသည်။
- ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးပညာပေးရေး အသိပညာမြှင့်တင်ခြင်းသင်တန်းကို ကျေးရွာများသို့ သွားရောက်လက်တွေ့ကွင်းဆင်းနိုင်မည်ဆိုပါက သင်တန်းသားများအတွက် အသိအမြင်နှင့် အတွေ့အကြုံများပိုမိုရှိနိုင်မည်ဖြစ်၍ နောင်တွင် သင်တန်းများပြုလုပ်မည် ဆိုပါက လက်တွေ့လုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ကျေးရွာများသို့ သွားရောက်နိုင်ရန် ကြိုးစားသင့်ပါသည်။ ။

ခါကာဘိုရာဇိဥယျာဉ်ဝယ် အပင်မျိုးစိတ်တွေစုကြမယ် (၁)

ဒေါ်မြင့်မြင့်စန်း၊ လက်ထောက်သုတေသနအရာရှိ၊ သစ်တောသုတေသနဌာန

စာရေးသူတို့ မြန်မာနိုင်ငံမှာ သဘာဝတောတွေနဲ့အတူ သယ်ဇာတတွေပေါများတဲ့အတွက် သစ်တောဦးစီးဌာနအနေနဲ့ အမျိုးသားဥယျာဉ်တွေကို နေရာဒေသအလိုက် တည်ထောင်ပြီး ထိန်းသိမ်းထားရှိပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အမျိုးသားဥယျာဉ်တိုင်းကိုတော့ မရောက်ဖူးသေးတာတော့ အမှန်ပါပဲ။ ကံကောင်းချင်တော့ အိပ်မက်တောင်မမက်ဘူးတဲ့ ခါကာဘိုရာဇိအမျိုးသားဥယျာဉ်ထဲမှာ အပင်မျိုးစိတ်တွေစုဆောင်းဖို့ အမေရိကန်နိုင်ငံ၊ နယူးယောက် ရုက္ခဗေဒဥယျာဉ်က မစ္စကိတ်အမ်းစထရောင်းနှင့် မစ္စတာဒမ်မီတို့နဲ့ အတူလိုက်ပါဖို့ အခွင့်အရေးရရှိခဲ့ပါတယ်။ စာရေးသူ အဲဒီညက အိပ်တောင်မပျော်ပါဘူး။ ခရီးကဝေးလွန်းလို့ရယ်၊ ရာသီက အေးတော့မည့်လ ရောက်ခါနီးပြီမို့ ယူသွားရမယ့် အသုံးအဆောင်တွေကို စဉ်းစားနေမိတာရယ်၊ သီချင်းထဲမှာဘဲကြားဖူးတဲ့မြို့ကလေးနဲ့ ခါကာဘိုရာဇိဥယျာဉ်က ဘယ်လိုနေသလဲပေါ့။

အောက်တိုဘာလ(၇)ရက်နေ့မှာတော့ နေပြည်တော် ရေဆင်းကနေ ရန်ကုန်ကိုထွက်ခွာခဲ့ပါတယ်။ နောက်တစ်နေ့မှာ WCS ရုံးကဆရာဦးသန်းမြင့်နဲ့ သွားရောက်တွေ့ဆုံနေတုန်း မစ္စကိတ်တို့ရောက်လာပါတယ်။ အပြန်အလှန်မိတ်ဆက်ပေးပြီးတဲ့နောက် မနက်ဖြန်မှာ လေဆိပ်ကိုဘဲ ဆင်းလာဖို့ ပြောကြားလို့ စာရေးသူလည်းပြန်လာခဲ့ပါတယ်။ အောက်တိုဘာလ(၉)ရက်နေ့မှာတော့ လေဆိပ်ကနေ စောင့်ပါတယ်။ ဒေါက်တာစောလွင်က မစ္စကိတ်တို့နဲ့အတူ ပါလာပြီး ယူသွားရမယ့် ပစ္စည်းတွေကို အလေးချိန်ကြပါတယ်။ ပစ္စည်းတွေကများလွန်းလို့ ပေါင်ပိုကြေး ၃ သိန်း ကျပ်ပေးရပါတယ်။ ရာသီဥတုကတော့ ဒီနေ့ကိုယ့်ဖက်မပါဘူး ထင်ပါရဲ့။ ကောင်းကင်တစ်ခုလုံး အုံ့မှိုင်းနေတာပါပဲ။ မနက်(၁၁)နာရီမှာ လေယာဉ်ထွက်ခွာလာပြီး နေ့လယ် (၂း၃၀)မှာ မန္တလေးကို ရောက်ပါ

တယ်။ မန္တလေးလေဆိပ်မှာလည်း ရန်ကုန်မှာလို အုံ့မှိုင်းနေတဲ့အပြင် လေကလည်း အရမ်းကို တိုက်နေပါတယ်။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ စာရေးသူတို့ ဆက်သွားမဲ့ မြစ်ကြီးနားလေဆိပ်မှာ လေယာဉ်ဆင်းလို့ မရဘူးလို့ အကြောင်းကြားလာတော့ စာရေးသူတို့ ခရီးသည်တွေအားလုံးကို မန္တလေးလေဆိပ်အထဲမှာ ခေတ္တနားနေဖို့ လေယာဉ်ပေါ်က ဆင်းခိုင်းတဲ့အခါ စာရေးသူဟာ လေတိုက်လွန်းလို့ လွင့်ထွက်မတတ်ဖြစ်နေလို့ပါပဲ။

စာရေးသူတို့အားလုံးလေဆိပ်ထဲရောက်တော့ မစ္စကိတ်က ဘယ်အချိန်ပြန်ထွက်မလဲဆိုပြီး မေးပါတယ်။ မျက်နှာကတော့ရှုံ့မဲ့နေတာပါပဲ။ စောင့်ရင်းနဲ့ အချိန်ကတဖြည်းဖြည်းကုန်လာပြီး ညနေ၆နာရီမှာတော့ စာရေးသူတို့ ရန်ကုန်ကစီးလာတဲ့ အဖွဲ့တွေကို လေယာဉ်ပေါ် ပြန်တက်ခိုင်းပြီး ရန်ကုန်ကို ပြန်ပို့တော့တာပါပဲ။ ည(၈) နာရီမှာ ရန်ကုန်လေဆိပ်ပြန်ရောက်ပြီး ပစ္စည်းတွေပြန်ရွှေ့၊ နောက်နေ့အတွက်လက်မှတ်ပြန်စီစဉ်ပြီးတဲ့အခါ ဒေါက်တာစောလွင်က သူ့အိမ်က ကားကို ပြန်ခေါ်ပါတယ်။ လမ်းမှာကားတွေ ကြပ်နေတာကြောင့် ည (၉) နာရီလောက်မှ ကားက ရောက်လာပါတယ်။ မစ္စကိတ်တို့ကိုရတဲ့ဟိုတယ်မှာဘဲ တည်းခိုခိုင်းပြီး ချထားခဲ့ပါတယ်။ ပြီးမှ စာရေးသူကို လိုက်ပို့ပါတယ်။ အိမ်ရောက်တော့ ည(၁၀)နာရီရှိပါပြီ။ အိမ်ကအစ်ကိုတွေကလည်း အံ့သြနေကြတာလေ။

နောက်တစ်နေ့ အောက်တိုဘာ ၁၀ ရက်နေ့မှာ လေယာဉ်မထွက်တဲ့အတွက် အိမ်မှာပဲနားရင်း လိုအပ်တာတွေပြန်ဝယ်ရပါတယ်။ မစ္စကိတ်က သတ်သတ်လွတ်စားတာကို လေဆိပ်ကျမှသိရလို့ပါ။ အောက်တိုဘာ(၁၁)ရက်နေ့မှာတော့ ရွှေမြန်မာလေကြောင်းလိုင်းက လေယာဉ်ဟာ ရာသီဥတုကောင်းလို့ ရန်ကုန်၊ ဟဲဟို၊ မန္တလေး၊ မြစ်ကြီးနားက

တစ်ဆင့် ပူတာအိုလေဆိပ်ကို ညနေ(၄)နာရီမှာရောက်ရှိခဲ့ပါတယ်။ WCSနဲ့ ခါကာဘိုရာဇီအမျိုးသားဥယျာဉ်ရုံးက အဖွဲ့တွေက လာရောက်ကြိုဆိုကြပါတယ်။ WCSအဖွဲ့မှ (၂)ယောက်က မနက်အစောပိုင်းမှာတွေ့ဖူးလို့ဝမ်းသာနေကြပါတယ်။

စာရေးသူတို့အဖွဲ့ကပါလာတဲ့ ပစ္စည်းတွေစာရင်းပြုစစ်ဆေးပြီးမှ လာကြိုတဲ့ကားတွေနဲ့ ဦးစွာ ခါကာဘိုရာဇီအမျိုးသားဥယျာဉ်ရုံးကို သွားကြပါတယ်။ မြို့နဲ့လေဆိပ်က သိပ်မဝေးတာတွေရပြီး ရုံးကလည်း မြို့လယ်နဲ့ နီးပါတယ်။ အချို့ရုံးတွေဆိုရင် ရှေးကတည်းက ဆောက်လုပ်ထားပြီး အမိုးတွေက သံချေးတောင်တက်နေပါပြီ။ နောက်ပြီး ရုံးနဲ့ အိမ်ကို တွဲလျက်လေးတွေရပါတယ်။ မြေယာတွေကလည်း ကျယ်ပြီး အိမ်ဝင်းတွေကလည်း အတန်အသင့်ကျယ်တာမို့ ရှုရတဲ့လေဟာ သန့်ရှင်းပြီး အလွန်ကောင်းလှပါတယ်။ အဆောက်အအုံတွေကလည်း အထပ်အမြင့်ကြီးတွေမရှိဘဲ အလွန်ဆုံးရှိုလှ နှစ်ထပ်ပါ။ ခါကာဘိုရာဇီအမျိုးသားဥယျာဉ်ရုံးက လမ်းရဲ့ညာဘက်မှာရှိပြီး အဝေးကနေ သစ်ခွံခြုံ ပြခန်းနဲ့ ရုံးကိုမြင်တွေ့နေရပါတယ်။ မိုးကလည်း သိပ်မပြတ်သေးတော့ ခြံထဲမှာဗွေဆော်ဦး ကျွတ်ကိုစတွေ့ရတော့တာပါ။ အဲဒီအကောင်တွေကို ရှောင်ရင်း သစ်ခွံခြုံကို အရင်ကြည့်ကြပါတယ်။ ခါကာဘိုရာဇီအမျိုးသားဥယျာဉ်ကြီးထဲမှာပေါက်ရောက်တဲ့ အပင်တွေကို စုဆောင်းပြီး စိုက်ပျိုးထားတာမို့ အချို့အပင်တွေဆိုရင် ပွင့်နေကြပါပြီ။ ဆရာဒေါက်တာစောလွင်ကတော့ မစွက်ိတ်ကိုရှင်းပြနေပါတယ်။

ခဏနေတော့ ပြခန်းထဲကို သွားကြပါတယ်။ ပြခန်းက WCS ကဆောက်လုပ်ပြီး ဖွင့်လှစ်ထားတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခါကာဘိုရာဇီအမျိုးသားဥယျာဉ်ကြီးထဲမှာ ပေါက်ရောက်တဲ့ ထင်ရှားတဲ့ အပင်မျိုးစိတ်များ၊ လိပ်ပြာမျိုးစိတ်များ၊ ရွားပါးတိရစ္ဆာန်များ၊တိဘက်လူမျိုး၊ ထရုံလူပုလေးများရဲ့ ဓာတ်ပုံတွေကို ပြခန်းမှာ ပြသထားပါတယ်။ ဒါ့အပြင် ရွားပါးတိရစ္ဆာန်များရဲ့ ဦးချိုများ၊ ရုပ်လုံးသွင်းရုပ်တုများအပြင် ၄က်တွေကိုလည်း ပြသထားပါတယ်။ ခါကာဘိုရာဇီအမျိုးသားဥယျာဉ်ရဲ့အုပ်ချုပ်ရေးမှူးက နေပြည်တော်မှာအစည်းအဝေးသွားတက်နေလို့ ပြန်မရောက်သေးပါဘူး။ ညနေစောင်းတော့ နည်းနည်းအေးလာတာမို့ စာရေးသူတို့ တည်းခိုမယ့် ထရမ်ရာဇီဟိုတယ်ကို လိုက်ပို့ကြပါတယ်။

ည ၇ နာရီမှာတော့ ညစာစားဖို့ “ခမ်းစုကို” စားသောက်ဆိုင်ကိုသွားကြပါတယ်။ တည်းခိုခန်းနဲ့ စားသောက်ဆိုင်တွဲပြီးဖွင့်ထားတာ တွေရပါတယ်။ အချို့ပွဲကတော့ နာမည်ကျော်ဂရိတ်ဖရူသီးကို ထိပ်ကဖြတ်လှီးပြီး အသီးပေါ်ကနေ ပျားရည်ဆမ်းပေးထားတာမို့ အလွန်အရသာရှိလှပါတယ်။ မစွက်ိတ်ကတော့ တစ်လုံးနဲ့မဝလို့ နောက်တစ်လုံး ပြန်ချပေးရပါတယ်။ စားသောက်ပြီး စကားခဏပြောပြီး တာနဲ့ စာရေးသူတို့တည်းခိုနေရာကို ပြန်လာကြပြီး အိပ်ရာ

ဝင်ခဲ့ကြပါတော့တယ်။

မနက်အိပ်ရာကနိုးတော့ အပြင်မှာနှင်းတွေ ဝေနေပါတယ်။ ရေချိုး၊ မျက်နှာသစ်နဲ့ ပြင်ဆင်ပြီး နံနက်စာစားဖို့၊ အောက်ထပ်မှာ ဆရာနဲ့အတူ စောင့်နေရပါတယ်။ “ညက ဆရာက အိပ်တာ မကြာသေးဘူး၊ ဟောက်သံက အကျယ်ကြီးဘဲလို့ပြောတော့” ဆရာကအားရပါးရ ရယ်လိုက်ပြီး ဒီညလည်း စောင့်ကြည့်အုံးတဲ့လေ။ မစွက်ိတ်တို့ ထွက်လာတာနဲ့ ဈေးလမ်းအတိုင်း လမ်းလျှောက်သွားကြပါတယ်။ ထရမ်ရာဇီဟိုတယ်ရဲ့ စားသောက်ဆိုင်မှာ နံနက်စာစားကြမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပြီးတာနဲ့ ဈေးထဲကိုဝင်ပြီး လိုအပ်တာတွေဖြစ်တဲ့ လက်အိတ်၊ ကျွတ်ကာစ၊ ဓာတ်ဗူး၊ မိုးကာ၊ ခြင်သတ်ဆေး၊ ရေပုံး၊ ဟင်းချက်စရာများဖြစ်တဲ့ တာရှည်ခံ ပဲမျိုးစုံ၊ ပုန်းရည်ကြီးထုပ်၊ ခေါက်ဆွဲထုပ်များ၊ တိပ်ခွေများကို ဝယ်ကြပါတယ်။ သူတို့ ဝယ်ပြီးတော့ စာရေးသူက ကချင်ဆေးတွေရောင်းတဲ့ ဆိုင်ကို သွားပါတယ်။ ဆေးဝါးတွေနဲ့အတူ လက်ဖြစ်ကြိမ်ခြင်း၊ ဝါးခြင်းတောင်း၊ ပလိုင်းတွေကိုလည်း တွေ့ခဲ့ပါတယ်။ ဒေသထွက်ဖြစ်ပြီး ဆေးအာနိသင်အရ ခေတ်အဆက်ဆက်က ဘိုးစဉ်ဘောင်ဆက်သုံးစွဲခဲ့တာမို့ လာရောက်ဝယ်ယူသူတွေကို တွေ့ရပါတယ်။ နာမည်ကြီး ခမ်းတောက်မြစ်နဲ့ မလှစ်၊ ရှိုးပဒီးတို့ကို အခြားဆေးမြစ်တွေနဲ့ရောပြီး အရက်နဲ့ စိမ်ထားပြီး ရောင်းနေတာလည်းတွေ့ရပါတယ်။ မဇာခြည်ကတော့ ဈေးကြီးတယ်မဝယ်နဲ့တဲ့။ ပြီးတာနဲ့ ခါကာဘိုရာဇီအုပ်ချုပ်ရေးမှူးရုံးကို သွားကြပါတယ်။

မစွက်ိတ်က စာရေးသူတို့ သွားကြမဲ့ ခါကာဘိုရာဇီအမျိုးသားဥယျာဉ်ကြီးရဲ့ လမ်းကြောင်းပြမြေပုံရှေ့မှာရပ်ပြီး တောအုပ်ဦးဇော်နိုင်ထွန်းနဲ့အဖွဲ့ကိုခေါ်ပြီး လမ်းကြောင်းရှာနေပါတယ်။ သူမက ဘယ်သူမှ မသွားသေးတဲ့ လမ်းကြောင်းက သွားချင်တာမို့ သေချာအောင်မေးနေတာဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီလမ်းကြောင်းက အရှေ့မြောက်စူးစူးမှာရှိတဲ့ မခွမ်ကန်ရွာကနေ တစ်ဖက်နိုင်ငံ တရုတ်ပြည်ကို ကုန်သွယ်မှုပြုသူတွေ သုံးတဲ့လမ်းမို့ လူအသွားအလာနည်းပါးကြောင်း ပြောပြကြသလို အလွန်လည်း ကြမ်းတမ်းခက်ခဲမှုတွေနဲ့တွေ့ကြုံရနိုင်ကြောင်းရှင်းပြပါတယ်။

အဲဒီနောက် မစွက်ိတ်က စာရေးသူတို့မလာခင် WCS ကကြိုတင်ဝယ်ယူထားတဲ့ အသုံးအဆောင်ပစ္စည်းများ၊ ဆရာ ဒေါက်တာစောလွင်က ကြိုတင်ပို့ပေးထားတဲ့ ကတ်ထူစက္ကူအထုပ်များ၊ စာရေးသူတို့နဲ့အတူယူလာတဲ့ ပစ္စည်းများကို တစ်ခုချင်းဖြည့်ပြီး စစ်ပါတယ်။ ဒမ်မီကတော့ အဓိက သူတာဝန်ယူရမယ့် မီးဖိုတွေကို စစ်နေပါတယ်။ သူတို့က မီးသတ်ဗူးအသေးစား ဥဗူးကို လေယာဉ်ဆီဖြည့်ပြီး အောက်ကနေ မီးနဲ့ပန်းနမူနာတွေကို အခြောက်ခံဖို့ စတုရန်းပုံ သတ္တုစင်နှစ်ခုကိုတပ်လိုက် ဖြုတ်ကြည့်လိုက်နဲ့ စမ်းနေပါတယ်။ စင်တွေက အရှင်တွေမို့ ဖြုတ်ပြီး အရှည်လိုက် အိတ်ထဲထည့်

သယ်ရုံပါဘဲ။ တောအုပ် ဦးဇော်နိုင်ထွန်းနဲ့တောခေါင်း မောင်ပြည်စိုးအောင်တို့က မစ္စတာဒမ်မီနဲ့အတူ ကူညီလုပ် ကိုင်ပေးရမဲ့သူတွေဖြစ်ပါတယ်။ စာရေးသူနဲ့မစ္စကိတ်တို့က တော့ ပါလာတဲ့ ပစ္စည်းတွေထဲက အပြန်လမ်း ဆုံရပ်မှာ ထားရှိမဲ့ သတင်းစာစက္ကူထုပ်နဲ့ ကတ်ထူချပ်တွေကို တောထူ တဲ့နေရာနဲ့နီးရင် များများထည့်ပေးဖို့ စခန်းအမည်တွေနဲ့ ကိုက်ပြီး ဝေခြမ်းရေးလုပ်ရပါတယ်။ ဆရာနဲ့ WCS က ဇာခြည်နဲ့အဖွဲ့တွေကတော့ နားမဲ့ကြားစခန်းတွေမှာ ပို့ထား ပေးတဲ့ ဆန်၊ ဆီ၊ ဟင်းချက်စရာစာရင်းကိုပြုစုရင်း၊ စာရေးသူ တို့နဲ့အတူ တစ်ပါတည်းယူသွားမယ့်စာရင်းကို အိတ်တွေနဲ့ ထည့်ပြီး နံပါတ်အလိုက်သော့တွေကို တောခေါင်းကို အပ် ပါတယ်။ ဟင်းချက်စရာဆိုလို့ မစ္စကိတ်က ပဲနီလေးကြိုက် တာမို့ ဇာခြည်က အချိန် ၁၀ တောင်ဝယ်ထားတယ်ဆိုလို့ ဆရာက ရယ်ပြီး မစ္စကိတ်ကို “ပဲနီမလေးလို့”ခေါ်ပြီး စတော့ တာပါဘဲ။ ပူတာအိုရောက်မှ မကြားဖူးတာတွေ ကြားနေ ရပါတယ်။ ဆန်တစ်အိတ် ၅၀၀၀၀ကျပ်၊ ခရမ်းချဉ်သီး (၁)ပိဿာ (၆၀၀၀)ကျပ်တဲ့။

ဇာခြည်ကတော့ လိုအပ်တာမှန်သမျှ ဆိုင်ကယ် တစ်စီးနဲ့ သွားလိုက်ပြန်လိုက် လုပ်ပေးနေပါတယ်။ နောက်ပြီး တောလမ်းမှာ ကျွတ်တက်တာသိစေဖို့ အဖြူရောင်ပိတ်စ တွေဝယ်ပြီး သူ့သူငယ်ချင်းဆိုင်မှာ သွားအပ်ပါတယ်။ စာရေး သူပါ လိုက်သွားပြီး ကျွတ်ကိုတို့ဖို့ အိတ်ရှုံ့တစ်လုံးချပ်ခိုင်း ပါတယ်။ ဆရာကတော့ မစ္စကိတ်တို့ အလုပ်လုပ်နေတာကို ဓာတ်ပုံတွေရိုက်ပြီး facebook တင်ဖို့လုပ်နေပါတယ်။ အချိန် က ၁နာရီ ထိုးပြီမို့ နေ့လယ်စာကို မနက်ကဆိုင်မှာဘဲ စားကြ ပါတယ်။ ရုံးကို ပြန်ရောက်တော့ ၂ နာရီရှိနေပါပြီ။ ပစ္စည်း တွေ စစ်ပြီးတာတွေကို အိတ်တွေနဲ့ထည့်ပြီး ချုပ်တဲ့သူက ချုပ်နေကြသလို မနက်ဖြန်မှာသွားဖို့ ဆိုင်ကယ်ငှားတဲ့သူက ငှားနဲ့ လူတိုင်း မအားရပါဘူး။ ညစာကို Putao Trakking House ကဖိတ်လို့ သွားကြမယ်လို့ပြောပါတယ်။

Putao Trakking House က ပိုင်ရှင်ကတော့ ဂေါ်ရခါးလူမျိုး ဦးဝင်းတင်ဖြစ်ပြီး ပြင်ဦးလွင်မှာ အခြေချနေ ထိုင်သူဖြစ်ပါတယ်။ ဒီ Putao Trakking House ကို ၂၀၀၇ခုနှစ်က ဒေသထွက်သစ်တွေနဲ့ စတင်တည်ဆောက်ခဲ့ ပြီး အခုဆိုရင် အခန်းတစ်ခန်းကို ဒေသခံတွေအနေနဲ့ ၄၀၀၀၀ ကျပ်မှ ၅၀၀၀၀ကျပ်အထိ ပေးရပါတယ်။ အလွန် ဖော်ရွေပြီး ကိတ်တို့နဲ့အတူ အာလူးကြော်၊ ကြက်သားအကြွတ် ကြော်နဲ့ ဘီယာသောက်ကြရင်း စကားတွေပြောကြပါတယ်။ စာရေးသူကတော့ ကိုလာဘဲသောက်ပါတယ်။ စကားတွေ ပြောလို့ဝတော့ ညစာစားကြပါတယ်။ စားသောက်ပြီးကြ တော့ အခန်းတွေကို သွားကြည့်ကြပြီး နှုတ်ဆက်ပြန်လာ ခဲ့ကြပါတယ်။ ဟိုတယ်ရောက်တော့ ည(၉)နာရီရှိပါပြီ။ မနက် ဖြန်မှာ ခရီးရှည် စတင်ထွက်ခွာမှာဖြစ်လို့ စာရေးသူတို့ဟာ

မူလပါလာတဲ့ အဝတ်အစားတွေကို လျော့ပြီး အိတ်တစ်အိတ် စာသာ ယူဆောင်ခွင့်ရှိတယ်လို့ ဒေါက်တာစောလွင်က ပြောလာလို့ အဖွဲ့ဝင်တွေအားလုံး ချန်ထားဖို့နဲ့ ယူသွားမဲ့ ပစ္စည်းတွေကို အိတ်နှစ်လုံးနဲ့ခွဲထည့်ရပါတော့တယ်။ ကြမ်းပေ၊ ဟောင်းပေ အဝတ်အစားတွေ ခြေ အိတ် ၅စုံ၊ လက်အိတ်၊ မိုးကာ၊ ဓာတ်မီး၊ ဆေး၊ ထီး၊ ဦးထုပ်၊ အခင်း၊ ခြင်ဆေး စတာတွေကို စစ်ပြီးထည့်ပြီးတော့ ည (၁၁)နာရီ ရှိနေလို့ အိပ်ရာဝင်ခဲ့ပါတယ်။

မနက်၅း၃၀မှာ အိပ်ရာကနိုးပြီး ပြင်ဆင်၊ ပစ္စည်း တွေ အကုန်သိမ်းပြီး အောက်ထပ်ကို ဆင်းကြပါတယ်။ အုပ်ချုပ်ရေးမှူးရုံးမှာ ချန်ထားမဲ့အိတ်တွေနဲ့ ယူသွားမဲ့ အိတ် တွေကို သပ်သပ်ပုံထားရပါတယ်။ မစ္စကိတ်တို့လည်း ထွက် လာကြပြီး စာရေးသူတို့အိတ်တွေနဲ့အတူ ခွဲခြားပြီး ပုံထား ကြပါတယ်။ ပြီးတော့ နံနက်စာစားသောက်ပြီးနောက် တစ်ချိန်တည်းမှာဘဲ စာရေးသူတို့နဲ့အတူ လိုက်ပါမဲ့ ဆိုင်ကယ် ၈ စီး ရောက်ရှိလာပြီး ဘယ်သူတွေလိုက်မလဲမေးကြပါတယ်။ စာရေးသူက ဆိုင်ကယ်တွေကိုကြည့်ပြီး အံ့သြနေပါတယ်။ ဆိုင်ကယ်တွေမှာ ဘာအဖုံးမှမပါလို့ပါ။ ရွှံ့အလိမ်းလိမ်းနဲ့။ စာရေးသူလည်းလိုက်မယ် ပြောရော သူယူမယ် ငါယူမယ်နဲ့၊ ရော် ဘာဖြစ်တာပါလိမ့်ပေါ့၊ နောက်တော့မှ တောအုပ် ကိုဇော်နိုင်ထွန်းကရယ်ပြီး “ဆရာမက ပိန်ပြီးသေးတော့ ဆိုင်ကယ်ပေါ်တင်ရတာပေါ့လို့တဲ့လေ။” မိုင်၈၀ခရီး ဆို တော့လေတဲ့၊ ဒါကြောင့် လူနေတာပေါ့တဲ့၊ အော်ငါ့နှယ် ဖြစ် ရလေ။ ဒါနဲ့ စာရေးသူလည်း ကိုယ့်ကိုတင်နိုင်မယ့် လူကိုရွေး ပြီးတက်ရပါတယ်။ စာရေးသူတို့ ၄ ယောက်က ပစ္စည်း အိတ်ကို ရွှေ့ခွဲမှာတင်၊ လူကနောက်က လိုက်စီးပေါ့၊ မစ္စကိတ် တို့ကတော့ သူတို့ရဲ့သားရေအိတ်ကကြီးပြီး အရှည်တွေမို့ ဆိုင်ကယ်တွေပေါ်တင် ကြိုးနဲ့ချည်ကြနဲ့။ ကိုဇော်နိုင်ထွန်းက တောခေါင်း မောင်ပြည်စိုးအောင်နဲ့အတူ နှစ်ယောက်စီးကြ မှာဖြစ်ပါတယ်။ ကျန်ဆိုင်ကယ် ၃ စီးမှာတော့ လေယာဉ် ဆီပုံးတွေနဲ့ ကတ်ထူအိတ်တွေ၊ ဆန်အိတ်၊ အပင်ခူးတဲ့ cut- ter, မီးကင်မယ့် ဖြုတ်ပြီးသားစင်တွေကို ကြိုးနဲ့ချည်ပြီး တုပ်ကြ ပါတယ်။ ပြီးတာနဲ့ မထွက်ခင် အမှတ်တရအုပ်စုလိုက် ဓာတ်ပုံ ရိုက်ကြပြီး ရှစ်နာရီခွဲမှာတစ်ခါတည်း ထွက်လာခဲ့ကြပါ တယ်။

စာရေးသူတို့ဟာမြို့ထဲမှာ ထမင်းဗူးဝင်ယူ၊ ကျော ပိုးအိတ်ထဲထည့်ပြီး ဆက်လက်ထွက်ခွာခဲ့ကြတာ လမ်းမှာ မြို့ကို ဖြတ်စီးတဲ့ မလိခမြစ်ကိုကျော်ခဲ့ကြပါတယ်။ နောက် တော့ ပူတာအို -မြစ်ကြီးနား-မချမ်းဘောလမ်းဆုံမှာ ခဏရပ် ကြပြီး ကိတ်တို့က ဆိုင်ကယ်ဦးထုပ်ဝယ်ကြသလို ဆိုင်ကယ် သမားတွေက ဆိုင်ကယ်ကျွတ်အပို ဝယ်ကြပါတယ်။ အိမ်တွေ က ရွေးအိမ်တွေဖြစ်ပြီး အိမ်ရှေ့ခြံအနားသပ်ကို လှပတဲ့ ကျောက်တုံးဝိုင်းဝိုင်းလေးတွေနဲ့ တစ်ဆင့်စီ တင်ထားကြတာ မို့ အမြင်ကဆန်းနေပါတယ်။ လေကလည်း တဖြူးဖြူး၊ လမ်း

ဘေးဝဲယာမှာက စိမ်းလဲ့နေတဲ့ စပါးကွင်းတွေ တွေ့ရပြီး ဟိုး အဝေးမှာတော့ မြင့်မားလှတဲ့ တောင်တန်းတွေကို လှမ်းမြင် နေရပါတယ်။ နောက်၁နာရီလောက်ကြာတော့ မချမ်းဘော ကိုရောက်ပါတယ်။ ပူတာအို -မချမ်းဘောဟာ ၁၄မိုင်ဘဲ ဝေး တာတွေ့ရပြီး ကတ္တရာလမ်းဖြစ်ပါတယ်။ မချမ်းဘောမြို့လေး က အိမ်ခြေနည်းပြီး လမ်းရဲ့ ဘယ်ဘက်မှာ မြေနိမ့်ပြီး ညာ ဘက်က တောင်ကုန်းလေးပေါ်မှာ ဝန်ထမ်းအိမ်ရာလုံးချင်း အမည်းလေးတွေကို တွေ့ရပါတယ်။ ရှေးက အိမ်တွေပါဘဲ။

အိမ်တွေလွန်တာနဲ့ တောစပ်ရောက်လာပြီး လမ်း က မြေနီလမ်းဖြစ်သွားပါတယ်။ ဖုန်တထောင်းထောင်းနဲ့ စာရေးသူတို့ စတွေ့တာပါဘဲ။ နောက်ပြီး မစ္စကိတ်က အရပ် အလွန်ရှည်ပြီး ဆိုင်ကယ်က နိမ့်နေတာမို့ သူ့ရဲ့ခြေထောက်က မြေကြီးနဲ့တိုက်လုနီးပါးဖြစ်နေတော့ ကွေးထားရပါတယ်။ နောက်ပြီး သူ့ရဲ့ကျောပိုးအိတ်က လေးလွန်းလို့ မပိုးနိုင်ဘဲ သူ့ရဲ့နောက်ဘက်မှာ ကန့်လန့်ထားပြီး ချည်ထားရတာမို့ သူက အဲဒီအိတ်ကိုမှီတော့ ပက်လက်လန်ပြီး ကျတော့မလို့ ဖြစ်နေတာပေါ့။ ခဏနေနားရပြန်ပြီ။ ခါးနာလို့တဲ့လေ။ လက် နှစ်ဖက်ကို နောက်ကနေစုံကိုင်ပြီး စီးရတာမို့လက်တွေလည်း နာနဲ့။ လမ်းကအလွန်ဆိုးပါတယ်။ မိုးရွာထားတာမို့ အချို့ နေရာတွေမှာ မြေကြီးက ရွှံ့အလွန်များပြီး ချောနေပါတယ်။ မောင်းတဲ့သူကတော့ လမ်းကျွမ်းနေသူမို့ လမ်းမှာ ရေအိုင် တွေ ရှိလဲမရပ်ပါဘူး။ အရှိန်နဲ့ ဝေါကနဲ မောင်းပြီး ဖြတ် တော့တာပါဘဲ။ အချို့နေရာတွေဆိုရင် လမ်းပြင်ထားလို့ ခင်းထားတဲ့ ကျောက်တုံးတွေကကြီးလွန်းလို့ အဲဒီအပေါ်ဖြတ် မောင်းရင်လူက ဓာတ်လိုက်နေသလို တုန်ခါနေတာပါဘဲ။ လမ်းကတောင်စောင်းတွေမှာ ဖောက်ထားတာမို့ ကောင်း လိုက်ဆိုးလိုက်နဲ့ မောင်းလာလိုက်တာ နေ့လယ် ၁၁ နာရီမှာ “အထန်ဂါး” ဆိုတဲ့ရွာကိုရောက်ပြီး ပါလာတဲ့ ထမင်းဗူးနဲ့ နေ့လယ်စာစားကြပါတယ်။ ဆိုင်ကယ်သမားတွေကတော့ ဆိုင်ကခေါက်ဆွဲပြုတ်မှာစားကြပြီး ခဏနားကြပါတယ်။ တိုက်တိုက်ဆိုင်ဆိုင် အိမ်ရှေ့မှာ စပါးတွေ လှမ်းထားတာ မြင်လို့ စာရေးသူက မျိုးနည်းနည်းတောင်းပြီး သိမ်းထားပါ

တယ်။ ပြီးတော့ ဆက်ပြီး ခရီးထွက်ခဲ့ကြပါတယ်။ စာရေးသူ စီးတဲ့ ဆိုင်ကယ်မောင်းသမားလေးက ရဝမ်လူမျိုး၊ ဥတန်း အောင်ပြီး ကျောင်းဆက်မတက်ဘဲ နောင်မွန်းမှာနေတယ် တဲ့။ ပူတာအိုကနေ ဂတ်ထုကျေးရွာအထိ မောင်းခ ကျပ် ၁၅၀ ,၀၀၀ရတယ်ဆိုဘဲ။ သူတို့ဆီမှာ ဘာအလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းမှမရှိတဲ့အတွက် အခုလို ပွင့်လင်းရာသီမှာဘဲ ဆိုင်ကယ်ကယ်ရီလိုက်မဲ့ အလုပ်မှတစ်ပါး မရှိဘူးလို့လည်း ပြောပါတယ်။ မိုးတွင်းဆိုရင် လယ်ရှိရင် လယ်လုပ်၊ မရှိရင် တော့ ဝါးခုတ်၊ ပလိုင်းရက်ပါတယ်တဲ့။ အခုမောင်းတဲ့ လူငယ် တိုင်း ဆေးလိပ်သောက်တတ်ကြ တာလည်းတွေ့ရပါတယ်။ လမ်းကလည်း တဖြည်းဖြည်းနဲ့ ပိုပြီးကြမ်းလာသလို ရာသီ ဥတုကလည်း အေးလာပါတယ်

“အလန်ဂါးရွာ”ဆိုတဲ့ နောက်ထပ်ရွာ မရောက်ခင် လမ်းမှာ ဒဗမီစီးလာတဲ့ဆိုင်ကယ်က ဘီးပေါက်သွားလို့ အားလုံးခဏနားပြီး စောင့်ကြတုန်း အထုပ်တွေချည်း သယ် လာတဲ့ ဆိုင်ကယ်တွေက ဖင်ထောင်နေလို့ ပြန်ပြင်နေကြ ပါတယ်။ စာရေးသူကတော့ ရတဲ့အခွင့်အရေးလက်မလွှတ် ဘဲ လမ်းဘေးက အပင်ကြီးမျိုးဖြစ်တဲ့ ချရင်ကောက်ပင်တွေ ကို ဓာတ်ပုံရိုက်ပါတယ်။ လမ်းတစ်လျှောက်လုံး ဆောက်လုပ် ရေးကပြင်နေတော့ ရွှံ့အလိမ်းလိမ်းနဲ့ရယ်၊ လမ်းဘေးက မြေ သားတွေကိုခြစ်ယူပြီး မြေဖို့ ထားတာမို့ တောင်ကမ်းပါးယံက နီရဲနေတဲ့ မြေသားတွေကိုမြင်နေရပါတယ်။ သဘာဝအလှ မဟုတ်တော့ ကြည့်ရတဲ့ အမြင်က မလှပါဘူး။ မြေသားက လည်း စေးနေတော့ တစ်ခါတစ်ရံမှာ ဆိုင်ကယ်က လူးပြီး ခါထွက် နေပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့်လည်း သူတို့ဆိုင်ကယ်တွေမှာ ဘာအဖုံးမှမတပ်ဘဲ ဖြုတ်ထားတာကိုးလို့တွေးမိပါတယ်။ ပါလာလည်း လမ်းမှာ ပြုတ်ကျခဲ့မှာ အမှန်ပါဘဲ။ တော်တော် ကြာမှ ဘီးပေါက်တာဖာပြီးလို့ စာရေးသူတို့ ဆက်ပြီးထွက် လာကြပါတယ်။

ဆက်လက်ဖော်ပြပါမည်

ခရီးစဉ်အတွင်း မှတ်တမ်းဓာတ်ပုံများ

အောင်မြင်တဲ့ လုပ်ဆောင်မှုများအတွက် ကောင်းမွန်သောစီမံခန့်ခွဲမှု

ခင်မောင်စွေး (၂၀၁၄)

လူ့ဘဝတွင် စီမံခန့်ခွဲမှုသည် အလွန်အရေးကြီးသောအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်လျက်ရှိရာလူတစ်ဦးချင်းစီ၏ စီမံခန့်ခွဲမှု၊ မိသားစုတစ်စု၏ စီမံခန့်ခွဲမှု၊ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု၏ စီမံခန့်ခွဲမှု၊ ဌာနဆိုင်ရာဝန်ထမ်းအဖွဲ့အစည်း၏ စီမံခန့်ခွဲမှု၊ နိုင်ငံတော်ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် စီမံခန့်ခွဲမှုစသည့် စီမံခန့်ခွဲမှုတို့သည် လူတို့၏ ဘဝတွင် ပြည့်စုံသာယာမှုများရရှိစေရန် မရှိမဖြစ် လိုအပ်လျက်ရှိပါသည်။ လူတစ်ဦးသည် စီမံခန့်ခွဲမှုကောင်းမွန်ပါက ထိုသူ၏လုပ်ငန်း၊ အဖွဲ့အစည်းတွင် လုပ်ကိုင်လျက်ရှိသည့် လူများမှာလည်း အလုပ်ကို ပျော်ရွှင်တက်ကြွစွာအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်၍ လုပ်ငန်းအောင်မြင်မှုကိုရရှိနိုင်ပေမည်။

စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုသည်မှာအဖွဲ့အစည်း၏ ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်ရောက်ရှိအောင် စီမံခန့်ခွဲသူသည် မိမိလက်အောက်ဝန်ထမ်းများနှင့် အတူလုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်မှုဖြစ်စဉ်ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် လုပ်ငန်းရှင်များနှင့် ဝန်ထမ်းများအား ငွေကြေးနှင့် စိတ်ချမ်းသာမှုအများဆုံးရရှိစေသည့် အပြင် သက်ဆိုင်သူများကိုလည်း အကျိုးဆောင်မှု အများဆုံး ရရှိနိုင်စေရန်နှင့် အင်အားအနည်းဆုံးဖြင့် အကျိုးထူးအများဆုံးရရှိစေသော ပညာစွမ်းရည်တစ်ခုဖြစ်သည်ဟု ဗဟိုဝန်ထမ်းတက္ကသိုလ်(ဖောင်ကြီး)မှလေ့လာသိရှိရပါသည်။

စီမံလျာထားခြင်း၏ အကျိုးကျေးဇူးများမှာ

- (က) ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်ကိုပိုမိုတိကျစွာသိမြင်လာစေခြင်း၊
- (ခ) ရှိရင်းအင်အားစုများကိုအကျိုးအရှိဆုံး၊ အထိရောက်ဆုံးအသုံးချနိုင်ခြင်း၊
- (ဂ) တာဝန်ခွဲဝေမှုကိုပိုမိုထိရောက်စွာဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း၊
- (ဃ) ကွပ်ကဲမှုလွယ်ကူစေခြင်း၊
- (င) အလုပ်လုပ်ရာတွင် အချိန်ကုန်သက်သာစေခြင်း၊
- (စ) အခက်အခဲပြဿနာများကိုလွယ်ကူစွာ ကျော်လွှားနိုင်ခြင်း၊
- (ဆ) လုပ်ငန်းနှင့်ပတ်သက်သောအချက်အလက်အားလုံးကိုလွှမ်းခြုံ၍ ရှုမြင်သုံးသပ်နိုင်ခြင်းတို့ဖြစ်သည်။

စီမံလျာထားခြင်းဖြင့်ကောင်းမွန်သော စီမံခန့်ခွဲမှုကို အပိုင်း (၃)ပိုင်းခွဲခြားနိုင်ပါသည်။

- (က) မိမိကိုယ်မိမိစီမံခန့်ခွဲခြင်း၊
- (ခ) အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအတွင်းကောင်းမွန်သော စီမံခန့်ခွဲမှုဖြင့် အောင်မြင်မှုရရှိခြင်း
- (ဂ) ကောင်းမွန်သောစီမံခန့်ခွဲမှုဖြင့်အောင်မြင်သော ဌာနလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း။

မိမိကိုယ်မိမိစီမံခန့်ခွဲခြင်း

မိမိပြုလုပ်သောမည်သည့်ကိစ္စရပ်မဆိုမိမိ တစ်ဦးတည်းအတွက်မစဉ်းစားသင့်ပေ။ မိမိဆောင်ရွက်လိုက်သောလုပ်ငန်းသည် မိသားစုအတွက် သို့မဟုတ်အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအတွက် သို့မဟုတ် နိုင်ငံတော်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု လုပ်ငန်းစဉ်အတွက် ရည်ရွယ်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်ပါကပို၍ ကောင်းမွန်ပေမည်။ မိမိကိုယ်မိမိစီမံခန့်ခွဲခြင်းဖြင့် ကြိုးစားရုန်းကန်ခဲ့ရသောလူတစ်ယောက်အကြောင်းကိုဖော်ပြအပ်ပါသည်။

အချိန်ကားအခြေခံပညာအထက်တန်း အောင်မြင်ပြီး တက္ကသိုလ်များဖွင့်လှစ်ရန် စောင့်ဆိုင်းနေရသည့် အချိန်ကာလ၊ စောင့်ဆိုင်းခဲ့ရသည်မှာ (၃)နှစ် (၃)မိုးပင်။ အဆိုပါကာလအတွင်းဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် လုပ်ငန်းများမှာ ပရိဘောဂလုပ်ငန်းဖြစ်၍ နဖူးမှချွေး ခြေမကျသည်အထိ မိုးလင်းမှ မိုးချုပ်ဆောင်ရွက်ရပြီး ပင်ပန်းဆင်းရဲလှပေသည်။ ပင်ပန်းလာသည်နှင့်အမျှ စဉ်းစားမိတာကတော့ဒီအလုပ်ကို ငါ တစ်သက်လုံးလုပ်နိုင်မှာလား ဆိုတဲ့ အတွေးပဲဖြစ်ပါတယ်။ “ငါ ဒီအလုပ်ကို တစ်သက်လုံး မလုပ်နိုင်ဘူး။ ဒီအလုပ်လုပ်ခြင်းဖြင့် ပင်ပန်းဆင်းရဲရမည့်အပြင် မိမိတစ်ယောက်တည်း အတွက် စားဝတ်နေရေး ပြေလည်ရုံပင်ရှိပေမည်။ အောင်မြင်ထားတဲ့အတန်းပညာဖြင့် ငါသည် မိသားစုအရေး၊ နိုင်ငံတော်အရေးတွေတောကြံဆ၍ တစ်ဖက်တစ်လမ်းမှ ကူညီနိုင်သူဖြစ်ရမည်” ဟု ရည်မှန်းလျက် စီမံချက်ချမှတ်ကာမိမိကိုယ်မိမိစီမံခန့်ခွဲမှု စတင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ရပေသည်။

သို့ဖြစ်ပါ၍ ငွေကုန်ကြေးကျသက်သာသော သစ်တောတက္ကသိုလ်သို့တက်ရောက်ရန် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခဲ့ပါ

သည်။ သစ်တောတက္ကသိုလ်ကိုရွေးချယ်ရသည့် အဓိက အကြောင်းအရင်းမှာ တက္ကသိုလ်ပတ်ဝန်းကျင်တွင် အဆောင် နေရသည်။ အဆောင်ထမင်းစားရသည်။ ကျူရှင်တက်ရန် မလို။ ကျောင်းနေစရိတ် အလွန်သက်သာခြင်းနှင့် ဘွဲ့ရပညာ တတ်ကြီးတစ်ဦးဖြစ်လာရေးပင်ဖြစ်သည်။ ထိုစီမံခန့်ခွဲမှု၏ အကျိုးရလဒ်ကြောင့် သင့်တင့်သော ပညာတတ် အရာရှိတစ် ဦးကို လက်ဝယ်ပိုင်ပိုင်ရရှိနေသည်မှာ မိမိကိုယ် မိမိ စီမံခန့်ခွဲ ခြင်း၏သက်သေပင်ဖြစ်ပေသည်။

နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းဖြစ်သည်နှင့်အညီ မိမိဌာနလုပ်ငန်း ဖြစ်သော သဘာဝသစ်တောသယံဇာတများ ပျက်စီးဆုံးရှုံး မှုမရှိစေရေး၊ အထက်ဌာနမှ ပေးအပ်သောတာဝန်ကို ကျေပွန်စွာ ထမ်းဆောင်ခြင်းဖြင့် နိုင်ငံတော်ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက် ရေးလုပ်ငန်းများကို စေတနာအရင်းခံ၍ ဆောင်ရွက် ခဲ့သည်မှာယနေ့တိုင်ပင်ဖြစ်ပေသည်။ မိမိတတ်ဆန္ဒအတွင်း ရိုးသားဖြောင့်မတ်၍ မိမိတတ်မြောက်ထားသည့် သစ်တော ပညာဖြင့် ဆောင်ရွက်ရသည့်လုပ်ငန်းမှာမည်သည့်အရာနှင့် မျှအစားထိုး၍မရနိုင်ပေ။ ဤသည်မှာ ကိုယ်တိုင် လက်တွေ့ ခံစားနေရသော မိမိကိုယ်မိမိ စီမံခန့်ခွဲခြင်း၏ အကျိုးကျေးဇူး ပင်ဖြစ်ပေသည်။

အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအတွင်းကောင်းမွန်သောစီမံခန့်ခွဲမှုဖြင့် အောင်မြင်မှုရရှိခြင်း

မည်သည့်လုပ်ငန်းမဆိုတစ်ဦးတစ်ယောက်တည်း ဖြင့် အောင်မြင်မှုကိုတည်ဆောက်နိုင်ရန်မှာ လွန်စွာခဲယဉ်း ပေမည်။ မိမိဆောင်ရွက်သည့် လုပ်ငန်းအောင်မြင်ရန် အလို ငှါကြိုတင်စီမံချက်ချမှတ်ခြင်း၊ ချမှတ်ပြီးသောစီမံချက်ကို စီမံ ခန့်ခွဲသည့်နည်းလမ်းဖြင့် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက် ရသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဗဟိုဝန်ထမ်းတက္ကသိုလ် (ဖောင်ကြီး) တက်ရောက်စဉ်က အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ကောင်းမွန်သော စီမံခန့်ခွဲမှုဖြင့် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်းကြောင့်

အောင်မြင်ခဲ့သည့် လုပ်ငန်းအကြောင်းဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

ဗဟိုဝန်ထမ်းတက္ကသိုလ်(ဖောင်ကြီး)၏ (၄၉)နှစ် မြောက် နှစ်ပတ်လည်နေ့ အထိမ်းအမှတ် ထမနဲထိုးပြိုင်ပွဲမှ အရာထမ်းအခြေခံသင်တန်းအမှတ်စဉ်(၁၉၅)၏ မည်သူ မျှမထင်မှတ်ထားသောအောင်မြင်မှုတစ်ခုပေါ့။ ထိုအောင်မြင် မှုကိုလွယ်လွယ်ကူကူဖြင့် ရရှိခဲ့ခြင်းမဟုတ်ပေ။ ထမနဲထိုးပွဲ အတွက် သင်တန်းသား၊ သင်တန်းသူများမှ ကြိုတင်၍ ညှိနှိုင်း စည်းဝေးပွဲများဆောင်ရွက်ခြင်း၊ အခမ်းအနားတွင် ဆောင် ရွက်ရမည့် လုပ်ငန်းများကိုစီမံချက်ချမှတ်၍ စီမံခန့်ခွဲမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ရပါသည်။

ထို့ပြင် အားပေးသူသင်တန်းသား၊ သင်တန်းသူ များမှ မည်သည့်နည်းဖြင့် အားပေးမည်၊ တပ်ခွဲမှူး၊ ဒုတိယ တပ်ခွဲမှူး၊ တပ်ခွဲကြီးကြပ်ရေးမှူးများနှင့် ကြိုတင်စီမံခန့်ခွဲခဲ့ရ သည်မှာများစွာပင်။ ထမနဲထိုးရာတွင် ပါဝင်သည့် ပစ္စည်း များ လှပသပ်ရပ်စွာ ပြင်ဆင်နိုင်ရေး၊ တူညီဝတ်စုံများ ဝတ် ဆင်ခြင်းဖြင့် စည်းလုံးညီညွတ်မှုကိုပြသနိုင်ခြင်း၊ အဖွဲ့အစည်း အတွက် ဗဟိုဝန်ထမ်း တက္ကသိုလ်၏ ဆောင်ပုဒ် ဖြစ်သော “ စွမ်းဆောင်နိုင်သူအတွက် ကြီးလေးသော တာဝန်ဟူသည် မရှိ ” ဆိုသော ဆိုရိုးအတိုင်းတစ်ကြိမ်တစ်ခါမျှလုပ်ခဲ့ခြင်း မရှိသောဦးရွှေရိုး၊ ဒေါ်မိုးအကဖြင့် ဖျော်ဖြေတင်ဆက်ခဲ့သည့် သင်တန်းသား၊ သင်တန်းသူများ၏ ဖျော်ဖြေမှု၊ အရေအတွက် နည်းသော်လည်း အရည်အချင်းမနည်းသောသူတို့၏ မြိုင် ဆိုင်သောသံချပ်အားပေးသံများမှာ ပွဲမဝင်ခင် ကြိုတင် စီမံ ခန့်ခွဲခြင်းကြောင့် ရရှိသောရလဒ်များပင် ဖြစ်ပေသည်။

မိမိတို့ပြိုင်ပွဲဝင်အဖွဲ့အနေဖြင့် အောင်မြင်မှုရရှိခဲ့ သည်မှာ ကောင်းမွန်သောစီမံခန့်ခွဲမှု၏ အကျိုးကျေးဇူးဖြစ် သည့်အပြင် စည်းလုံးညီညွတ်မှု၏ ပြယုဂ်တစ်ခုပင်ဖြစ်ပေသည်။

ကောင်းမွန်သောစီမံခန့်ခွဲမှုဖြင့် အောင်မြင်သောဌာနလုပ်ငန်း များဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း

လုပ်ဆောင်ချက်တိုင်းတွင် ရှေ့နောက် ဆင်ခြင် သုံးသပ်ပြီးစီမံခန့်ခွဲခြင်းဖြင့် အောင်မြင်မှုကိုရရှိနိုင်ပေသည်။ မည်သည့်လုပ်ငန်းတွင်မဆို သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော တာဝန် ခွဲဝေမှုသည် များစွာအရေးကြီးလှပေသည်။ စွမ်းဆောင်နိုင် ခြင်းမရှိသူကိုတာဝန်ပေးအပ်ပါက လုပ်ငန်းအောင်မြင်မှု မရ ရှိနိုင်သလို များစွာသောဆုံးရှုံးမှုကို ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ စီမံ ခန့်ခွဲမှုဆိုသည်မှာအုပ်ချုပ်သူအရာရှိများအနေဖြင့် မဖြစ် မနေ ကျွမ်းကျင်သင့်သောပညာရပ်တစ်ခုဖြစ်ပေသည်။

စီမံခန့်ခွဲသူအရာရှိများအနေဖြင့် မိမိနှင့် သင့်မြတ် သူအား နိုင်ငံတော်လုပ်ငန်းတစ်ခုတွင် တာဝန်ပေးစေခိုင်း လိုက်သည်ဆိုပါစို့။ အဆိုပါစေခိုင်းခြင်းခံရသူမှာ တာဝန်ပေး သည့် လုပ်ငန်းတွင်စိတ်ပါဝင်စားမှုမရှိပါက နိုင်ငံတော် အတွက် များစွာနစ်နာရမည့်အပြင်၊ ဌာနလုပ်ငန်းများတွင်

လည်းကြီးမားသော နစ်နာဆုံးရှုံးမှုကိုခံစားရနိုင်ပေသည်။ အုပ်ချုပ်သူအရာရှိများအနေဖြင့် မိမိဝန်ထမ်းများ၏ တစ်ဦးချင်းစီအရည်အသွေးများသိရှိရန်လိုအပ်သည်အပြင်၊ မည်သူသည် မည်သည့်လုပ်ငန်း၌ သင့်တော်သည်၊ မည်သည့်လုပ်ငန်းတွင် မသင့်တော်သည် စသည်တို့ကိုခွဲခြား၍ စီမံခန့်ခွဲနိုင်သူဖြစ်ရန်မှာအလွန်အရေးကြီးပေသည်။

ရုံးလုပ်ငန်းနယ်ပယ်တွင်လည်း မိမိဝန်ထမ်းများလုပ်ငန်းတွင် ပျော်ရွှင်တက်ကြွစွာဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အလို့ငှါနည်းလမ်းပေါင်းစုံဖြင့် စည်းရုံး၍ စီမံဆောင်ရွက်ရပေသည်။ ဝန်ထမ်းများအနေဖြင့် မည်သည့်လုပ်ငန်းတွင် စိတ်ဝင်စားပြီး ဘာကြောင့် တချို့လုပ်ငန်းတွင် စိတ်ပါဝင်စားမှုမရှိသလဲစသည်ဖြင့် စဉ်းစား၍ မည်ကဲ့သို့ ဆောင်ရွက်ရမည်ကို စီမံခန့်ခွဲနိုင်ရပေမည်။ လုပ်ငန်းတွင် စိတ်ဝင်စားလာအောင် ၎င်းတို့၏လိုအပ်ချက်ကဘာလဲ၊ မိမိဘာဆောင်ရွက်ပေးနိုင်သလဲ။ လုပ်ငန်းအောင်မြင်စေရန်အလို့ငှါ အရေးကြီးသောစီမံခန့်ခွဲမှုပညာကိုအသုံးပြုရပေမည်။ လူကိုယ်တိုင်ခေါ်ယူတွေ့ဆုံ၍ နွေးထွေးစွာဖြင့် ဆွေးနွေးခြင်း၊ လိုအပ်သည့်အခက်အခဲများကိုတတ်နိုင်သည့်ဘက်မှ ကူညီပေးခြင်း၊ ဆွေးနွေး၍ မရပါကသတိပေးခြင်း၊ မိမိကိုယ်တိုင်လည်းမျှတသော စိတ်ထားဖြင့် ညီညွတ်စွာ တာဝန်ခွဲဝေချထားရန် လိုအပ်ပေသည်။

ကောင်းမွန်ပြည့်စုံတဲ့ စီမံခန့်ခွဲမှုများကို ပြုလုပ်နိုင်ပါက အောက်ပါအကျိုးကျေးဇူးများကိုရရှိနိုင်မည်။

မိမိအတွက်သော်လည်းကောင်း၊ မိသားစုအတွက်သော်လည်းကောင်း၊ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအတွက် သော်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံတော်၏ ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်များတွင်သော်လည်းကောင်း အောင်မြင်မှုဖန်တီးပေးနိုင်ခြင်းနှင့် အောင်မြင်မှုရရှိနိုင်ခြင်းတို့ဖြစ်သည်။

မည်သည့်လုပ်ငန်းခွင်တွင်မဆို အုပ်ချုပ်သူ ဝန်ထမ်းများအနေဖြင့် စီမံခန့်ခွဲမှု၏ သဘာဝနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှု လုပ်ဆောင်ချက်များကို နားလည်သဘောပေါက်ခြင်းဖြင့် မိမိ၏လုပ်ဆောင်ချက်များပိုမိုထိရောက်စွာ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ပြင် ကောင်းမွန်သည့် စီမံခန့်ခွဲမှုဖြင့် လုပ်ဆောင်ချက်တိုင်းတွင် အောင်မြင်မှုများကိုရရှိနိုင်ပါစေကြောင်း၊ နိုင်ငံတော်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု လုပ်ငန်းစဉ်များတွင်လည်း နိုင်ငံ့သားကောင်း၊ သမီးကောင်းများ အနေဖြင့် အောင်မြင်ကောင်းမွန်သောစီမံခန့်ခွဲမှုကိုပြုလုပ်နိုင်ကြပါစေကြောင်း ဆုတောင်းလိုက်ရပါသည်။

+++++

တော်သစ်

သစ်မျှင်ပြောင်တန်း

ခံနိုင်စွမ်းက

အခြားသစ်များ

နိမ့်ကျသွားကာ

ကျုံ့ကြွ ကင်းဝေး

ခိုင်ခန့်ပေးလို့

ဆွေးမသွားခါ

ဥတုဒဏ်ချက်

ခြုံငုံမတက်ဘဲ

၁၇၅၂ သက္ကရာဇ်ဝယ်

မင်းတရားသတ်မှတ်

“တော်သစ်” မြတ် ။

၈၂၂၂

သစ်တောကိုအရမ်းဖြုန်းလွှဲ-ငှင်းအန္တရာယ်များနှင့်ရင်ဆိုင်ရမည်။

★ မြေလွှာရေတိုက်စားခြင်း

★ ရာသီဥတုမမျှတခြင်း

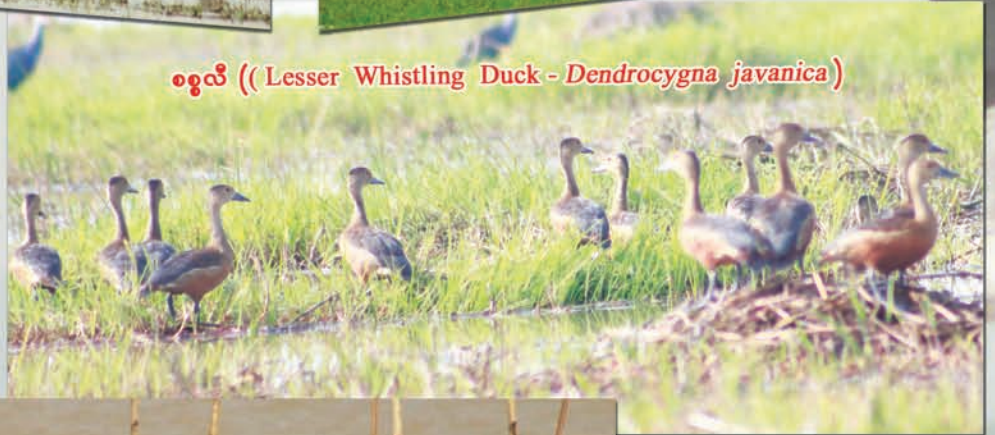
★ ရေလျှံခြင်း

★ တောတိရစ္ဆာန်များတိမ်ကေါပပျောက်ခြင်း

၁၉၅၅ခုနှစ်- သစ်တောထိန်းသိမ်းရေးပို့စတာ

မိုးယွန်းကြီးအင်းဘေးမဲ့တောအတွင်း ဆောင်းခိုငှက်စာရင်းကောက်ယူခြင်း

သစ်တောဦးစီးဌာန၊ သဘာဝဝန်းကျင်နှင့် သားငှက်တိရစ္ဆာန်ထိန်းသိမ်းရေးဌာနအောက်ရှိ မိုးယွန်းကြီးအင်းဘေးမဲ့တောအတွင်း ဆောင်းခိုငှက်များ စင်ရောက်ကျက်စားမှုအခြေအနေကို သိရှိနိုင်ရန် ဆောင်းခိုငှက်စာရင်း ကောက်ယူခြင်းလုပ်ငန်း စီမံချက်ချမှတ်၍ ဆောင်ရွက်လျက် ရှိပါသည်။

သောင်တင်ငှက်
(Oriental Pratincole - Glareola maldivarum)

မိုးယွန်းကြီးအင်းဘေးမဲ့တောသည် ရေတိမ်ဒေသ ဂေဟစနစ်နှင့် ပြည်တွင်းရေပျော်ငှက်၊ ရာသီအလိုက် ပြောင်းရွှေ့ကျက်စားသည့် ဆောင်းခိုငှက်များကို အဓိကထိန်းသိမ်းကာကွယ်ထားပြီး မိုးယွန်းကြီးအင်းနှင့် ဆက်စပ်ဧရိယာများတွင် ရေပျော်ငှက်စာရင်းကောက်ယူခြင်းလုပ်ငန်းကို-

- မိုးယွန်းကြီးအင်းနှင့်ပတ်ဝန်းကျင်တွင်ကျရောက် ကျက်စားသော ဆောင်းခိုငှက်နှင့်ဌာနေငှက်မျိုးစိတ်များအား သိရှိ မှတ်တမ်းတင်နိုင်ရန်။
- ရေတိမ်ဒေသဂေဟစနစ်အား ငှက်များကျရောက်မှု အခြေအနေပေါ်မူတည်၍ ခန့်မှန်းတွက်ချက်နိုင်ရန်။
- ရှားပါး(သို့)မျိုးသုဉ်းလူနီးပါး(သို့)မျိုးသုဉ်းရန် အန္တရာယ်နှင့် ရင်ဆိုင်နေရသော ငှက်မျိုးစိတ်များအား လေ့လာမှတ်တမ်းတင်နိုင်ရန်။
- ဆောင်းခိုငှက်၊ ဌာနေရေပျော်ငှက်မျိုးစိတ်များ၏ အလေ့အထနှင့်ရေတိမ်ဒေသဂေဟစနစ် ဆက်နွှယ်မှုကို သိရှိနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ပြီး-

၂၀၁၆ခုနှစ်၊ မတ်လ(၁၇)ရက်နေ့နှင့်(၁၈)ရက်နေ့များတွင် ဝန်ထမ်း(၄)ဦးမှ အင်းအတွင်းစက်လှေဖြင့် ကွင်းဆင်းဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့်အချို့နေရာများတွင် တာဘောင်များပေါ်မှ အဝေးကြည့်မှန်ပြောင်း Telescope၊ Binocular၊ GPS၊ Camera များအသုံးပြု၍ တွေ့ရှိငှက်များကို Birds of Southeast -Asia စာအုပ်နှင့် မျိုးစိတ် ခွဲခြားမှတ်တမ်းတင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။

ကြာတောနှင့်မြက်ခင်းများတွင် ကရကတ်(Cotton Pygmy Goose)၊ ကြာဖက်နင်း (Pheasant tailed jacana)၊ Bronze winged jacana၊ ကျွဲများလွှတ်ကျောင်းသည်နေရာများတွင် ကျွဲအုပ်စုနှင့်အတူကျွဲကျောင်းမျိုင်း(Cattle Egret) အုပ်စုနှင့် ဗျိုင်းအောက်(Pond Heron)များတွေ့ရှိရပြီး ပဒုမ္မာကြာတောများမှာ ရွက်နုများထွက်၍ ကြာလင်ပန်း၊ ပကန်ကြမ်း၊ ပကန်ချွဲအပင်များ ပွင့်နေသဖြင့် ၎င်းတို့တွင် ကရကတ်များ အုပ်စုလိုက်ကျ ရောက်ကျက်စားသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ချောင်းမကြီးတစ်လျှောက် ပြန်ချောင်ကွင်းများတွင် ငဟစ်(Purple Heron)၊ ငဟစ်မဲ့(Grey Heron)၊ ခရုစုပ်ခေါင်းမဲ(Black headed-Ibis)များနှင့် ဖလူးပြောင်ရေပြင်ကျယ်တွင် ဘဲရစ်(Northern Pintail)၊ ခုံး(Garganey) တို့အတူ ရောနှောကျရောက်ကျက်စားသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

အင်း၏အပြင်ဘက် လေလံအင်းများနှင့် ဆက်စပ်နေသော လယ်ကွင်းများတွင် တလိုင်းကောင်း(Pacific Golden Plover)၊ သောင်တင်ငှက်(Oriental Pratincole)၊ ခရုတုတ်(Asian Open-bill)၊ ခရုစုပ်(Glossy Ibis)၊ ဗျိုင်းအုပ်စု (Egret)၊ အော်ယော်(Little Cormorant)၊ မြစ်တွေး(Tern)များနှင့် ကပင်ရွာအနီး ကိုင်းတောများတွင် စာပုတီးနီ(Red Avadavat)၊ တာဘောင်တစ်လျှောက်နှင့် ချုံပုတ်များတွင် ကုန်းငှက်များကျရောက်ကျက်စားသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

မိုးယွန်းကြီးအင်းဘေးမဲ့တောတွင် ယခုလ ရေအမှတ် တည်ရှိမှုမှာ(၂၂ပေ)ရှိပြီး ဆောင်းခိုငှက်ကျရောက်မှုမှာ ခရုတုတ်၊ စစ္စလီ(Lesser Whistling Duck)၊ ဘဲရစ်၊ ခုံး၊ တလိုင်းကောင်းအုပ်စုများစွာ တွေ့ရှိရပါသည်။ အင်းအပြင် ဘက်ဖလောက်ရွာအနီးနှင့် ငှက်ကြည့်စင်အနီးတွင် ရေကျ၍ ကုန်းပေါ်လာသဖြင့် သောင်တင်ငှက်(Oriental Pratincole)ငှက်မျိုးစိတ် ထပ်မံ တိုးလာပါကြောင်း လေ့လာသုံးသပ်ရပါသည်။

မိုးယွန်းကြီးအင်းဘေးမဲ့တောတွင် ၂၀၁၆ခုနှစ် မတ်လစာရင်းကောက်ယူမှုအရ ငှက်မျိုးစိတ် (၉၆)မျိုး၊ ငှက်ကောင်ရေ (၂၅၈၁၃)ကောင် တွေ့ရှိရပြီး ယခင်၂၀၁၅ ခုနှစ် မတ်လတွင် ငှက်မျိုးစိတ်(၆၅)မျိုး၊ ကောင်ရေ(၁၃၉၃၈) ကောင်တို့အား စာရင်းကောက်ယူမှတ်တမ်းတင်နိုင်ခဲ့ပြီး ဖြစ်၍ ယခင်နှစ်ကထက် ငှက်မျိုးစိတ်(၃၁)မျိုး၊ ငှက်ကောင်ရေ (၁၁၈၇၅)ကောင် ထပ်မံတိုးပွားလာကြောင်း မှတ်တမ်းတင်နိုင်ခဲ့သည်။

ဆောင်းဆို အေးချင်မှ အေး၊
မိုးဆို ရွာချင်မှ ရွာ၊
နေ့ဆို ပူချင်သလောက် ပူတာ
ကြာပြီ။

ဥယျာဉ်/ ဘေးမွဲတောများအတွင်း ပညာပေးဟောပြောပွဲများ

အင်းလေးကန်ဘေးမွဲတော (၂၈-၃-၂၀၁၆)

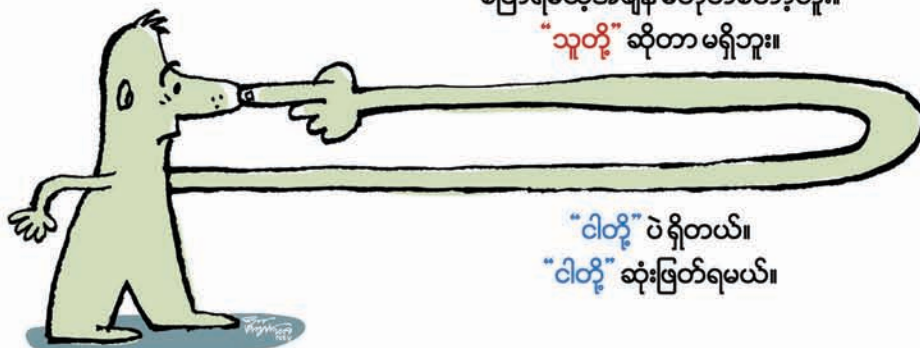
အလောင်းတော်ကဿပအမျိုးသားဥယျာဉ် (၂၂-၃-၂၀၁၆)

မိန်းမလှကျွန်းတောရိုင်းတိရစ္ဆာန်ဘေးမွဲတော (၃-၃-၂၀၁၆)

ခါကာဘိုရာဇီအမျိုးသားဥယျာဉ် (၁၅-၃-၂၀၁၆)

ပြဿနာကို “သူတို့” ရှင်းလိမ့်မယ်...လို့
ပြောရမယ့်အချိန် မဟုတ်တော့ဘူး။
“သူတို့” ဆိုတာ မရှိဘူး။

“ငါတို့” ပဲရှိတယ်။
“ငါတို့” ဆုံးဖြတ်ရမယ်။

APK

ဧပြီလ ၂၂ ရက်နေ့သည် ကမ္ဘာမြေနေ့ဖြစ်သည်။
လူသားများစိုးရိမ်ပူပန်နေရသော ကိစ္စရပ်များအနက် ကမ္ဘာ